

ПОЛИТИКИН

20
динара

БРОЈ
1543

ЗАБАВНИК

24. 7. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

ЗГРОМИКУ ТЕ!
СЛОМИКУ ТЕ!
СМАЗАКУ ТЕ!

ОВАЈ
ЦИЦОС МАЦОС
ЈЕ ПРАВИ
КРЕТЕ-
НОС!

НЕКУ
НИКАД
ВИШЕ,
МАЈКЕ
МИ!

ОД
ОВОГ
БРОЈА:

ТОМ и
ЏЕРИ!

Riplex

Веровали или не!

СПОМЕНИК У ЧАСТ ДО РЕ МИ

У АРЕЦУ, ИТАЛИЈА,
ПОДИГНУТ ЈЕ СПОМЕНИК
ГВИДУ АРЕТИНСКОМ,
МУЗИЧКОМ ТЕОРЕТИЧАРУ
КОЈИ ЈЕ ПРВИ УПОТРЕБИО
ПОЧЕТНЕ СЛОГОВЕ ЈЕДНЕ
ЛАТИНСКЕ ХИМНЕ КАО
СИМБОЛЕ ПРВИХ ШЕСТ
ТОНОВА МУЗИЧКЕ
ЛЕСТИЦИЕ.

СУПРУЖНИЦИ ФРИСЕНХАН

ИЗ БУРБОНА (САД) ИМАЈУ
7 КЕКЕРИ
7 УНУЦИНА
7 ПРАУНУЦИНА И
7 СУКУНУНУЦИНА.

8 РУЖА

ПРОЦВЕТАЛО ЈЕ ИЗ
ЈЕДНОГ ПУПОЉКА
У ВРТУ Ј.Д. ЛАГА
ИЗ ХАЈВАРДА У
КАЛИФОРНИЈИ
(САД).

ДАБАР

МОЖЕ
ЗА САМО
ТРИ
МИНУТА ДА
ИЗМОБЕ
ДРВО
ПРЕЧНИКА
13.
ЦЕНТИ-
МЕТАРА.

НАЈВЕКИ КОЛАЧ ОД ЈАГОДА

НАПРАВЉЕН ЈЕ 1954. ГОДИНЕ У
ЛИБАНУ У ЧАСТ „ДАНА ЈАГОДА“
БИО ЈЕ ТЕЖАК 25 ТОНЕ,
А ЊИМЕ СЕ ЗАСЛАДИЛО
12.000 ЛУДИ.

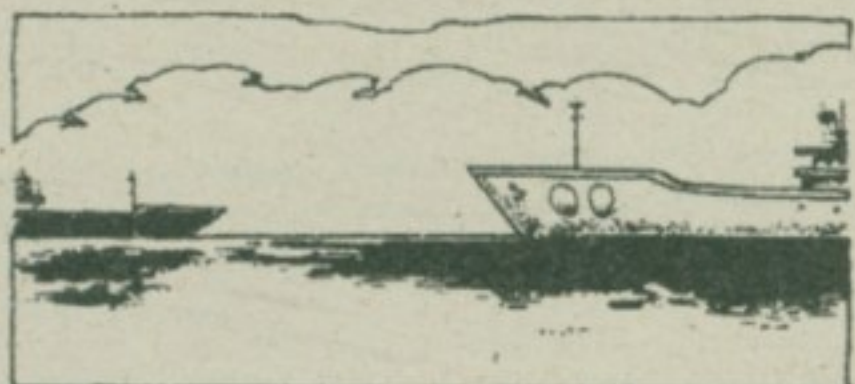

ЈАВНУ ЧЕСМУ

У САНТА КРУС ДЕ
КАМПЕСО, ШПАНИЈА,
КОРИСТЕ И ЛУДИ И
ЖИВОТИЊЕ. АЛИ, КАД
СЕ ЉАНИ У ЊОЈ ЗАТЕКНУ
ПАТКЕ, КАЖИВАЈУ ИХ
ТРОДНЕВНИМ ЗАТВОРОМ
И ДАЈУ ИМ

ХЛЕБ И ВОДУ.
МЕШТАНИ КАЖУ
ДА НИЈЕ ДНА
ПАТКА ДВАПУТ
НИЈЕ ПОЧИНИЛА
ИСТУ ГРЕШКУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

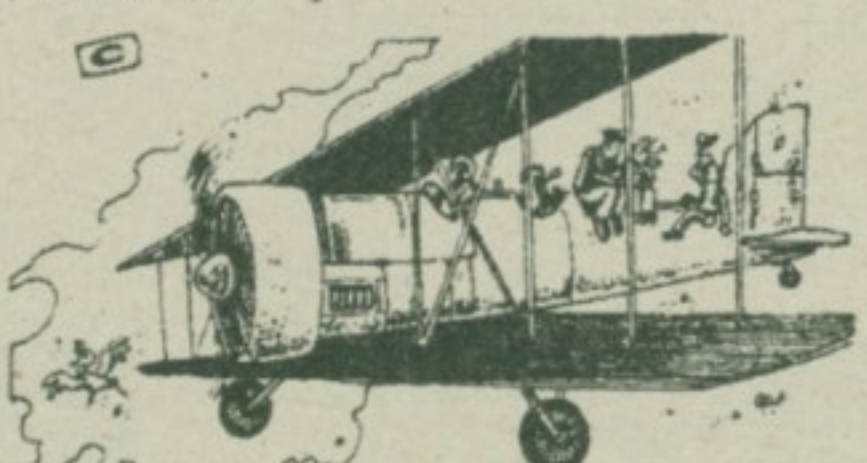

● у мора и океане наше пла-
нете само током 1979. из оште-
ћених или потонулих танкера
доспело је 515 хиљада тона
нафте.

● у словеначком селу Церкву,
недалеко од борбених положаја,
фебруара 1945. године одржана
је прва партизанска смучарска
„олимпијада“.

● један амерички научник и-
зрачунао је да се тело одраслог
мушкарца тешког око 65 ки-
лограма састоји од: воде — до-
вољно да се опере једна кошу-
ља, гвозђа — довољно да се
направи један ексер, косе — за
једну перику, отровних матери-
ја — да се усмрти једна бува.
Ако би се све ове материје от-
купили по најповољнијим це-
нама, не би се добило више од
једног долара.

● прву домаћу ваздушну лини-
ју успоставило је 15. фебруара
1928. друштво за ваздушни са-
обраћај „Аеропут“ на релацији
Београд — Загреб. Авион типа
„потез 29“ полетео је из Бео-
града и држећи се тока Саве
после два сата стигао је у За-
греб.

● таблица са ознаком JAI је
била прва аутомобилска табли-
ца на свету. Њу је окачио на
своја кола 1901. године бер-
лински трговац Херцег. А о-
знака JAI значила је: Јохана
Анкер, једина (I), прва љубав
сопственика аутомобила.

● у једном хотелу у канадској
провинцији Квебек и данас на
зиду висе правила која је 1882.
године увео ондашњи газда. О-
на гласе: „Пре него што легне-
те да спавате скините поткова-
не ципеле и чизме. Усрдно мо-
лимо све госте да устану у
шест часова ујутро како би
постељно рубље могло да по-
служи као стољњак“. Данашњи
власник хотела тврди да ова
правила омогућавају госту да
схвати колике му благодети
његов хотел сада пружа.

● тело птица је нешто топлије
од тела сисара и њихова тем-
пература износи око 43°C. За
разлику од сисара, којима је
знојење начин хлађења, птице
немају знојне жлезде па су
принуђене да се хладе испара-
вањем кроз органе за дисање.
Зато кокошка, на пример, за
време летње жеге удахне чак и
300 пута у минуту.

● на неким деловима јадран-
ске обале винова лоза гајена је
још у шестом веку пре наше
ере. Грчки досељеници су још
пре двадесет шест векова по-
чели да подижу винограде на
Вису, Хвару и другим далма-
тинским острвима. Производња
вина већ тада је била прилич-
но развијена, та се оно и изво-
зило.

СПОРТ
САМО
ЗА
ХРАБРЕ

Крило главу чува

Правило
број 1
за све
змајаре:
НЕ ДОЗВОЛИТИ
да се
делтаплан
заустави!

Од педесетак писама колико свакодневно стиже у нашу редакцију неколико се обавезно односи на спорт који последњих неколико година стиче све већу популарност и у нашој земљи. Реч је о летењу змајем или, како га још називају, делтапланом, Роголовим крилом. „Већ тринаест година читам Забавник али вам се сада први пут јављам с молбом да ми дате адресу неког клуба змајара. Желео бих и да знам где могу да набавим змаја и по којој цени“, пише нам читалац из Скопља Божидар Бојачић. Са сличном молбом јавили су нам се и Милован Јанић из Крушевца, Валдет Гаши из Приштине, Владимир Гагарев из Битоља, Божо и Рајко из Титограда. Сава Исић из Слатине, а он није једини, желео је да сазна како би могао да направи змаја. Овом рубриком покушали смо да одговоримо и њему и свим осталим читаоцима, потенцијалним змајарима.

Када је на леђа Икара причврстио крила направљена од воска и перја, Дедал га је последњи пут опоменуо:

— Сине мој, не лети сувише високо да ти сунце не отопи восак нити се спуштај превише ниско да ти море не овлажи перје! — Затим је, увукавши руке у своја крила, полетео пут неба а Икар за њим. Међутим, непромишљени младић није послушао очев савет: уживајући у моћи својих огромних крила, превише се приближио Сунцу, восак се отопио и он је пао у море.

Из ове грчке легенде поуку није тешко извући. То посебно важи за савремене Икаре — змајеве. Њихова крила додуше нису начињена од воска и перја, али бистра глава неопходна је и њима. Јер, летење змајем је спорт који не захтева само храброст и истанчене рефлексе већ и способност да се одупре искушењу. Свака брзоплетост, као и Икарова, скупо се плаћа. Један од пионира овог спорта у нашој земљи Славко Шорн каже:

— Онај ко жели да лети змајем мора да има одређене психофизичке и моторне способности, да је потпуно ослобођен свих психичких оптерећења. Летење змајем није исто што и спортска пилотажа. У авиону постоји читав низ инструмената који воде човека: показују му брзину, висину, правац. Змајар је препуштен сам себи: он сам мора да процени јачину ветра, смер, висину на којој се налази. Ако се делтаплан заустави макар и тренутак, катастрофа је

неизбежна: змај пада на земљу као камен. Наравно, осим опасности, овај спорт има толико лепоте и дражи да је све више оних који желе да лете змајем.

НА ВИСИНИ ОД 7.000 МЕТАРА!

Први змајари код нас појавили су се 1974. године и било их је свега неколико. Летели су змајевима које су сами правили по напратима које су добијали из Енглеске, Америке. Први летови трајали су само по два-три минута. Међутим, то наше змајаре није обесхрабрило поготову што су се у свету сваке године појављивали модели са којима је човек све дуже могао да се одржи у ваздуху. Данас не представља никакво изненађење ако се лети и неколико сати. Светски рекорд у дужини трајања лета износи 25 часова а постигнут је у децембру прошле године на Хавајима. Рекорд у дужини постигнут је у Америци а износи 200 km. Највећа висина на којој се нашао један змајар је — 7000 метара! (Наравно, овај лет не би био могућ без боца са кисеоником). Поређења ради: путнички авиони лете на висинама од 7 до 10 хиљада метара.

Временски рекорд код нас износи 4 часа а дужински 27 километара. У односу на светске, доста скромно, али при том никако не треба заборавити да на њих не утиче само вештина којом се управља змајем већ и конфигурација терена, ваздушне струје и још читав низ објективних фактора.

Седам година после оних првих покушаја летења змајем овај спорт постаје све масовнији. У Словенији постоји девет клубова окупљених у Савез змајара са око 400 чланова. Што се тиче других република, прилике су сасвим другачије. Организованих клубова углавном нема иако змајара има. Изузетак чине Нови Сад и Скопље.

КУЋНА РАДИНОСТ — ЗАБРАЊЕНА

Сви они који желе да лете змајем, морају да буду чланови клубова, пре свега због тога што то подразумева да су прошли кроз одређену обуку, односно да су стекли дозволу за летење. Дужина трајања школовања је различита: зависи од временских услова али и „талента“. Неко вештину летења савлада за недељу дана, неком је потребно више.

Прво што будући змајар мора да савлада је теорија летења и метеорологија. Тек после тога изводи се практична обука на терену који је подељен у категорије: за почетнике, приправнике или пилоте. Почетници користе косе ливаде а пилоти висока брда са што дужом падином. Према правилнику Савеза змајара почетници и при-

као и у другим спортовима тако се и у овом организју такмичења: најпре клупско, затим међуклупско, па републичко и на крају државно. Шест првопласираних са свих ових такмичења стичу право на одлазак на светско првенство.

Само такмичење одвија се у неколико дисциплина: прва је остати што дуже у ваздуху и слетети тачно, или бар приближније, на циљ. Друга је прелет — побеђује онај ко најдаље стигне. Трећа дисциплина је комбинација ове две.

ВАМПИР И ПИРАНО

Читаоци „Забавника“ најчешће постављају питање колико кошта змај? Одговор није баш једноставан због тога што цене зависе од произвођача али и од типа змаја. Тако је, рецимо, стандардни змај, намењен почетницима, најјефтинији и кошта 30.000 нових динара. Змај за такозвано туристичко летење је нешто скупљи: његова цена се креће око 50 хиљада. Најскупљи су такмичарски змајеви: за њих треба дати 60 до 70 хиљада динара.

Тренутно се само у Европи производи трдесетак модела. Међу њима су

правници могу да лете само у присуству инструктора, односно пилота. Пилоти за летење користе искључиво змајеве који су фабрички атестирани. Најстроже је забрањено летење змајевима произведеним у „кућној радиности“.

најбољи најновији: они који су се на тржишту појавили пре само неколико месеци а то су „Вампир“ и „Пирано“. Не мање тражени су и „Ленцер“, „Атлас“, „Грифон“ и „Икарус“. И са њима могу да се постигну веома добри резултати.

За оне којима се цене змајева не чине превисоке, морамо да кажемо да их је веома тешко набавити. Ниједна наша радна организација се не бави увозом ових летелица. Једина могућност да се змај набави је да се купи у иностранству. Међутим, ни то увек није једноставно због тога што неки произвођачи не продају змајеве на „комад“ већ само на неколико десетина. Плаћање је, наравно, у валути зеље у којој се купује.

Много једноставније је доћи до половног змаја. Наиме, змајари у Словенији, бар они који редовно иду на такмичења, сваке године купују нове змајеве. Старе је од њих могуће набавити упола цене. За-

КАКО ДА ПОСТАНЕТЕ ЗМАЈАР?

Делта клуб из Љубљане, Господетска 4, прима у чланство и људе из других градова, без обзира на године. Наравно, они испод осамнаесте морају да имају дозволу родитеља. Потребно је уплатити 500 нових динара (то је годишња чланарина) на жиро рачун Делта СДК Љубљана 50100-678-36675, послати две фотографије (формат као за личну карту), потврду о крвној групи, личне податке и адресу. Уз чланску карту новопечени змајар има плаћене стартине на свим такмичењима, право на полагање испита у клубу и скрипта за обуку која су за сада само на словеначком.

интересовани могу да се јаве једном од чланова Делта-клуба из Љубљане. Мирану Симерлу, Графенauerjeва 35, 61000 Љубљана или на тел. 061 — 342-653.

Крило главу чува

Први „спортски“ змај направио је Френсис Рогало 1956. године радећи на специјалним програмима НАСА. Међутим, до реализације пројекта није дошло јер је НАСА у међувремену одустала од идеје да се за слетање вавионских бродова користе делта-крила. Изум, назван по своме творцу Рогалово крило, био је потпуно заборављен све док се за њега шездесетих година није заинтересовао Мајкл Марновски. Он је прихватио и развио Рогалове нацрте и направио првог змаја. Из Новог у Стари свет змај је стигао 1973. године захваљујући светском првану у мотокросу Мајну Хајнлу, иначе змајару. Први европски лет изведен је са врха Џушпиц у Алпима.

Текст: Олга Вукадиновић
Снимио: Љуба Патригић

Брзина при старту мора да буде 20 km на час да би змај могао да се дигне у ваздух. Рампа са које се стартује дугачка је 5, широка 2 метра и мора да има нагиб од 20 степени. Направљена је од дрвета.

Брзина којом змај лети обично се креће од 20 до 30 km на час. Међутим, не ретко, постиже и брзину од 80 km на час. За летење змајем не постоји сезона као код неких других спортова: лети се у сва годишња доба. Постоје два начина, или како то змајари кажу, две класе управљања. Прва је такозвана FAI класа I у којој змајар управља летелицом искључиво тежином свог тела. За разлику од ове FAI класа II има аеродинамичке команде.

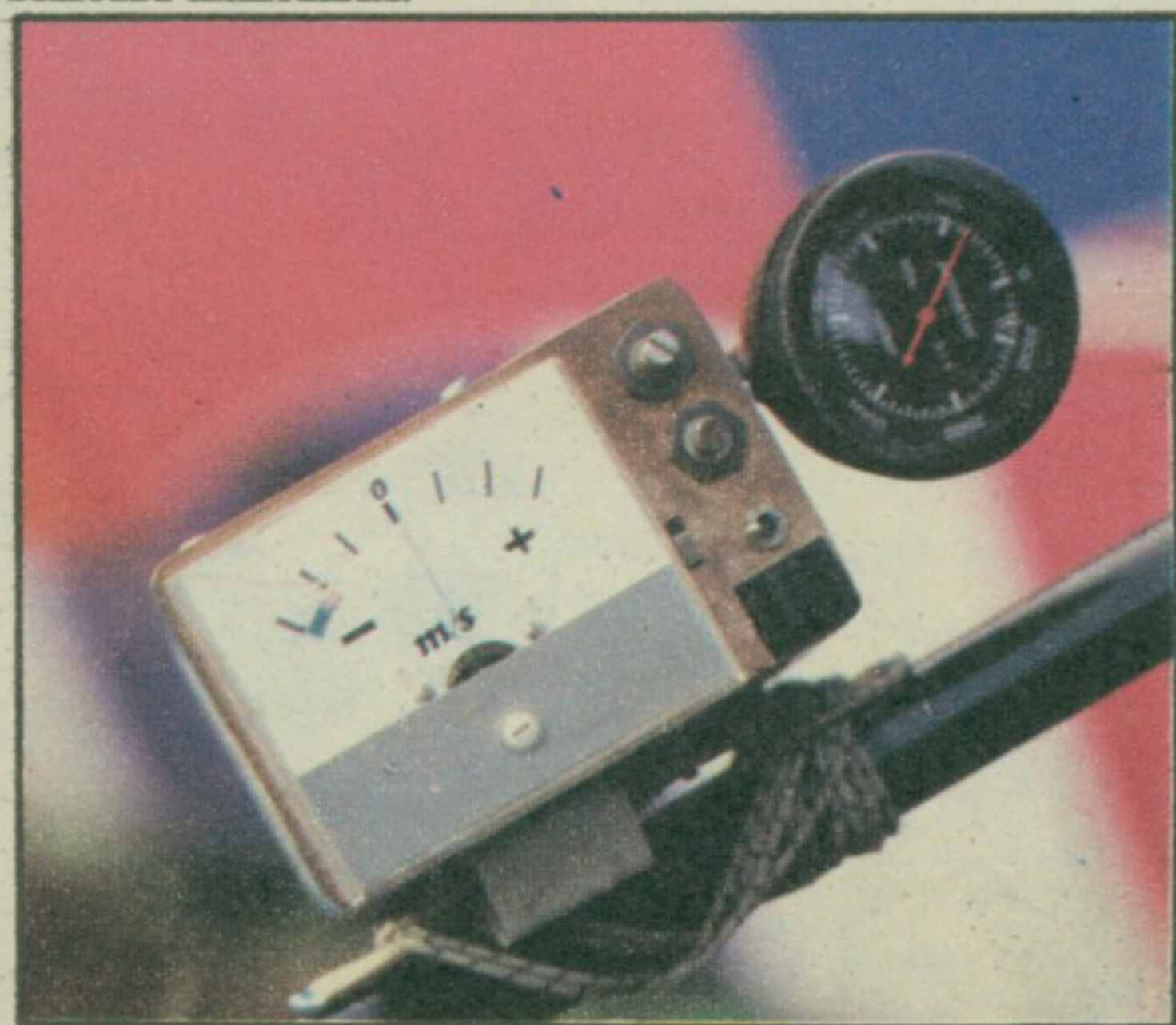
Летење змајем спада у веома опасне спортове. Пре неколико година у СР Немачкој је забележено чак 13 смртних случајева. Зато по светским пропозицијама сваки змајар (на слици је Андреј Мравље) мора да буде опремљен падобраном. Да би се током летења извела нека мање сложена радња, рецимо полупревртање на крило, неопходно је да се лети брзином већом од 70 km на час. Том приликом конструкција змаја трпи оптерећење од 3 G. То значи да летач који заједно са змајем има масу од 100 kg у оваквим условима постаје три пута „тежи“.

На изглед прилично једноставан, змај је заправо компликована справа. Начињен је од дуралуминијумских цеви, акрила или других тканина, завртња и шrafoва прецизно одређених димензија и читавог сплета сајли. Дужина крила је различита и варира, зависно од типа, од 8 до 12 метара. Површина крила износи од 15 до 20 квадратних метара. Тандем-змајеви обично имају по 20 m²: ова врста летелице, најчешће тешка између 25 и 30 kg, склапа се за 15—20 минута.

За летење змајем најважнија је јачина ветра и правац дувања. Најпогоднији ветар је онај од кога лишће трепери али се не окреће, заставе се повијају али не иду преко хоризонтале, трава се таласа али не додирује земљу а дим се подиже у луку. Да би се стартовало неопходно је сачекати да ветар дува у чело. Нипошто не сме да се крене са рампе ако ветар дува у налетима и јачином од 16 km на час.

Једини инструмент којим је змај опремљен је вариометар. Његова функција састоји се у томе што даје звучни сигнал: сваки метар пењања вариометар наговештава пиштањем.

Маршал Тито снимљен са британским фелдмаршалом Харолдом Александером, командатом савезничких војних снага на Средоземљу, у пролеће 1945. године приликом планирања заједничких операција.

Југославија је једина европска земља у којој се други светски рат продужио за седам дана. Као први од поробљених народа Европе дигли смо устанак против фашизма, а последњи смо одложили оружје, јер је мир за југословенске народе „закаснио“ за седам дана — написао је академик генерал-пуковник ЈНА Михаило Апостолски у предговору за књигу Милана Басте „Рат је завршен 7 дана касније“.

Пуковник Милан Баста

био је комесар 51. дивизије која је била у саставу 3. армије — баш оне која се, под командом Косте Нађа борила у тих седам дана „рата после рата“ у Словенији. Баста је описао ту тешку и славну седмицу и објаснио како је могло доћи до тога да на свим осталим фронтима утихне оружје, осим на нашем.

НАРЕЂЕЊЕ, УЗБУЂЕНИМ ГЛАСОМ

На сам дан победе, 9. ма-

ја 1945. године — а то значи првог дана мира после другог светског рата — у Загребу је одржано саветовање команданата 1, 2. и 3. армије и представника Генералштаба ЈА. Решено је да се енергичним наступањем 3. армије према Марибору и Целовцу, 1. армије

ка Цељу и 2. армије ка Новом Месту и Зиданом Мосту, немачким трупама спречи излазак из Југославије. Међутим, три дана пре потписивање безусловне капитулације нацистичке Немачке, пише Милан Баста, немачки командант јужног простора фелдмаршал Кеселринг позвао је у Грац команданта југоисточне армије генерала Александера фон Лера и команданта 2. немачке оклопне армије генерала Максимилијана де Ангелиса и приметно узбуђеним гласом наредио: — Господо, група армије „Е“ мора се из Југославије организовано повући и

предати англо-америчким јединицама. Нипошто не смемо дозволити да наше снаге падну у руке Титових партизана!

Тако је освануо 9. мај, а немачке трупе у Југославији нису ни помишљале да положе оружје: 400 хиљада непријатељских војника борило се као у жеку рата само да би се дочепали Аустрије и тамо предали западним савезницима. Са Немцима су ка северозападном делу наше земље хрлиле и преостале издајничке јединице: усташе, четници и други који су све чинили како би победили преко границе. На том

Дан победе у ослобођеној Пули

Немци се предају. Ово је снимак са сремског фронта, из априла 1945.

ТРАГОМ СЕРИЈЕ

»СТВАРАЊЕ

ТИТОВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ«

РАТ ПОСЛЕ РАТА

КАКО СЕ ДОГОДИЛО ДА НА СВИМ ФРОНТОВИМА УТИХНЕ ОРУЖЈЕ, ОСИМ НА НАШЕМ, МАДА ЈЕ НЕМАЧКА ПОТПИСАЛА БЕЗУСЛОВНУ КАПИТУЛАЦИЈУ?

Београд 9. маја. На тај дан маршал Тито је у свом говору рекао: "... Овај најстрашнији рат у историји човјечанства коштао је Европу десетине милиона живота. Помахнитали њемачки фашизам, талијански фашизам и њихове кржаве слуге, које су се нашле у свим европским земљама, истребљивали су у позадини мирно становни-

путу палили су села и убијали невинне људе.

У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ

У складу са одлукама из Загреба 3. армија стигла је 10. маја у Марибор. Милан Баста пише:

"Тог 10. маја 1945, првог дана у слободи — тада смо мислили да је земља коначно ослобођена — прелазимо сам онај масивни мост најмање двадесет пута. Штаб дивизије био је на десној страни Драве у касарнама... Радознало сам посматрао људе, жене, децу. Да, у том граду треба провеести тај први дан и прво вријеме по завршетку рата. Четири године чекало се на тај дан... Најзад, доста с писањем и читањем извјештаја о мртвима и рањенима! Наступа нов живот о којем смо годинама маштали још у ђачким клупама, у предању и одморима после марша или окршаја!... Али, сва та маштања и размишљања ускоро су изгубила смисао. Марибор је престао бити

град наших мирнодопских снова. Рат је настављен!" Почело је хитно пребацивање јединица на сектор Дравограда, најважнијег непријатељског упоришта. Железничка пруга била је оштећена, али, мариборски железничари, успели су да је поправе за само један дан, тако да је 12. маја већ од ране зоре, почело превозење јединица ЈА из Марибора за Дравоград. У ноћи између 12. и 13. маја заузети су сви предвиђени положаји и обруч око непријатељских јединица био је стегнут. У последњем тренутку!

"Тринаестог маја, наставља Милан Баста, развила се жестока борба на сектору Дравограда. Нарочито је био тежак окршај око железничког моста који је два пута био на домак непријатељске руке... Напавши се у врло мучној и незавидној ситуацији, непријатељ се покушао послужити ратним лукавством. Затражио је преговоре... Обавјештајни официр Васа Весковић јавио нам је с положаја да већу групу усташких парламентарца предводи један капетан (сатник) који се

штво, истребљивали су све оне који се нису мирили са судбином Хитлеровог „новог поретка“ у Европи. Стотине логора типа Мајданека и Јасеновца, логора грозоте и смрти, остаће на вјечна времена као језовита опомена свим народима да никада више не допусте понављање овакве трагедије..."

представио именом Миљковић, али за кога се оправдано мисли да је виши официр. Касније је у штаб дивизије стигла вијест да је један официр из те групе преговарача искористио прилику и открио нам да је наводни капетан у ствари усташки пуковник Фране Судар, командант једне од Павелићевих дивизија. Да ли је то само нека игра?... Тешко је било повјеровати да се злогласни командант, један

од највећих ратних злочинаца налази код партизана, међу парламентарцима!"

КАКО СТЕ МЕ ПРЕПОЗНАЛИ?

Убрзо се потврдило да је тобожњи капетан ипак озлоглашени усташки пуковник Судар. Његово држање, пише Баста, дрски одговори и оваки његов покрет, говорили су да он не може бити капетан него

Прва првомајска парада у слободном Београду 1945. године: друг Тито са свечане трибине на Теразијама поздравља учеснике.

човек који је имао много већу власт. После првих реченица, ситуација се сасвим преокренула када је Баста рекао.

— Ми се однекуд познајемо!

„Капетан“ се запањено. Одговорио је да не зна одакле. Баста овако описује те тренутке:

„Гледали смо се. Он је опет рекао: — Зацјело не знам одакле. — Из Лике господине пуковниче... Ми смо земљаци... Упадљиво је поблиједио и очи су му заиграле. Учинио ми се да ће порећи да је Личанин, но он је само рекао:

— Одакле знате да сам пуковник? Зар је могуће да сте ме препознали?! Па одакле ви из Лике овдје? Па чији сте?... Блијед и с очитим напором, покушавао је да се смири. Није једноставно налазити се и бити откривен нигдје другдје него у штабу противничке дивизије... Онај у почетку арогантни и дрски преговарач врло је брзо почео да ме отворено моли да га „као земљак“ пустим преко границе, а он ће ми се за то „знати одужити“... Устао сам и оштро рекао: — А што ћемо са злочинцима и теревенкама на којима си наређивао да се кољу чак и дјеца? — Уздрхтао је и руке су му махиално пошле ка појасу. Правећи се да нисам примијетио његов покрет, направио сам још корак — два кроз собу. У том часу у собу су с упереним машинкама упали Весковић, мајор Илија Романовић, командант 6. војвођанске бригаде, и за њима штапски курир. Ови су код врата прислушкивали разговор и упали на вријеме. Судар је разоружан тако брзо да није нити покушао да употрејеби своје оружје."

Тако је разоткривен и заробљен један од највећих ратних злочинаца. У бежању ка Аустрији ухваћен је и немачки командант Александер фон Лер. Уместо епилога, ево реченице из књиге „Југославија у рату 1941—1945“ Владе Стругара:

„Немачка балканска војска, са остацима колаборационистичких формација из разних крајева Југославије, престала је да се бори 15. маја; заробљена је на простору између Загреба, Марибора, Дравограда и Зиданог Моста. Тим успехом је завршен југословенски ослободилачки рат."

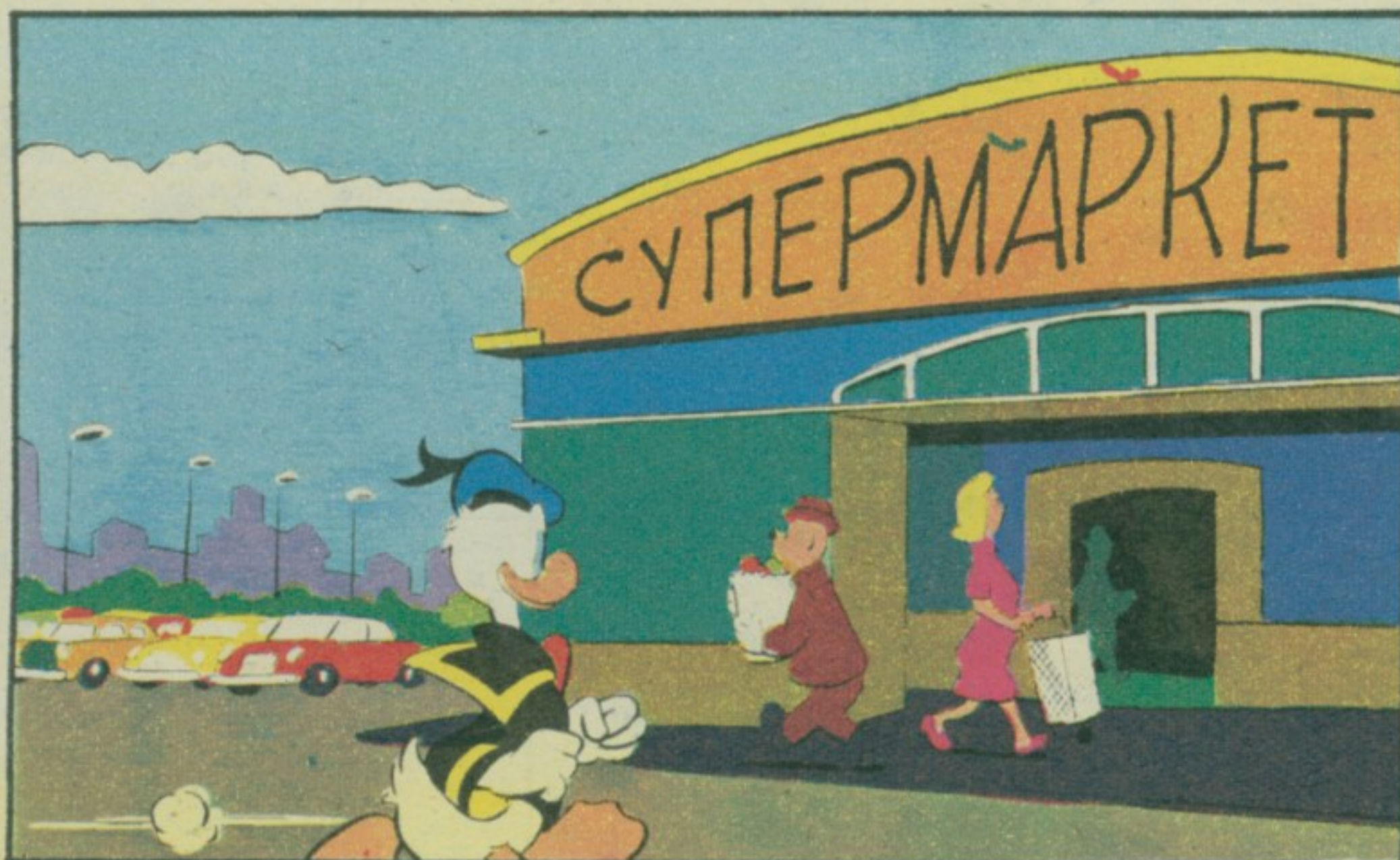
Тог последњег дана рата Југословенска армија имала је 800 хиљада људи распоређених у четири армије и 59 дивизија. Врховни командант ЈА маршал Јосип Броз Тито обишао је 31. маја 1945. године у Марибору постројену јединицу 17. дивизије. Била је то последња ратна емotra.

М. К.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ОДОХ ЈА ДЕЏО ДО НО-
ВЕ САМОПОСЛУГЕ ДА КУ-
ПИМ НЕШТО ЗА РУЧАК?

ВЕЛИКИ
ИСТРАЖИВАЧИ

ЦЕМС
КУК

Санге леда зауставиле су бродове „Одлучност“ и „Пу-столовину“ на 71. степену и 10. минути јужне географске ширине. Капетан Кук је први човек који се отиснуо тако далеко на југ и нехотице „дао знак“ за почетак освајања Јужног пола.

Свет се припремао за 3. јун 1769. када се очекивало да Вене-ра прође испред Сунца. „Састанак звезда“ био је за науку 18. века веома значајан, поготово што се знало да до следећег „ран-девуа“ треба чекати више од сто година. Британско краљевско друштво је, у оквиру међународне ак-ције, узело на себе да том приликом изгради раз-даљину Земље од Сунца и добило пристанак владе да организује експедици-ју на острво Тахити у Ти-хом океану где ће услови посматрања бити најиде-алнији.

И Краљевско друштво и Британски адмиралитет сло-жили су се да експеди-цију треба поверити човеку који је одличан поморац, али и проверен организа-тор и научник. Британска морнарица имала је једну такву личност, потпоруч-ника Цемса Кука, име поз-нато и Краљевском друш-тву.

Пошто се радило о науч-ној мисији, Кук је сматрао да би скуп ратни брод представљао излишан лук-суз и определио се за вели-ки теретњак „Покушај“ са-грађен у бродоградилшту његовог некадашњег по-слодавца и доживотног пријатеља Џона Вокера.

„Покушај“ се 25. августа 1768. године отиснуо из лу-ке Плимаут на челу са Ку-ком који је унапређен у поручника, око осамдесет морнара и младим научни-цима Џозефом Бенксом, Данијелом Соландером и Чарлсом Грином. Брод је натоварен поврћем, помо-

БИО ЈЕ ОЖЕЊЕН МОРЕМ

Ни пре ни после овог славног капетана није се родио човек који би по темпераменту, љубави, знању и у-рођеним особинама био толико предодређен да по-стане највећи поморски истраживач свих времена.

ранцама и лимуном — Кук је био убеђен да је страш-на морнарска болест скор-бут последица недостатка витамина Це, а он није же-лео да изгуби ниједног чо-века.

ЗАШТО БАШ ОН?

Цемс Кук није изабран случајно. Он није имао ви-сок чин, али је Адмиралит-ет био добро обавештен о

његовим способностима и на основу њих проценио да је Кук и нико други онај прави. Када му је поверена команда над експедицијом, он је за собом имао углед који га је високо издвајао од свих осталих.

Кукова каријера почела је у његовој седамнаестој години када се, уместо да оде у канцеларију где је

радио као рачуновођа, об-рео у луци Витби и запос-лио као мали на теретњаку „Слободна љубав“ Џона Вокера. Име брода саврше-но је одговарало осећањи-ма и поступку Цемса Кука. Читавог живота њега је занимало само море, чак и касније, када се оженио и добио шесторо деце. Поро-дица га је ретко виђала, он је био човек ожењен мо-

рем.

За кратко време бродски „момак за све“ веома се истакао. Научио је све морнарске вештине, али и много више од тога. У зим-ским месецима бдео је над књигама из науке, астро-номије, математике, хидро-графије, над поморским картама, рачунима и црте-жима. За то време бродио је утврђеном обалама Бал-тичког мора.

А онда је Џон Вокер од-лучио да му повери коман-ду над једним бродом и до-био неочекиван одговор:

— Не, господине. Веома сам вам захвалан, али не могу.

— Неел? Да ли сам добро чуо? — зинуо је Вокер.

— Жао ми је, господине, данас сам се пријавио за Краљевску ратну морнари-цу.

— Али, момче, ја ти нудим команду над бродом, а тамо ћеш бити обичан морнар!

— Знам, господине. На-дам се да ћемо остати до-бри пријатељи.

И остали су пријатељи, а јуна 1755. двадесет седмо-годишњи Цемс Кук на-шао се на палуби ратног брода „Пемброук“ на коме је учествовао у поморском рату између Велике Брита-није и Француске код оба-ле Северне Америке и реке Сент Лоренс. У рату се ис-такао: под жестоком не-пријатељском ватром успео је да скицира тачан рељеф обале и одреди дубину ре-ке Сент Лоренс учинивши Британској морнарици не-процењиву услугу.

После рата учествовао је у експедицијама које су истраживале обале Лабра-

БИО JE...

дора, Нове Шкотске и Нове Земље. Џејмс Кук је први човек који је мапирао источну обалу Лабрадора. Тако је на себе скренуо пажњу Британског краљевског друштва и главног Адмиралитета и никог није изненадило што је баш он добио задатак да посматра састанак Сунца и Венере.

ЊЕГОВО ГОСПОДСТВО ТРАЖИ КОНТИНЕНТ

„Покушај“ је стигао на Тахити априла 1769. опловивши Рт Хорн а 3. јуна у 9 и 25 Венера је прошла испред сјајне Сунчеве кугле. Осматрања нису дала очекиване резултате, али експедиција није због тога пропала. Кук и „Покушај“ имали су још један важан задатак добијен од Адмиралитета:

„Чим изврши предвиђена астрономска осматрања, Ваше господство треба да настави пловидбу до 40. степена јужне географске ширине и увери се да ли тамо постоји неки континент. Ако такву земљу не пронађе, Ваше господство ће се вратити на запад до Новог Зеланда, истражити га и доћи у Енглеску путем који само изабере.“

Уколико Ваше господство нађе континент, ставља му се у задатак да са највећом могућом пажњом испита обале, направи скице лука, залива и свега значајног за поморство. Осим тога Ваше господство ће обратити пажњу на птице, рибе, животиње и терен — да ли постоје рудници и какви — и побринуће се да донесе кући најзначајније узорке. Са највећом пажњом проучиће и карактеристике домородаца, ако их нађе, установиће колико их има и покушати да са њима склопи савез. Ваше господство ће, уз пристанак домородаца, у име нашег краља заузети најбоље територије...

Тако је Енглеска градила своју империју. Осим тога, претпостављало се да у неистопитим јужним просторима Тихог океана постоји „континент“ на који су се односиле инструкције Адмиралитета. Кук је требало да реши ту загонетку.

Пловећи на Тахити „Покушај“ није нашао никакв континент, али је пронашао архипелаг коме је Кук дао име Друштвена острва. Нови Зеланд се појавио на видику почетком октобра под натпуштеним небом које је обавало јесење кише. Месту где су се искрцали Кук је дао назив Залив Сиромаштва.

Први човек који је угледао Нови Зеланд, али се на њега није искрцао био је Абеј Тасман 1642. Стога се о овој земљи није знало готово ништа. Кук је у „Покушају“ опловио Нови Зеланд посветивши испи-

тивању и мапирању његових обала шест месеци.

Кук је на Нови Зеланд током следећих путовања долазио више пута, али је ово прво било најзначајније: дефинитивно је утврђено да се Нови Зеланд састоји од два велика острва, односно да није ни континент нити део неког континента, а још мање земља спојена са Новом Гвинејом.

На повратку кући „Покушај“ је стигао до непознатих обала источног дела Аустралије и Кук је први Европљанин који се ту искрцао. Касније је поднео извештај да је ова обала веома погодна за насељавање што су Енглези касније и те како искористили.

Јула 1771. завршено је Куково прво путовање. „Покушај“ се вратио у Енглеску преко острва Јаве кроз поново пронађени Торесов теснац.

НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ ПУТОВАЊЕ У ИСТОРИЈИ

Веровање да на крајњем југу, око Пола, постоји континент постојало је још од времена старих Грка — приказивале су га њихове поморске карте. Таквом изазову Кук није могао да одоли и предложио је Адмиралитету нову експедицију која би га одвела још даље на југ. За своје друго путовање Кук је добио два брода: „Одлучност“ и „Пустоловину“ и унапређен је у чин команданта. Лађе су напустиле Енглеску 13. јула 1772. године.

Куков задатак био је да открије тајну Антарктика нападајући поларни круг из три правца — из Атлантског, Индијског и Тихог океана. Крајем октобра „Одлучност“ и „Пустоловина“ оставиле су Рт Добре Наде и неколико недеља касније упловиле у бурне воде тучене ветровима којима је тре њих можда прошао само понеки одважан морепловац. Ускоро су се пред очима запрепашћених морнара указале огромне санте леда.

„Као опчињени гледали смо пловеће санте“, забележио је Кук, „а затим смо се уплашили јер да су нас огромни таласи бачили на она ледена острва, бродови би се разбили у хиљаду делића...“

Ипак су наставили, опловили Антарктик, али земљу нису угледали. Свуда су се простирали ледени брегови. Током пловидбе Кукови бродови прешли су више пута поларни круг, а 30. јануара 1774. стигли су до 71. степена и 10. минута јужне географске ширине и 106. степена и 54. минута западне дужине. Овај рекорд потучен је тек у 19. веку.

Ту су их зауставиле санте и Кук је наредио повлачење. Када је касније у јужном Атлантику открио Јужна Сендвичка острва, Кук је закључио да, уколико још даље на југу и постоји неко копно, оно

је неприступачно и без вредности. Данас, наравно, сви знамо да Антарктик јесте континент, али и да је заиста веома тешко освојив.

Ово путовање Џејмса Кука отворило је ново поглавље антарктичке историје. Најхрабрији морепловци усуђивали су се да уплове у ледене воде све до огромних санти. Између 1790. и 1820. године у воде Антарктика упловило је деветнаест бродова. Тако је Џејмс Кук зачетник мукотрпног освајања Јужног пола.

На другом Куковом путовању, које многи сматрају најзначајнијим од свих која су икада изведена, а први пут у историји употребљен је — хронометар, инструмент помоћу кога је тачно могла да се одреди географска дужина (квadrант, за одређивање тачне географске ширине био је у употреби од половине 18. века). Откривена су нова острва и архипелази и поново пронађена нека давно заборављена.

другог путовања од 1772. до 1775. поново је посетио и истраживао Нови Зеланд и Друштвена острва, открио архипелаг Туамоту, острво Тонгу, Ускршње острво, Маркиска острва, Нове Хебриде и Нову Каледонију. Сва ова копна унета су у карту јужног Пацифика која је на тај начин попуњена. Каснијим истраживачима остало је само да је допуне ситнијим детаљима.

После другог путовања које је разјаснило јужну хемисферу Земљине лопте Кук је постао славан у целој Европи, човек коме су се савременици највише дивили. У домовини је обасут признањима: добио је чин капетана (у историји је ушао као капетан Кук), изабран је за члана Британског краљевског друштва, додељена му је Коплијева медаља за победу над скорбутом. За време свог другог путовања Кук је изгубио само четири човека што је за оно доба било незамисливо.

Пошто су напустили Тахити, Кукови бродови су се усред Тихог океана нашли пред непознатим острвљем. То су били Хаваји. Кук је жарко желео да се на њима дуже задржи и темељно истражи архипелаг, али је морао да поштује поверену му мисију и фебруара 1778. „Одлучност“ и „Откриће“ запловили су на север.

Прошли су крај северозападне обале данашњих Сједињених Америчких Држава где је Кук први пут у животу видео Индијанце, и наставили према северу дуж магловитих обала Алеута. До Беринговог мореуза стигли су почетком августа и почели борбу с вечитим снегом и ледом.

Кук је успео да се пробије до 70. степена и 41. минута северне географске ширине, до Северног рта на сибирској обали. За разлику од Беринга он је успео да сагледа обе стране теснаца и са великом сигурношћу закључи да ту

Мапа у грубим цртама приказује три путовања капетана Кука.

1. Берингов теснац, 2. Алеут, 3. Хаваји, 4. ТИХО ОКЕАН, 5. Маркиска, 6. Тахити, 7. Тонга, 8. Н. Каледонија, 9. Нови Зеланд, 10. Тасманија, 11. АУСТРАЛИЈА, 12. Торесов пролаз, 13. Нова Гвинеја, 14. Јава, 15. Борнео, 16. Суматра, 17. Филипини, 18. ИНДИЈСКИ ОКЕАН, 19. Малагаскар, 20. АНТАРКТИК, 21. прво путовање, 22. друго путовање, 23. треће путовање, 24. АФРИКА, 25. ЕВРОПА, 26. АЗИЈА, 27. СЕВЕРНА АМЕРИКА, 28. ЈУЖНА АМЕРИКА, 29. АТЛАНТСКИ ОКЕАН, 30. Рт Хорн.

И. можда најзначајније од свега, Кук је доказао да ужасни скорбут може да се спречи храном богатом витаминима.

Кук се вратио у Енглеску 30. јула 1775. доносећи нове мапе Тихог океана. Истина је да су Шпанци од краја 16. века пловили срцем Пацифика, но они су се држали одређених морских путева и све до Кукових путовања нису откривена главна пацифичка острва нити су обале архипелага и континента испитане и уцртане у географске карте.

Џејмс Кук је без конкуренције највећи поморац — и то учени поморац — који је пловио Тихим океаном. Путовање од 1768. до 1771. одвело га је на Тахити, Друштвена острва, Нови Зеланд и источну обалу Аустралије. За време

Сматрајући да је његова јужнопацифичка мисија завршена Кук се већ 1776. године понудио да поведе експедицију у истраживању северног дела Тихог океана са нарочитим циљем да пронађе северни пут између Атланског и Тихог океана, чувени северозападни пролаз, уколико такав пролаз уопште постоји. Пролаз је тражило више бродова, а капетану Куку поверено је да покуша продор из Тихог океана према западу.

Кренуо је 1776. године, по обичају у јулу, са бродовима „Одлучност“ и „Откриће“. Био је толико славан да су се пред њим отварале све луке, пријатељске и непријатељске. Пошто се мало задржао у Кејптауну Кук је „скокнуо“ до Тасманије, Новог Зеланда и Тахитија где је међу домаћим живљем имао проверене пријатеље.

постоји пролаз, односно да су Азија и Америка два потпуно одвојена континента.

Овде се догодило исто што и на Антарктику — Кук није победио Северозападни пролаз и чак уопште није био убеђен да он може да се освоји. Теснац који носи име Беринга званично су открили Меклијур и Френклин, а први човек који је њиме прошао био је победник Јужног пола Роалд Амундсен 1903. године.

Вртећи се око Арктичког круга Кук је открио Британску Колумбију на западу Канаде. Истовремено је у грубим цртама одредио контуре северозападног дела Северне Америке, задржао се у мореузу Нутка

на западној обали Ванкувера, истражио Орегон, данас једну од северозападних држава САД. Случајна трговина фокиним крзном између његових морнара и Индијанаца отворила је масовну трговину овим крзном у троуглу између северних обала, Кине и Велике Британије.

Треће путовање капетана Кука скинуло је вео тајанствености са северног Пацифика и доказало да се из Европе може пласити до западних обала Северне Америке. Током овог трећег путовања, за време кога је Кук комплетирао карту Пацифика, његови бродови „Одлучност“ и „Откриће“ свратили су на острво Тонго, открили острва касније названа Кукова и вратили се на Хаваје да проведу зиму. Средином јануара 1779. укотвили се у чаробној луци Кеалакеуа на Хавајским острвима.

Морнари су се, окружени чарима Хаваја, опустили и брзо заборавили невоље са грађењем Северозападног пролаза. Капетан Кук је био веома задовољан и забележио је: „... Сада можемо детаљно да испитамо ова острва; она ће бити последње истраживање, круна нашег путовања...“

И заиста су били последње истраживање. Кук их је назвао Сендвичка острва, према свом великом пријатељу ерлу од Сендвича. Данас су оба назива — Хаваји и Сендвичка острва — равноправна.

„ПРЕСТАНИТЕ ДА ПУЦА...“

Капетан Кук се 14. фебруара 1779. налазио у својој кабини заузет систематизовањем наутичких мапа када је зачуо пуцњаву. То је било нешто сасвим неуобичајено јер се капетан са житељима свих места под Сунцем опходио као са себи равним и редовно успостављао пријатељске односе дајући пример својим морнарима.

Одмах је изишао на палубу, угледао на обали гужву, сео у чамац и одвезао се на копно. Услед мртве тишине која је завладала спокојно се пробијао кроз масу тражећи племенског старешину. У том тренутку неко од његових људи у чамцима је запуцао. Капетан Кук се окренуо према мору и подигаваши обе руке узвикнуо:

— Мир! Престаните да пуцате! Престаните да...

Прекасно. Један домородац треснуо га је каменом по глави, други га је док је падао, ранио у леђа. Трагедија се одиграла за неколико минута, капетан Кук, најславнији поморски истраживач свих времена, погинуо је у педесет првој години. Преживели чланови посаде једва су се домогли бродова. У Енглеску су стигли 4. октобра 1781. под командом Џона Гора.

Данас се у луци Калакеуа, на месту где је погинуо капетан Џејмс Кук уздиже његов споменик.

Током својих чувених путовања Кук не само да је опловио свет већ је при том „покрио“ 140 степени географске ширине.

РАДЊА СЕ ЗАТВАРА!

ИЗ МИНУЛОГ ВРЕМЕНА

Пошто је добио одобрење од од владе да може да сломи турске инације, управник Вароши београдске написао је тестамент, опростио се од жене и кренуо у кафану.

Прилике су биле необичне: Турци у Граду, Срби у Вароши београдској. Град је обухватао Калемегдан и досегао до данашњег Трга Републике, а Варош — све остало. А то „остало“ баш и није било много. Код садашње Скупштине биле су њиве, надомак Теразија — бара! Улице у Београду и нису имале назив, нити су куће биле нумерисане. Грађани нису смели ићи улицом са упаљеном цигаретом или чубуком да се не би запалила нека зграда. За непридржавање наредбе глобљени су од једног до шест цванцика!

Улице и нису биле улице већ тесни, кривудасти сокаци, лети прашњави а у јесен блатњави. Чистоћа је тешко одржавана. Управа вароши наредила је да се не смеју бацати отпаци испред дворишта, да оно мора бити ограђено, да се стока не сме пуштати на улицу, да се улице морају чистити четвртком и недељом изјутра, да...

Необичан је био Београд по много чему. Остало је записано да је тих шездесетих година прошлог века буџет општине београдске износио 351 хиљаду гроша пореских, а да је од тога, на пример, на име годишње плате исплаћено: председнику општине 2160, инжењеру 700, лекару 480, бабици 24, учитељима и учитељицама 3200 динара... За изношење ђубрета и тровање паса плаћено је 400 динара!

СЛАБА КОРИСТ

Трвење између Срба и Турака било је свакодневно. Османлије никако нису хтеле да прихвате да је њихово прошло и да ће морати да напусте Београд и Србију. Изазивали су nerede и туче, прокосили и врећали. Јунаштво им није било врлина: чим би направили гужву — бежали су!

Управа Вароши београдске није знала како да се

отресе те напасти. Ваљало је избегавати сукобе јер је и од најмање искре могао да букне пламен. А Србија није била спремна за рат с Турцима.

Додуше, Београд је имао полицију и чуваре реда, али то није задовољавало ни основне потребе.

О безбедности грађана бринули су квартаљници, укупно шест, у сваком кварту по један. Сем њих о миру се старало и четрдесетак пандура или „служитеља“ од којих је део седео у кварту, а остатак шетао улицама вршећи позорничку дужност. Служитељи су носили турску одећу и за појасом две кибуре и јатаган. За свој рад одговарали су буљубаши.

Пандурима су помагале патролције. За патролцију се обично пријављивао власник радње коме посао

није цвetaо па га је управа вароши узимала у службу како би наплатила порез од предвиђене плате. Патролције су шетале улицама ноћу. Распоред су добијали од пандурског буљубаше.

Од пандура и патролција није било велике користи. Први су проводили време по кафанама, а други редовно одлазили код родбине или пријатеља да откуњају ноћ јер их је сутра чекао посао у радњи. Поред њих Турци су до миле воље вршљали по граду, а Срби никад нису знали какво ће их зло снаћи.

Нарочито су страдали сељаци. Готово је постао обичај да турски стражари зауставе пред једном од неколико варошких капија сељака који запрегом тера дрва на продају и узму нармак. Жалили се сеља-

ци варошкој управи, кумили да се нешто предузме против силеције и кад се није више имало куд, пандури притиснуше Турке. Видећи да ће бити белаја, они попустише и сељацима је лакнуло.

КУБУРЕ СУ СЕВНУЛЕ

Једна одлука српских власти умало је довела до крвопролића. Односила се на кафеције. Обавезивала их је да увече упале фењер пред кафаном и да га не смеју гасити до десет часова. Срби су поштовали наредбу, али Турци никако, терали су инат.

Управник Вароши београдске решио је да узме ствар у своје руке. Прво је од владе затражио (и добио) одрешене руке, а онда

У ЛОНЦУ И КАРИКАТУРИ

ЧУВЕНО ЈЕЛО НЕПОЗНАТОГ ЖАКА

Строгани су вековима били једна од најмоћнијих руских породица. Нису се уздигли војевањем или витештвом, него — шићарлуком. Мало-помало, већ до 16. века они су постали власници свих рудника соли на Уралу, па су предузели

написао тестамент, опростио се од жене и деце и са квартаљником и групом пандура кренуо увече у оближњу турску кафану. Упао је унутра и с врата оштро упитао ко је газда.

— Ја сам! — исприсио се средовечан низак човек злобно севајући очима.

— Дедер, кажи овим твојим Турцима да се купе напоље! Ниси обесио фењер, радња се затвара!

Кафеџија је исколачио очи од изненађења. Турци су скочили и појурили у побочну просторију. Квартаљник је упозорио управника да се тамо налази оружје. Управник није оклевао: позвао је пандуре који су чекали напољу. Севнуле су кубуре и Турци су утекли.

Глас о управниковој „посети“ брзо се пронео међу Османлијама, али они нису имали намеру да се окану кавге, према су кафеџије пристале да пале фењер испред кафане.

ШТА СЕ САВЕТ МЕША!

Квартаљници и пандури нису били задовољни ни понашањем српског живота. Све наредбе власти Београђани су поштовали само неколико недеља. Затим су терали по старом. Кнез Милош је знао да грађани не зарезују чуваре реда и жесто се због тога. Али, где чуда: кад је управник Вароши београдске сачинио текст закона о устројству жандармерије, кнез није хтео да чује за њега! Разлог: незнатне измене које је начинио у тексту Државни савет.

— Шта се Савет меша у ту ствар? — сиктао је.

Једва је 1860, док се налазио да одмору у Сокобањи, пристао да се изда указ о проглашењу закона. Ускоро је управник Вароши београдске почео реорганизацију полиције. Пандуре је замењивао војницима који су се враћали из војске. Они су задржали војничко одело и оружје, али су се од војника разликовали по црвеном шириту око капе. у полицију су ступали добровољно и радили за плату. Турци су их називали — цандарима.

Силеџијства су се проредила. Убрзо су Турци морали да напусте Београд. Кључеве града предали су Милошевом сину Михаилу Обреновићу 1867. године. Ферман је прочитан на свечано украшеној трибини на Калемегдану.

После месец дана дрвена трибина је продата. Од ње је направљена послastiчарница!

Црта и пише:
БошкоСтаматовић

освајање Сибира који су држали Татари. За тај поход ангажовали су козачког атамана Јермака. После седамнаестогодишњих борби Сибир је пао и припојен је Руском Царству. Тиме је оно постало једна од водећих сила у то време, а у знак захвалности руски цар Борис Годунов даривао је Строгановима тако велике повластице да се то граничило са невероватним. Тако су до 18. века ови бивши трговци постали једна од најутицајнијих породица руског племства. Посељивали су руднике, фабрике, читава села... Наравно, путовали су по свету и — довели у свој дворца Француза Жака чије презиме историја није забележила, а који је измислио чувени филе, јело које се данас припрема у свим елитним ресторанима у свету. Зове се — „Филе Строганов“. Потребно је:

2 главице лука, 40 грама маслаца, 30 грама брашна, 1/4 л супе од меса, сенфа, соли, лимуновог сока, 2 ддл киселе павлаке, 2 кисела краставца, 100 грама печурки, 1,5 кг говеђег филеа (бифтека).

Да се човеку заврти у глави од цене овог специјалитета! Ако се неко после овога одлучи да прави ово историјско јело — ево како се ради:

Лук крупно изрежемо а затим га пропржимо на маслацу док не добије жућу боју, посмемо брашном и долијемо супу. Кувамо око 15 минута, додамо сенф, посолимо, нацедимо сок од лимуна и додамо павлаку. Краставце и печурке исечемо на танке листиће па и њих ставимо у сос. Месо изрежемо на траке или коцкице па га на јакој ватри кратко пропржимо у тигању на мало маслаца. Месо мора изнутра да остане ружичасто, иначе неће бити сочно. Сок од пржења помешамо са сосом, додамо и месо, промешамо све заједно па скинемо са ватре. Може се још додати исечени парадајз и лук пропржен на маслацу, а јело износимо на сто уз барено поврће, печене кромпире или кнедле. Гурмани кажу да уз све још најбоље прија — хладан воћни сок. Пријатно!

Римски мартирологиј“ зове се дебела књига у којој су записана имена преко четири хиљаде светаца и светица признатих у католичкој цркви. По замисли учених богослова који су га састављали требало је да то буде непресушан извор имена за родитеље који крштавају своје дете. У стварности, чак ни у време кад је побожност била на врхунцу, многа имена из „Мартирологија“ нису никада коришћена за живе људе. Због чега нису — биће вам јасно кад чујете како звуче: ту су свети Урцисцен, свети Епигменије, света Ормизда, свети Тотнан, свети Анемподист, свети Барсануфије, свети Вилиброрд, свети Аустриклинајн, свети Деограцијас, свети Кводвултдеус...

Слично је и у другим хришћанским црквама. Календар Српске православне цркве садржи доста лепих и сасвим обичних имена, али бележи и свеце или мученике по имену Полиевкт, Евтропије, Евпсихије, Аристовул, Аверкије, Агапод, Сосипатр, Терапонт, Трифилије, Антиноген, Калиник, Зотик, Евполо, Вакхо, Мамант, Акиндин, Талалеј, Питасије, Онисифор... а уз њих светице или мученице које се зову Хионија, Гликерија, Ефросинија, Евлампија, Таиса, Минодора, Митродора и тако даље.

Најдуховитије је ову „муку с именима“ приказао Стеван Сремац у свом кратком роману „Вукадин“, први пут објављеном 1896. године. На почетку књиге прича се како је сељак Вујадин позвао кума да му крсти новорођеног сина. На жалост, пошто је то Вујадину већ тринаесто дете, кум каже да не може да се сети ниједног новог имена. Стога предлаже да позову ћату из општинског суда, да у календару погледа седми септембар (кад се дете родило), па „који свети буде тога дана, тога и име да му дамо, вала!“

Вујадин пристаје. Долази ћата, натегне пљоску с ракијом и отвара календар. Даље се разговор води овако:

„— Овде, куме, пише: свети Созонтије.

„— Ау, залогу му! — каже Вујадин. — Зар му баш тако пише?!“

„— Е, не кудећи му вјеру — вели кум натезући пљоску с ракијом — није му се кум прославио!

„— Аман, куме, не ако Бога знаш — моли га Вујадин. — Немој, кумим те Богом, то име! Оће да ми остане грдан у селу под тим именом...“

„Мислише и мислише, наливаше пљоску и обређиваше се с њом, док им ћатине науке не помогше. Сети се ћата у неко доба да се кумове домаћице покојни кум звао Вукадин, па предложи да то име даду детету...“

И тако почиње прича о Вукадину који замало није ушао у живот под именом — Созонтије.

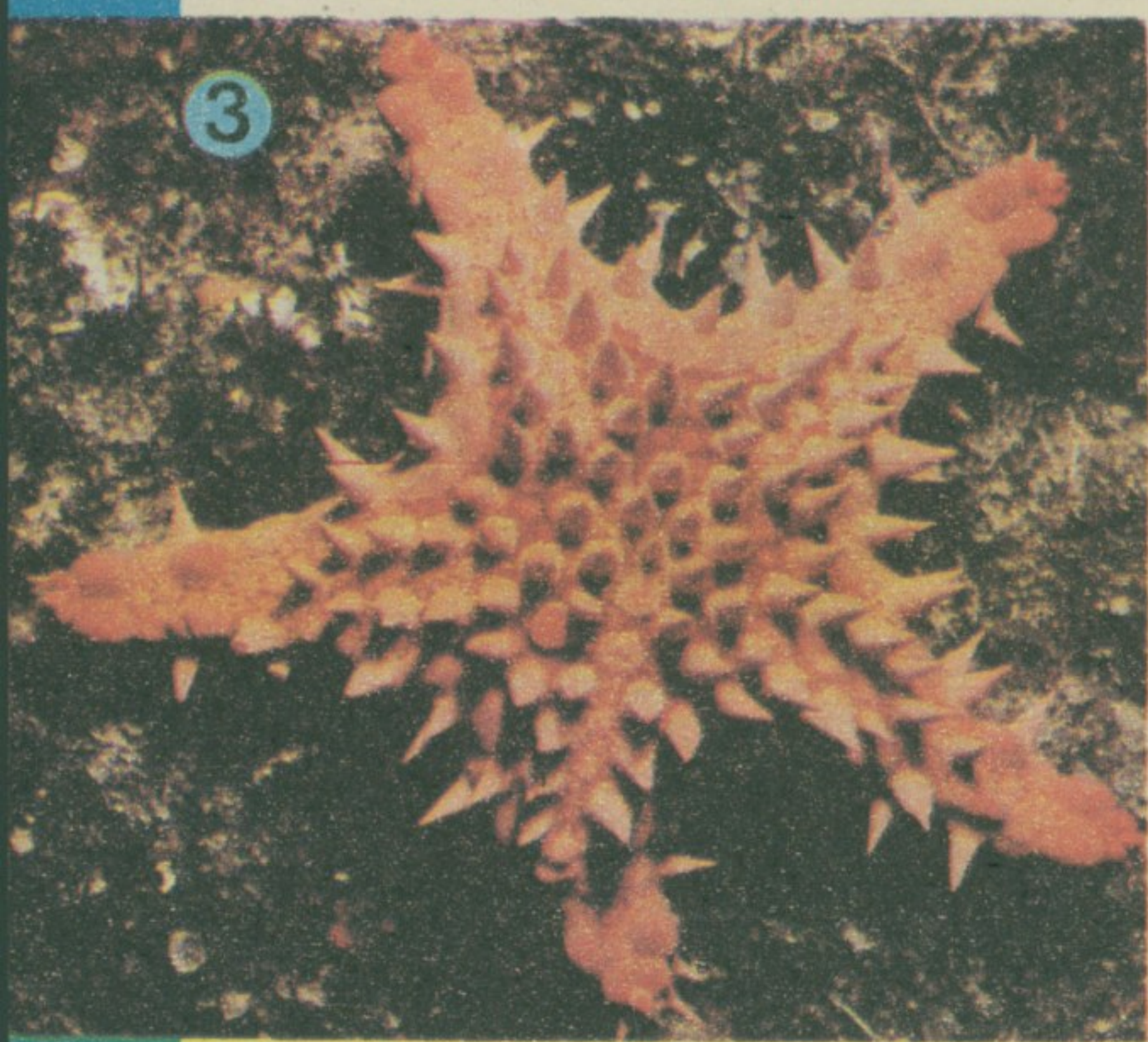
Милејко Тодоровић

НЕКИ ТРУЈУ

Што је море то-
плије, живи свет
у њему добија
све јаче боје. То
су нам открили
— јаки рефлек-
тори.

Давно још, чувени
Волт Дизни назвао
је један свој филм
„Свет тишине“. Био је то
документарац о животу у
морским дубинама које од
памтивека драже људску
радозналост, ваљда исто
колико и небо изазива
жељу за летењем. Тај
чудесни свет тишине тек
у данашње време, са тех-
нички савршеном опремом
за роњење али и за сни-
мање, постао нам је бли-
жи него икада, мада ни

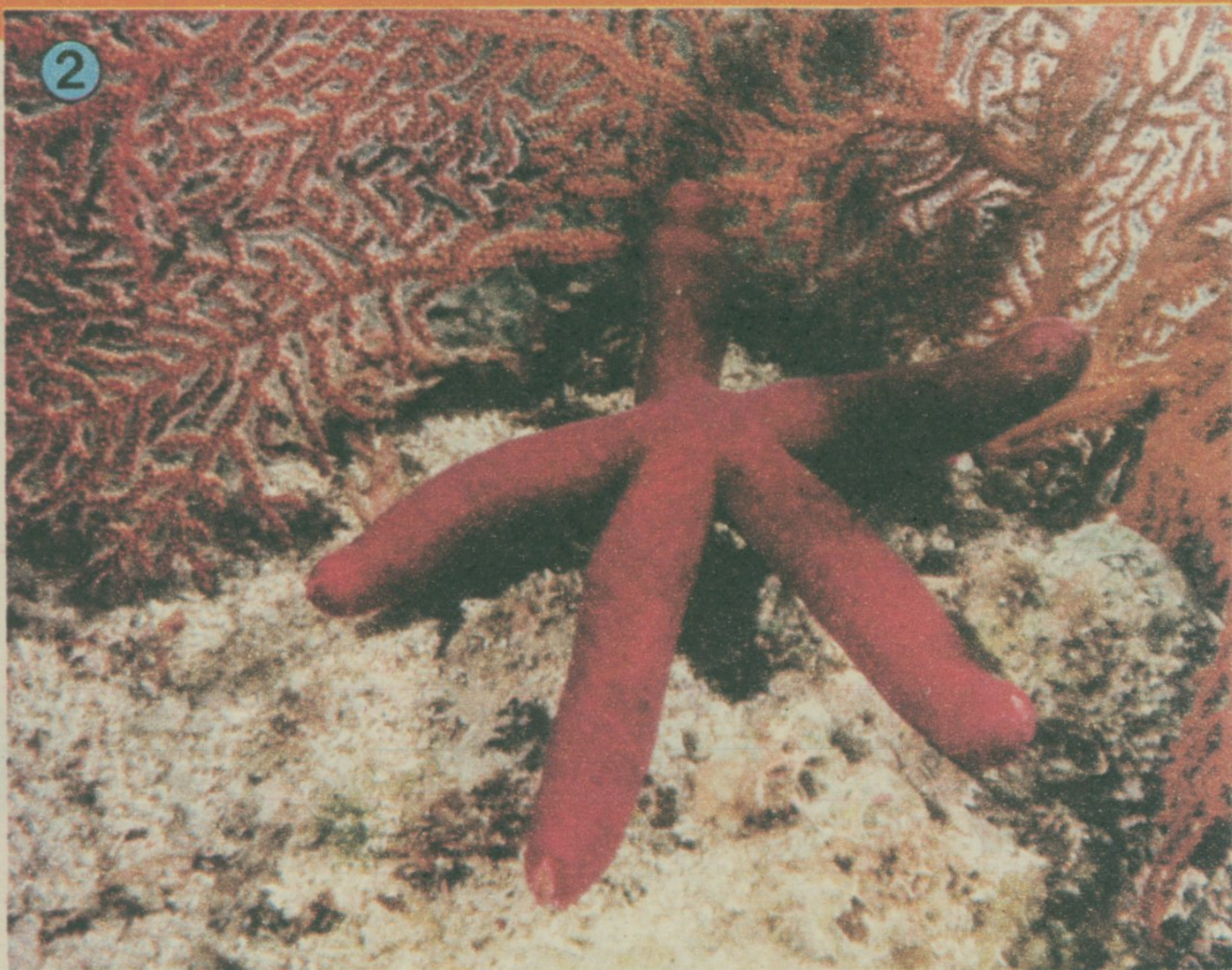
издалека све тајне нису
откривене. Разбијен сна-
жним рефлекторима, мрак
испод дебелих слојева
океана открио је богат-
ство боја и облика веће
можда него што постоји и
у најживописнијим пре-
делима копна... Зар то не
показују и ови снимци
Американца Мартија
Снидермена начињени у

Кортесовом мору — јези-
ком географске карте то
је Калифорнијски залив.

ОТРОВ ИЗ НОВЧЕГА

Пегаво створење које
пасе морску траву (слика
1) зове се — Плави мор-

НЕКИ СЕ ПЛАШЕ...

влада мрак, „мозак“ зна кад је ноћ а кад дан... Иако поступа обрнуто од већине становника копна који ноћу спавају а дању једу. Иначе, управо од ове врсте корала настају спрудови.

Крупноока црвена рибица (слика 5) добила је име морска веверица. И она се буди тек са првим сумраком! Зову је још и сетна веверица — јер се онима који су је видели, због тих великих очију, учинило да је тужна. Ова мала риба јединствена је по томе што уме да виче! Она испушта тако јаке, непрекидане звукове да се могу чути и ван воде. Иначе, младе морске веверице пливају којекуда, а одрасле воле да се „скрасе“ на једном месту. Дању рониоци немају никаквих изгледа да виде морску веверицу, мала су то бројне рибе и живе у свим тропским морима света. То је зато што ове „тужне“ рибице спавају по својим удубљењима и рупама у стенама... У многим крајевима, а највише у Јапану и на Хавајима, морске веверице се једу и то као највећи деликатес.

М. К.

ски ковчег! Али, на слици је младунче које уопште не личи на одраслу рибу, дакле, још није добило четвртаст облик због кога је овако названо. Та жива „кутија“ са отворима за очи, уста, пераја и чмаром, са дивним шарам (овај снимљени има пеге), уме да буде велика злоћа: испушта неки отров убитачан за друге рибе. Ако се Ковчег налази у акваријуму, његов отров остаје у води чак и кад се рибе изваде! Иначе, Ковчег је малог раста, највише до пола метра. Становници неких пацифичких острва лове Ковчеге и пеку их као кестење — иако садрже отров, ове се рибе слободно могу јести!

Што је морска вода топлија, то животиње у њој добијају живље боје. Тако и „обична“ морска звезда у топлим Калифорнијском заливу постаје јаркопурпурна (слика 2) Као и све остале, пурпурна звезда не може ни у ком случају да постане инвалид. Ако јој нека љута риба откине крак, не само да ће нарасти нови, него ће и онај откинути добити још четири друга!

Нису све морске звезде безазлене као пурпурна која једе планктоне. Бодљикава (слика 3) је грозна грабљивица: напада пужеве, шкољке, рибице... Та опасна лепотица спада у највеће морске звезде уопште, јер нарасте и до 56 центиметара у пречнику. А тек како једе! Кад зграби жртву крацима, она кроз уста која јој се налазе на доњој страни избаци желудац напоље и полако усисава плен.

ДАЊУ СПАВА, НОЋУ ВИЧЕ

Рониоци се понекад изненаде кад угледају „мозак“ на дну мора. Али, биолози знају да та „ствар“ са мозгом ипак нема везе — осим што му тако много наликује! То је, у ствари, камени корал (слика 4) чији спољашњи скелет од кречњака има шаре у облику вијуга. Овај на слици снимљен је по дану када — спава. У ствари, живи део „мозга“ налази се унутра и излази само ноћу да се нахрани планктонима. Мала на дну

Ко је Раде-Радица Репца, то је, до пре три године, било познато углавном људима који живе у Широкој Кули, Личком Осикју, Госпићу и околним местима. Није искључено да је за њега чуо и још понеко јер је Радица на гласу као добар певач и још бољи стрелац (о томе сведочи низ диплома за освојена прва места, похвалнице, медаље). У ширу јавност доспео је захваљујући — шаху. Али, преварили сте се ако сте помислили да је он међу нашим првим шахистима. Ако већ није мајстор, па чак ни кандидат за мајстора, какве везе онда има његова популарност са шахом, вероватно се пита-те.

Одговор би могао да се сажме у неколико речи: Радица Репца је наш Зухар, како га, у шали, називају. За оне којима ово име ништа не казује, рећи ћемо да је др Владимир Зухар, психолог, професор медицинских наука, човек за кога Виктор Корчној верује да поседује парапсихолошке моћи (он је иначе члан Штаба светског првака у шаху Анатолија Карпова). Сличне моћи има, по сопственом уверењу, и педесет шестогодишњи пензионер из Лике а пошто их већ има, спреман је да их „употреби“ у корист свог мезимца Корчноја. Штавише, он је то до сада учинио у три маха: први пут за време меча у Београду када је Корчној победио Спаског, затим 1978. године у дуелу у Багио Ситију у којем се са Карповом борио за титулу светског првака и трећи пут, почетком ове године, када се састао у италијанској бањи Мерано са Робертом Хибнером, запад-нонемачким шахистом. Од исхода овог меча зависило је ко ће постати нови изазивач светског првака. Ево шта нам је о томе рекао:

ЈАЧИ САМ ОД ЗУХАРА!

— Од самог почетка меча у Багију навијао сам за Корчноја јер је он за мене, тренутно, најбољи шахиста на свету. Зато сам сваког јутра журио из моје Широке Куле у Осик по нови-

Одлучио сам да и овој њуша држим Корчноја у концен-трацији али само њог једним условом — да у Мерано не њозобе »Ананда Маріе«!

ПОМОЋИ ЋУ К

не: једва сам чекао да отворим страну са најновијим извештајима из Багија. Редовно сам пратио коментаре партија на телевизији. У почетку је изгледало да Карпов није баш у најсјајнијој форми...

Међутим, ситуација је почела да се мења: код резултата 4:2 за Карпова Корчној је за своје неуспехе „окривио“ др Зухара који је од почетка меча седео у петом реду гледалишта и својим „тајан-

ственим очима“ помагао свог „штићеника“. Да би се и једном и другом играчу омогућили једнаки услови играња, психолошки секундант Карпова морао је да се пресели на галерију. И док је „страшни Виктор“ био на ивици катастрофе, Радица Репца је послао редакцији листа „Дуга“ писмо у којем је тврдио да уопште не треба инсистирати да се психолог удаљује из гледалишта јер ће он Корчноју помоћи тако

што ће га држати „у концентрацији“. То што је Широка Кула удаљена више од десетак хиљада километара од Багија неће представљати никакву сметњу, писао је.

У тренутку кад је новинар „Дуге“ стигао у кућу Радице Репца у засеок Чуковац, Карпов је већ водио са 5:2. Упркос овом, нима-ло охрабрујућем резултату, Радица је рекао да ће употребити сву своју снагу да блокира Зухара и омогући Корчноју да изједначи на 5:5! Ова тврдња изгледала је више него невероватна, па ипак — обистинила се!

Било би можда исувише смело тврдити да је до прекрета дошло залагањем личног психолога-аматера, или како је то поверовао Корчној, америчког брачног пара, припадника индијске секте „Ананда Марга“ који такође располаже неким парапсихолошким способностима а које је управо због тога и довео у свој Штаб, али је сасвим сигурно да је ово изједначење добрим делом почињало на успостављању психолошке равнотеже. Наиме, Корчнојево уверење да је др Зухар блокиран могло је да „деблокира“

све његове играчке могућности, умири га, усредреди на игру и доведе до победе. То се углавном и догодило, осим овог последњег. Зашто, питали смо Радицу Репца. Интересовало нас је његово објашњење ако прихватимо, наравно врло условно, тврђење да део заслуга за изједначење припада њему.

НИСАМ МУ ОПРОСТИО

— Престао сам да помажем Корчноју оног тренутка кад сам ујутро после изједначења још на самом киоску отворио новине и угледао великог мајстора шаха — како дуби на глави. Поред њега је био Стефан Михаил Двајер, један од двоје припадника секте „Ананда Марга“. Та фотографија деловала је на мене као хладан туш. Шта то ради Виктор Корчној, зашто допушта о-ним шарлатанима да од њега праве... Е, па ако он верује тим белосветским преварантима, онда му Радица Репца више неће помоћи, одлучио сам. И нисам. А као што знате, у 32.

САМ НЕ МОГУ НИШТА!

После чланка који је објавила „Дуга“ на адресу Радице Репца почеле су да стижу гомиле писама. Нека од њих су, каже психолог-аматер, била чак и претећа. Међутим, већина је садржала молбу за помоћ: „способностима“ личног пензионера приписана је чудесна моћ.

— Знам да човек, кад западне у невољу — каже Радица — верује у свашта. Међутим, ја нисам баба-врача и заиста не поседујем никакве исцели-тељске моћи. Зато свима који ми пишу и одговарам да лек траже од — лекара. Ја им не могу помоћи и не желим да их држим у заблуди. То ми не допуштају моје године и моја част. А што се преношења мисли тиче, то је већ нешто друго. Тврдим да је тако нешто могуће. Једино што не могу да то докажем сам. Волео бих кад би се неко од наших стручњака заинтересовао за моје „моћи“. Врло радо бих пристао на сваки експеримент: верујем да је то и у интересу науке.

КОРЧНОЈУ!

партији у 22.03 часа Корчној је записао потез у коверту, сишао са позорнице и — више се није вратио. Сутрадан, његов секундант Рејмонд Кин обавестио је главног судију да Корчној, без наставка, предаје партију.

После пораза у Багију наставио сам редовно да пратим све што се с Корчној дешава мада му још нисам опростио. С посебном пажњом слушао сам и читао извештаје из Мерана. Нисам имао намеру да се уплићем у овај меч и то вероватно не би ни учинио да ме у гостишњој кафани „Јадран“ нису испровоцирали чланови шаховског клуба „Првоборац“, иначе моји добри другови и пријатељи. Када сам се једног јутра појавио, дочекали су ме узвизима „Где си, Зухару?“, „Пропале твоје Корчној!“.

— Зашто је пропао? — питао сам.

— Зато што Хибнер већ води са 2:1 — одговорио је неко, не сећам се тачно ко.

— Исувише је рано да се радујете: после 7. партије доћи ће до преокрета а после 9. десиће се нешто што ће се памтити у историји шаха. А тај ваш Хибнер, кога толико хва-

лите, спаковаће кофере и отићи главом без обзира.

Ову прогнозу Радице Репца већина гостишњих шахиста дочекала је с осмехом: они парасихолошке моћи свог клупског друга не примају баш озбиљно. Имајући у виду и да је званичан став домаће науке прилично скептичан кад је у питању парасихологија (дословно преведен овај израз значи око

науке, дакле нешто што није наука већ се налази око ње), овај новинар је дошао „у напад“ да провери речи свог саговорника, па се тако, у његовој пратњи, обрео у кафани „Јадран“.

Од неколико шахиста колико смо затекли тог хладног преподнева одлучили смо да за разговор замолимо секретара клуба Николу Ракића, Репчевог

МОЈА ПРОГНОЗА

Управо у тренутку када је Виктор Корчној свој трећи и последњи тајм-аут користио у Манили а његов секундант Рејмонд Кин тражио и добио одлагање 18. партије, у Багио Сити је стигло писмо из Личког Осица. У њему је Радица Репец, између осталог, написао и ово: „За Корчнојеву победу против Спаског у Београду поред осталог допринијела је и моја помоћ коју сам му упутио путем дјеловања на даљину парасихологијом. То је било у 7. и 14. партији. Оно што сам учинио Спаском у Београду поправио сам у Бугојну. Јачи сам од Зухара и нема потребе да се удаљује Зухар. Нека сједи гдје хоће. Држаћу Виктора у концентрацији. Двобој ће трајати 35 партија и Корчној ће побједити“.

Копије писма у којем је још стајало да ће Корчној победити у 13. и 19. партији (обе су завршене ремијем, прим. аутора), Репец је упутио и велемајстору Светозару Глигорићу и новинару Димитрију Бјелици с молбом да писмо прокоментаришу са Корчнојем. До тога није дошло због Корчнојевог одсуства.

„љутог непријатеља“. Зашто су непријатељи, није тешко погодити ако се зна да Ракић навија за Карпова.

— Сећам се да је чика Радица одговорио на наше зачикавање отприлике тако што је рекао да ће Корчној тек заиграти и то после 9. партије. Међутим, Корчној није ни стигао до тога да, како је он рекао, заигра, јер је у 9. партији Хибнер предао меч.

Ту, у „Јадрану“, повела се и жучна дискусија о томе ко ће из предстојећег меча за титулу светског првака који треба да почне 5. септембра, изићи као победник. Радица Репец тврди да ће то бити Корчној. Никола Ракић је уверен да ће Карпов тући Корчноја и да овог од пораза неће моћи да спасе ни сва психологија ни парасихологија света. Ко је од њих двојице у праву, преостаје нам да видимо.

ОДГОВОР ЈОШ НИЈЕ СТИГАО

Разговор с Радицом Репцем текао је срдечно и спонтано све док је било речи о шаху. Међутим, кад смо покушали да сазнамо о приреси његових моћи, разговор је запес. Радица о њима не жели да говори правдајући се да „није компетентан за давање коментара“. Нису помогла ни разуверавања да ми не очекујемо од њега да нам објасни начин и природу таласа које „емитује“, то уосталом није пошло за руком ни светским стручњацима који се баве проблемима и феноменима парасихологије, већ само да нам каже шта том приликом осећа. Једино што смо успели да сазнамо је да за време „емитовања“ у једној тачки главе осећа страховит притисак, а шта осећа после? Само веома јак замор, ништа више.

Експерименти које су совјетски и амерички научници вршили са парасихолошким обдареним особама, показали су да њихове способности варирају, трају дужи или краћи, достижу у једном тренутку кулминацију, а онда постепено опадају или се чак потпуно изгубе. Зато нас је интересовало када је Радица Репец први пут осетио да располаже необичним моћима.

— Пре десетак година мени је сасвим случајно пало на памет да можда располажем неким необичним особинама: наиме, приметио сам да је стрелачка дружина коју сам тренирао увек побеђивала кад сам и ја присуствовао

такмичењима а то би се, са становишта психологије, сасвим сигурно могло објаснити. Међутим, постоји и нешто што можда није баш тако једноставно растумачити. За време рата био сам партизански курир и безброј пута сам имао задатак да неког руководиоца одведем с једног на друго место. Ниједном се није десило да човек кога сам пратио настрада. Можда је у питању обична случајност, а можда и није, не знам. Тек, никад нећу заборавити ноћ 1944. године када сам са другом Мошом Пијаде прешао цесту код Добросела која је у то време била даноноћно запоседнута Немцима. Ипак, ми смо се непримећено провукли и срећно стигли до Кордуна. Стално ми се намеће мисао да смо били под „заштитом“ неких сила. Каквих, не бих умео да објасним.

Желели смо да сазнамо и када се Репец први пут одважио да испроба те своје способности.

— Било је то пре неколико година у Бихаћу: поводом прославе АВНОЈ-а одржан је и шаховски турнир. Сасвим случајно, ни сам не знам због чега, читао сам списак са именима учесника који се налазио на једном стубу у хотелу. Никог од тих људи нисам познавао. Прочитавши списак, угледао сам недалеко од стуба тројицу шахиста. Пришао сам им и једном од њих рекао „Ви сте Звонко Мештровић“. Човек ме је погледао.

— Јесам — рекао је. — Како сте погодили?

— Ето тако! Да ли бисте били љубазни да ми дате личну карту. Желео бих да се уверим да ли сам заиста погодио ваше име. Не бих баш волео да ми се после људи смеју.

Звонко Мештровић ми је дао не само личну карту већ и фотографију с посветом. Сада смо добри пријатељи. Осим Звонковог погодио сам и име још једног од двојице који су били с њима у друштву а никад их раније нисам видео. Мислим да то није била пука случајност.

На крају, опраштајући се с овим заиста необичним човеком изванредно јаке воље, упитали смо га да ли је писао Корчноју и понудио му своју помоћ.

— Јесам. Али одговор још нисам добио (овај разговор вођен је крајем априла). Додуше, и адреса на коју сам писао није потпуна. Но, без обзира да ли ће ми Корчној одговорити или не помоћи ћу му, али под једним условом: да у Мерано не позове још неке!

Олга Ђукадиновић

**С ЧЕКИТЕМ И
ДЛЕТОМ У РУЦИ
ВАЛЕНТИН ЈЕ ДО-
ШАО ПРЕД
СПОМЕНИК
БОРЦИМА
ПАЛИМ У
БИЦИ ЗА
НОВОРОСИЈСК
И УКЛОНИО
СВОЈЕ ПРЕЗИМЕ...**

ЧОВЕК НА СВОЈУ РУКУ

Четрдесет осам рана од метака и гелера, од тога осам тешких! Четири контузије! Губљење вида и говора! Десна рука непокретна, десна нога краћа од леве за четири и по центиметра! Гелери у глави, метак под срцем! Свој двадесети рођендан Валентин Мамичев дочекао је 1945. као потпуни и безнадежни инвалид.

Међутим, десет година касније човек за кога је речено да је „случај без трунке наде“ био је капетан и заповедао бродовима који су пловили Леденим и Тихим океаном. Поморци, сујеверни кад је у питању заповедник трговачког брода, свим силама су се трудили да плове бродом којим је командовао Мамичев. Није им сметало што је „старац“ у својој тридесет петој години био помало суров кад је било у питању извршавање заповести и више него ћутљив. Веровали су капетану који никада са својим бродом није имао ни најмањи удес.

Пуне тридесет три године мало је ко у тихоокеанској флоти знао о бурној прошлости капетана танкера „Треска“. Само мали број најближих другова слушао је како је 1941. шеснаестогодишњи Мамичев побегао из школе на фронт и стигао у јединицу која је опслуживала један аеродром.

СТИЋИ НА ДРУГУ ОБАЛУ

Са првог ратног задужења Валентин Мамичев је убрзо стигао на Црно море, у базу кавкаске обалске страже. Међутим, да би добио место на торпедном чамцу голобради дечак морао је да обмане начелника флоте: шеснаестогодишњак је себи додао још две године. Био је то услов за фронт.

У првој бици Валентин Мамичев је први пут преварио смрт. Цела посада торпедног чамца на коме је пловио страдала је кад су налетели на минско поље. Спасло га је само чудо и он је рањен успео да се докопа обале. У борбама под Севастопољем један гелер учинио је своје, Мамичев је као тежак рањеник пребачен у болницу. Опоравак је био дуг и мукотрпан, једва је стао на ноге.

Ратна срећа била је Мамичева. После изласка из болнице Валентин је стигао поново на фронт, у јединицу коју је бројно надмоћнији непријатељ опколио. Наређење је било да се спасава ко како може. Малолетни ратник месец дана се сам провлачио кроз не-

Валентин Мамичев, човек који је неколико пута обмануо смрт.

пријатељске редове, кријући се преко дана. На крају се, једне тамне ноћи, докопао обале и, мада и овог пута рањен, препливао Керченски залив: четири и по километра у леденој води у комплетној ратној спреми! И не само то, кад је приспео на другу обалу, умало га његови нису убили мислећи да је непријатељ.

Кад је прездравио, Мамичев се нашао у батаљону који је учествовао у борбама за ослобођење Новоросијска, луке у североисточном делу Црног мора. У ноћи 9. септембра 1943. јединице су кренуле у јуриш. Торпедни чамцац на коме се налазио и Мамичев прикрао се у Цемски затон, наомак утврђеном граду који је кључао од експлозије. Међутим, у тренутку кад се чамцац приближио пристаништу сустигле су га две-три гранате. Мамичев је пред очима прво угледао безброј звезда а онда мрак, непрозиран и нестваран...

Међу онима који су успели да се докопају обале коју су држале совјетске јединице није било Мамичева и он је ушао у списак оних који су „храбро пали у борбама за слободу отаџбине“. Отуда и његово име на споменику подигнутом после рата борцима који су дали животе за ослобођење Новоросијска.

Ратна срећа је и овог пута била на страни Валентина Мамичева. Са два метка у телу успео је да исплива из пакла и докпа се супротне обале а убрзо стигне и до нове совјетске јединице... Догодило се то под Бобрујском. Диверзантска група у којој се налазио и Мамичев уништила је не-

пријатељско складиште муниције и пред потером се повлачила шумом. И тамо, међу тек израслим борићима, нови метак стигао је Мамичева. Дошао је свести на једној ледини, без икакве одеће на себи. Три официра у СС униформи на све начине су се трудили да нешто извуку из њега. Ништа. Мамичев је ћутао као риба. Из немачких канџи Мамичева су спасли другови који су се вратили кад су видели да га нема.

ДЕВЕТНАЕСТИ ОРДЕН

Рат је за Мамичева коначно завршен скоком с падобраном кад су совјетске јединице форсирале реку Вислу. Убиствена плотунска ватра непријатеља стигла је Мамичева пре него што се његов падобран избушен од метака сунувратио тик уз минско поље. Где је пао, како је и где без свести провео четири дана и ноћи, ко га је допремио до пољске болнице — Мамичев се ничега не сећа. Зна само да је последњи ратни орден, деветнаести по реду, примио у болници као стопостотни инвалид који је уз то губио вид и моћ говора.

...Други светски рат је већ одавно био завршен кад је младић старачког лика повео свој рат за живот. Дојадили су му сажаливи погледи болничког особља и он се, потписавши на своју одговорност отпусну листу, обрео на обали Тихог океана. Веровао је да га само море може излечити од свих болести.

При пријему на посао Мамичев је прећутао свој инвалидитет. Није прошла ни година дана откад му је призната стопостотна радна неспособност, а он је са камчатским рибарима већ вукао мреже. Била је то својеврсна радна терапија коју је себи одредио. Ни данас многим није јасно како је инвалид успео да обмане лекарску комисију.

Убрзо се испоставило да је Мамичев бекством из болнице учинио праву ствар: мало-помало здравље му се вратило, десну руку је готово нормално користио, боље је видео, поново је научио да говори. И на послу је напредовао: други официр на броду, старији помоћник капетана и 1953. диплома првог човека на броду.

Можда би Валентин Мамичев успео многе ствари да сакрије од своје околине да се једног дана у његовој кући није појавио његов колега који је донео књигу ратних мемоара. Отворио је на једној страници и прстом упро на фотографију:

— Зар ниси ти на овој фотографији, Ваља? Истина, променио си се у лицу!

Мамичев се сетио да је његову групу пред јуриш на Новоросијск фотографисао дописник једног листа са фронта. Шта ли се догодило са његовим друговима?

Дан-два касније у његову купу улетела је девојка из суседства.

— Чика Ваља, у Новоросијску сам на споменику палим борцима видела и ваше име и презиме. Мора да је то неки ваш имењак!

— Не, није мој имењак — изговорио је Мамичев тихо. — Они су вероватно били убеђени да сам и ја погинуо у оном торпедном чамцу!

Већ сутрадан запутио се у Новоросијск и са споменика изгребао своје име. И данас путник намерник кад посети споменик борцима палим за ослобођење Новоросијска може да види место где је избрисано једно име.

Човек чије је то име — Валентин Мамичев — сада је капетан у пензији, становник једног малог рибарског места на Камчатки.

П. М.

КАВГАЦИЈА

II
ДЕО

ПОВРЕБЕНОГ ГОЛМАНА ТЕДА СТОЈА У ПРВОТИГАШКОМ ТИМУ РЕДЕРИЏ СИТИ ЗАМЕНИО ЈЕ МАК МИЧЕЛ, БИВШИ ИРСКИ РЕПРЕЗЕНТАТИВАЦ. У ТИГАШКОМ МЕЧУ СА НОРТЧЛОМ, РЕДЕРИЏ СИТИ ОЧЕКУЈЕ ПОБЕДУ...

ОНАЈ СИНОФНИ ИЗЛЕТ ИЗГЛЕДА НИЈЕ ОСТАВИО НИКАКАВ ТРАГ НА МАК МИЧЕЛА...

МАЛО КАСНИЈЕ...

СИТИЈЕВА НАВАЛА ЈЕ ИГРАЛА ТАКО СЛАБО ДА СУ ЊИХОВИ ПРОТИВНИЦИ РЕБАТИ НАПАД ЗА НАПАДОМ. АЛИ, МАК МИЧЕЛ ЈЕ БИО НЕСАВЛАДИВ...

ЗАХВАЉУЈУ-БИ МАК МИЧЕЛ, ИЗГЛЕДА НИКАДА НЕЋЕ ПОСТИКИ ПОГОДАК... НЕЗГОДА ЈЕ У ТОМЕ ШТО НИ МИНИ КАКО ДА ЗАТРЕСЕМО ТРЕЖУ...

ЕНО ЧАРЛИ-ЈА ВАЈСА САМОГ Т ДА-БУ МУ ПОП-ТУ?

А САД ДРУГАР УЧИНИ НЕШТО ПАМЕТНО? ИЗГЛЕДА ДА ДАНАС САМ ИГРАМ ЗА РЕД-БРИЏ?

МАК МИЧЕЛ, МОРА СЕ ПРИЗНАТИ, ДАНАС ИГРА СЈАЧНО...

ГООЛ? БРАВО, ЧАРЛИ?

СИТИ ИМА СРЕБЕТНИЈЕ ОВО ЗАСТУЖИО?

КАСНИЈЕ У СВЛАЧОНИЦИ...

ИМАЛИ СМО СРЕБЕ ДА ПОБЕДИМО? ОНИ ИГРАЧИ КОЈИ СУ НАС ИЗНЕВЕРИЛИ, ПЛАТИМЕ ЗА ТО? СВА ПЕТОРИНА РУБЕ ПРЕМИЈУ?

САМО ДИКТАТОРИ ПОСТУПАЈУ ТАКО?

ШТА? ШТА КАЖЕШ, ТИ УОБРАЖЕНО БЛЕБЕТАТО? НЕЋЕШ ИГРАТИ ЗА СИТИ ДОК МИ СЕ НЕ ИЗВИНИШ?

МОРА ДА СЕ ШАТИТЕ? СИТИ НЕ МОЖЕ БЕЗ МЕНЕ?

ИМАЛИ СМО ДАНАС ВРАШКУ СРЕГУ, ШЕФЕ? ПРОБИЛИ СМО СЕ У ФИНАЛЕ И ИЗГУБИЛИ ПА-ДИ МАК МИЧЕЛА?

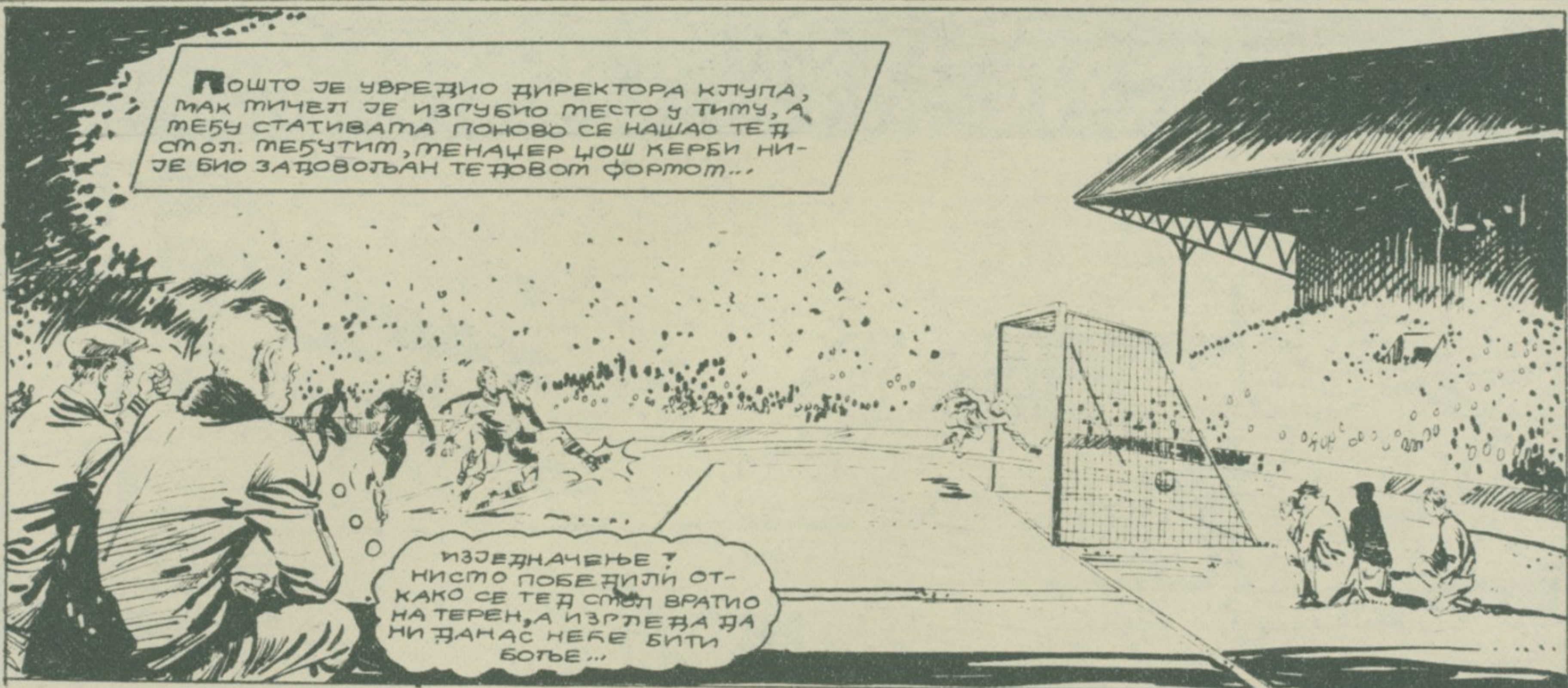
НИСАМ БАШ УБЕ-БЕН ДА ЈЕ ТО СРЕБА, ДИК?

НЕ ВОЛИМ МАК МИЧЕЛА, АЛИ ИМАМ ОСЕЋАЈ ДА РЕ НАМ БИТИ ПОТРЕБАН АКО ЖЕЛИМО ДА ДОНЕСЕМО КУП У РЕДЕРИЏ?

1543/1

ПОШТО ЈЕ УВРЕДИО ДИРЕКТОРА КЛУПА, МАК МИЧЕЛ ЈЕ ИЗГЛУБИО МЕСТО У ТИМУ, А МЕЂУ СТАТИВАМА ПОНОВО СЕ НАШАО ТЕД СТОЛ. МЕЂУТИМ, МЕНАЏЕР ЏОШ КЕРБИ НИЈЕ БИО ЗАДОВОЉАН ТЕДОВИМ ФОРМОМ...

ИЗЈЕДНАЧЕЊЕ? НИСТО ПОБЕДИЛИ ОТКАКО СЕ ТЕД СТОЛ ВРАТИО НА ТЕРЕЊ, А ИЗГЛЕЂА ДА НИ ДАНАС НЕЋЕ БИТИ БОЉЕ...

У ТАКМИЧА ЈЕ ЗАВРШЕНА НЕРЕШЕНО. КАСНИЈЕ, ДОК ЈЕ ТЕД СТОЛ ПРОЛАЗИО ПОРЕД МАКС ПЕНАРДОВЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ...

НИКАД НИСАМ МИСЛИО ДА ЋЕ ДОБИ ДО ОВОРА, АЛИ ПОЛИМ ВАС ЋА ПОВУЧЕТЕ РЕЧ И ДОЗВОЛИТЕ МАК МИЧЕЛУ ДА ИГРА. МОРАМО ГА ВРАТИТИ НА ТЕРЕЊ АКО ЖЕЛИМО КУП...

ШЕФ ЈЕ У ПРАВУ? ПОТПУНО САМ ВАН ФОРМЕ? ИЗНЕВЕРИО САМ ДРУГОВЕ? АЛИ ПЕНАРДОВА РЕЧ ЈЕ ЗАКОН? НИКАД НЕЋЕ ОПРОСТИТИ МАК МИЧЕЛУ ШТО ГА ЈЕ ЈАВНО УВРЕДИО?

СЛЕДЕЋУ НЕДЕЉУ ТИМ ЈЕ ПРОВЕО У ПРИПРЕМАМА ЗА ФИНАЛЕ КУПА У ОБЛИЖЊЕМ ОДМАРАНИШТУ КЛИФХАВЕН...

ХАЈДЕ, МАК МИЧЕЛ ПОТРУДИ СЕ МАЛО?

ЧЕМУ? ИОКАКО МЕ НЕЋЕШ СТАВИТИ У ТИМ У СУБОТУ?

ОПАСНОСТ ОДРОЊ

НЕ ПОЛАЗИ У ОБЗИР, КЕРБИ? СТОЛ ЈЕ ДОВОЉНО ДОБАР И ИНСИСТИРАМ ДА ОН ИГРА?

КАСНИЈЕ...

ДО БАВОЛА, И ТИ СЕБЕ НАЗИВАШ ГОЛМАНОМ, СТОЛ?

ДОСТА ЈЕ БИЛО, МАК МИЧЕЛ? ТЕД НАС НЕЋЕ ИЗНЕВЕРИТИ?

АЛИ, НЕЋЕ НИ САЧУВАТИ ПОЛ?

ТО ПОПОДНЕ НЕКИ ИГРАЧИ СУ ПОШЛИ У ШЕТЊУ ДУЖ ПЛАЖЕ...

НЕ БУДИ ТАКО ТУЖАН, ТЕД? НЕ ДОЗВОЛИ ДА ТЕ ОНАЈ ИРАЊ ИЗНЕРВИРА?

КЛАДИМ СЕ ДА ЋЕ БИТИ СВЕ У РЕДУ ДО СУБОТЕ?

И ЈА СЕ НАДАМ?

ИЗНЕНАДА...

ПАЗИ, ЛИТИЦА СЕ ОБРУШАВА?

УПОМОК? УПОМОК?

НЕКО ЈЕ У НЕВОЉИ? ДА ВИДИМО ШТА МОЖЕМО ДА УЧИНИМО?

ХЕЈ? ПОМОЗИТЕ МИ?

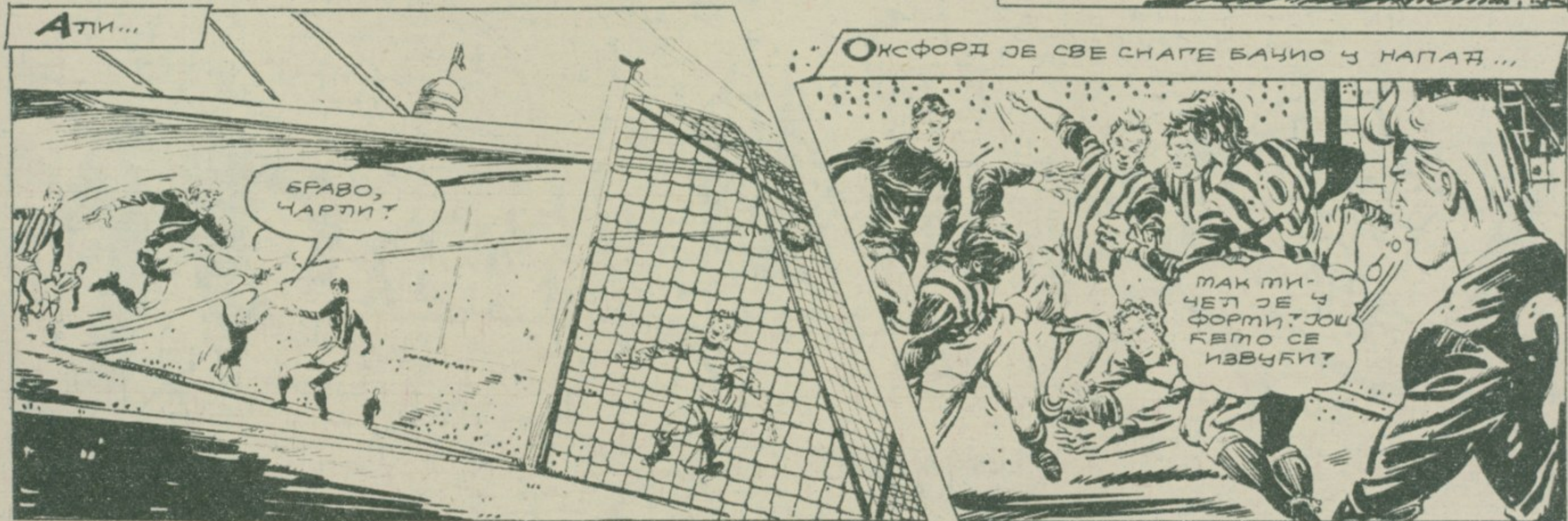
ТО ЈЕ МАК МИЧЕЛ? МОРА ДА ЈЕ ХТЕО ДА СЕ ПОПНЕ УЗ ЛИТИЦУ?

ЧЕКАЈ? КАМЕЊЕ СЕ ЈОШ ОДРОЊАВА, ОПАСНО ЈЕ? НАЗБОЉЕ ЈЕ ДА ПОЗОВЕМО ПОМОК?

СУТРАДАН НА ТРЕНИНГУ...

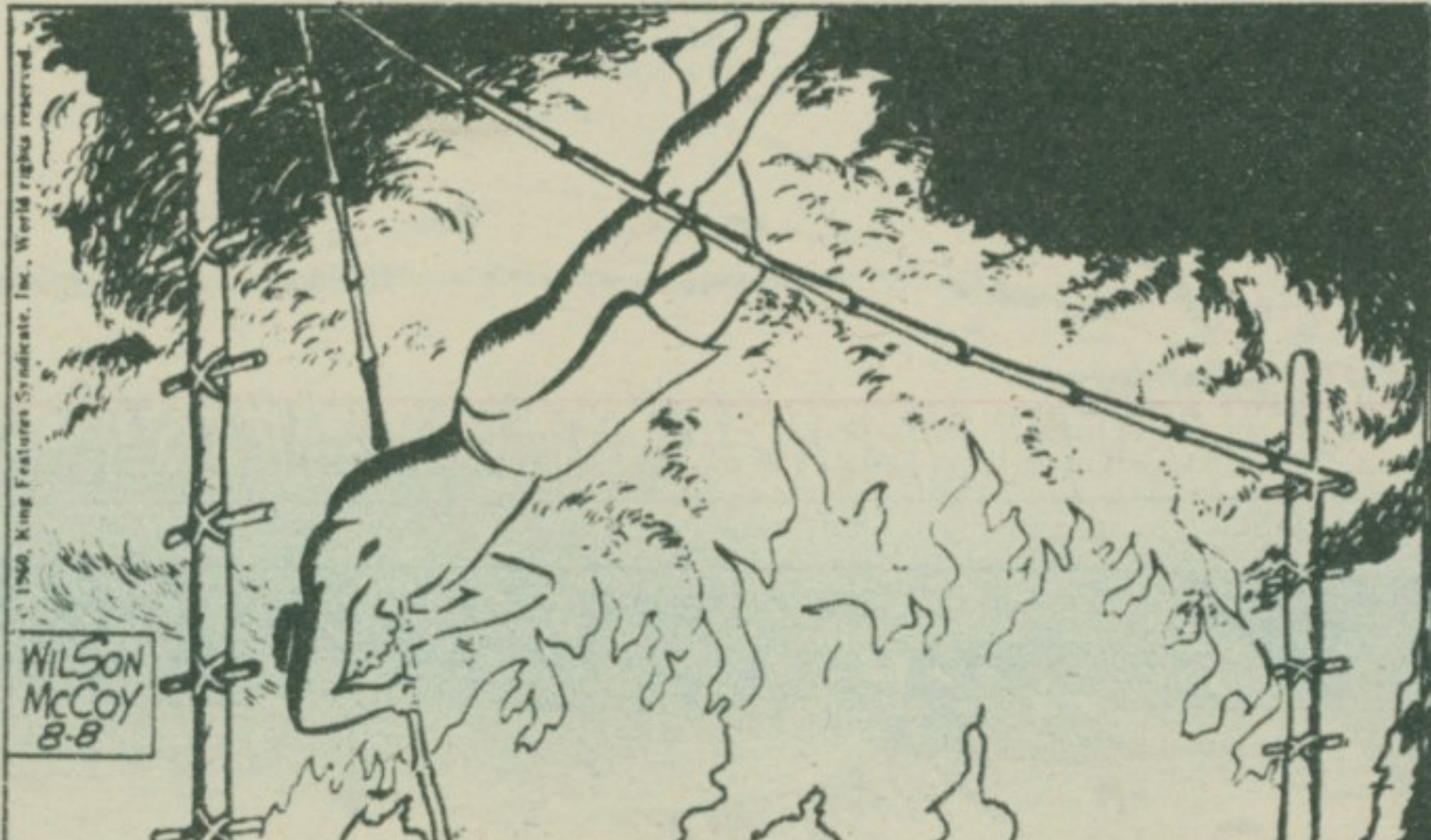

ФАНТОМ: ОЛИМПИАДА

ДУБОКО У ЏУНГЛИ ВРШИ-
ЛЕ СУ СЕ УЖУРБАНЕ ПРИ-
ПРЕМЕ ЗА ОЛИМПИА-
ДУ...

ТАКТИЧАРИ СУ БИЛИ У
ОДЛИЧНОЈ ФОРМИ...

ДИЈАНА,
ИЗГЛЕДАШ
КАО ПРАВА
ДЕВОЈКА
ИЗ ЏУН-
ГЛЕ...

ВИСОКЕ ПОТ-
ПЕТИЦЕ И ТАМ-
НЕ ЧАРАПЕ
МИ ОВДЕ
НЕ БИ ПРИС-
ТАЈА-
ЛЕ?

ПОСЛЕ РУЧКА ИЛИ
БЕМО ДА ГЛЕДАМО
ТРЕНИНГЕ...

ОДЛИЧНО!

ДРАГО НАМ
ЈЕ ШТО СИ
СА НАМА,
ДИЈА-
НА?

ХВАЛА ТИ,
ГУРАНЕ?

ДА МЕ МАМА
ВИДИ ОВАКО
ОДЕВЕНУ КА-
КО МИТУЏЕМ
ВУКА, ПАТА
БИ У НЕС-
ВЕСТ...

ПОКЛА-
ЊАМ ТИ
ОВУ КОБИ-
ЛУ, ДИЈА-
НА?

ДИВНА ЈЕ!
ЗАВОЈЕ-
ЛА САМ ЈЕ
НА ПР-
ВИ ПОГ-
ЛЕД!

КАД СУ ПОЧЕЛЕ ДА СЕ
ОДРЖАВАЈУ ОЛИМПИАДЕ
У ЏУНГЛИ?

ДАВНО? ЧВЕО ИХ ЈЕ
ЈОШ ТОЈ ЧУКУН ДЕ-
ДА?

ЧЕСТО ДА СЕ ДОМОРОЦИ УБИЈАЈУ,
ЧВЕДЕНО ЈЕ ТАКТИЧЕЊЕ
У БОРИЛАЧКИМ
ВЕСТИНАМА?

А ШТА ЈЕ ОВО?

ТО СЕ ЗОВЕ ФАРА-ФА-
РУ? ВРХОВИ НОЖЕВА ОШ-
ТРИ СУ КАО ЖИ-
ЛЕТ?

ОВАКО МО-
ГУ ДА СЕ
ОЗЛЕДЕ?

ПОБЕДНИК ЈЕ ОНАЈ
КОЈИ ИСЕЧЕ ПЕРЈЕ
СВОЈ
ПРО-
ТИВ-
НИКУ?

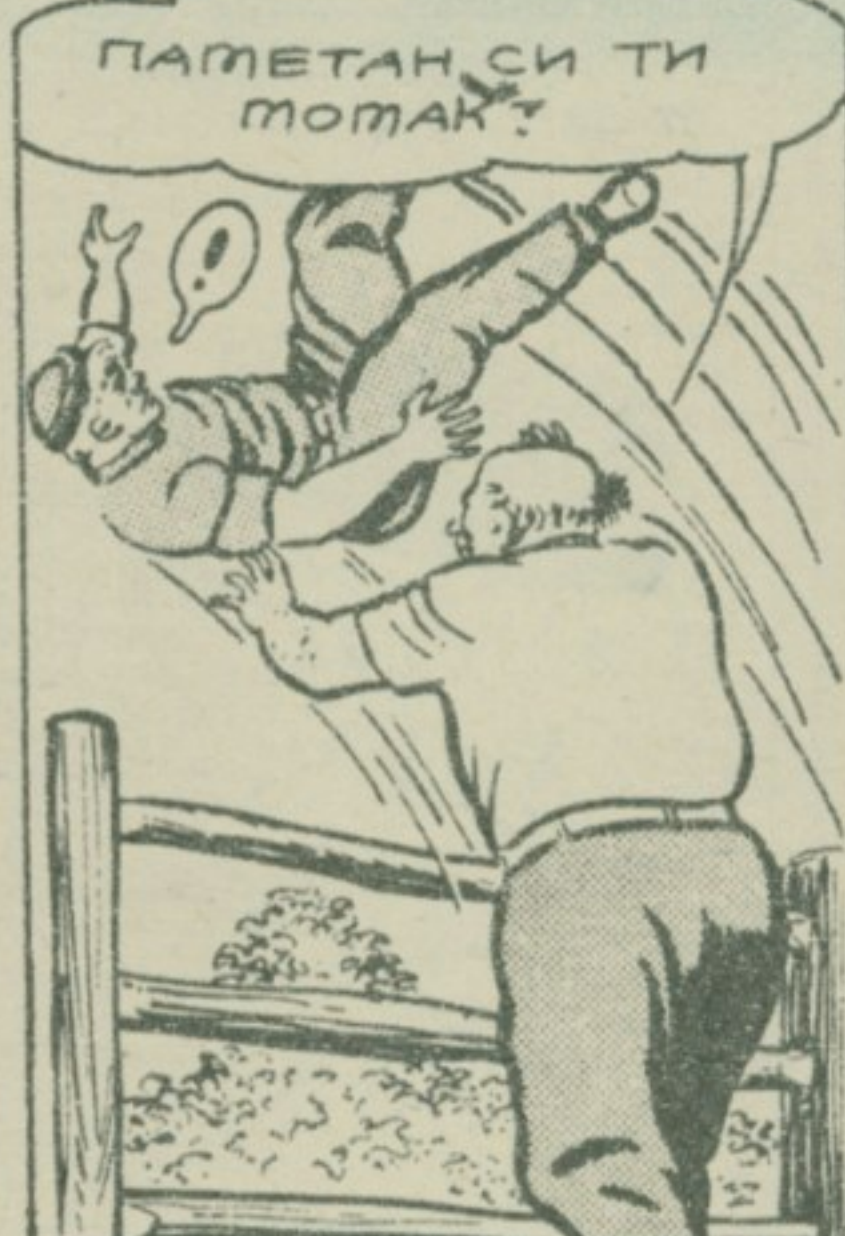
А АКО ГА
ОЗЛЕДИ?

ОНДА СЕ ОБА
ТАКТИЧАРА
ДИСКВАЛИ-
ФИКУЈУ?

НЕ СТЕМ
ГА
ИЗГУ-
БИТИ?

МОЈ ЈЕ? МОЈ
ЈЕ?

ВИДИ
ОНО?

ВИДИМ,
ВИДИМ?

ОВАКО
НЕШТО ЈОШ
НИСАМ
ВИ-
ДЕО?

НИ ЈА?

ДИЈАМАНТИ,
СТАРАП-
ЏИ, РУБИ-
НИ?

ЧИСТО
ЗЛАТО?

ОВО
ВРЕ-
ЏИ
МИ-
ЛИ-
ОНЕ?

ЈЕСТЕ ДА ЈЕ
РЕДАК, АЛ'
НЕ ВЕРУ-
ЈЕМ
ДА ВРЕ-
ЏИ МИ-
ЛИОНЕ?

ИПАК СУ ПЛЖ-
НИ? КО БИ ОВАКО
НЕШТО ОСТА-
ВИО УСРЕД ЧУН-
ГЛЕ?

РАЗУМЕШ ЛИ
СЕ У ДРАГУ-
ТВЕ, МИК-
СЕ?

НЕ,
ЖАО
МИ-
ЈЕ...

ПОНЕГДЕМО
ОВО И ПРО-
ВЕРИТЕ-
МО?

ТО ЈЕ
КРАЂА?
НЕМОЈ-
ТЕ?

ТИ БУТИ И ГЛЕ-
ДАЈ СВОЈЕ ЛЕП-
ТИРОВЕ?

ОВО ЈЕ МОЖДА
НЕКО ЛОКАЛ-
НО БОЖАН-
СТВО?

НЕ... ОСТА-
ВИТЕ
ТО?

ТО ЈЕ ФАНТОМОВ ПЕ-
ХАР НАМЕЊЕН ОЛИМПИЈ-
СКИМ ПОБЕЂНИЦИМА? ЧУВА
ГА ФАНТОМОВ ЗНАК?

ШТА ОВАЈ ПРИ-
ЧА?

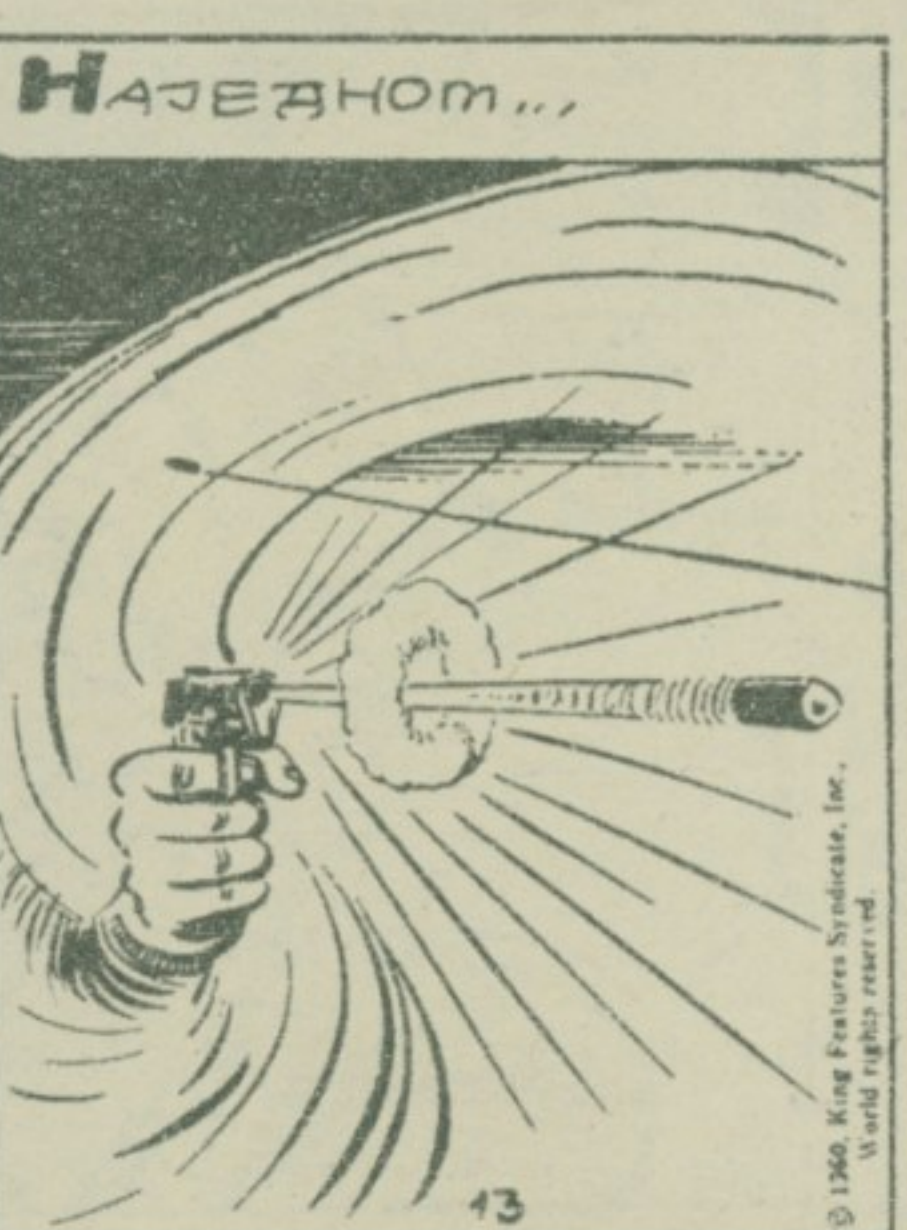
НЕШТО О ТОМ
ЗНАКУ?

ГДЕ БЕМО С ЊИМ?

О... ОВАЈ...
ЈА НЕ ВИХ ТУ
ДИСЦИПЛИНУ...

ЗНАШ...! МИ СМО
БОЉИ РОНИОЦИ
НЕГО
ПЛИВА-
ЧИ?

ДОБРО?

ЈАО? ЗАШТО СТЕ
ПОСТАВИЛИ ОНА
КОП-
ТЉА?

МОЖЕШ ЛАКО
ДА СЕ НАБО-
ЋЕШ?

САД СТЕ
ВИ
НА
РЕ-
ДУ?

ДОБРО? АКО НЕ-
РЕТЕ ДА РОНИТЕ,
ТУ СУ БОРИЛАЧКЕ
ВЕШТИНЕ?

ЈАО? ОВАКО
МОЖЕШ ЛАКО
ДА ОСТАНЕШ
БЕЗ ЧВЕ-
ТА?

ЈА
ВИ-
ШЕ
ВО-
ЛИМ
ЛОВ?

ОВО ЈЕ
ЛОВ?

КОПЉИМА ПРОТИВ
ЗВЕ-
РИ?

МОРАМО
ЛИ И МИ
ОВАКО?

ЈА ОВО
НЕ МОГУ
ДА ГЛЕ-
ДАМ?

© 1960 King Features Syndicate, Inc.
World rights reserved

МИ... МИ БИ СМО СЕ
ПОВУКЛИ?

САД НЕМА
ОДУСТАЈА-
ЊА?

ОВО НЕ МО-
ЖЕМО ДА ЦРА-
ДИ-
МО?

МИСЛИТИ СМО
ДА ЈЕ ТО СПОРТ-
СКО НАДМЕТА-
ЊЕ?

ШТА ЈЕ САД?
ПРУЖИЛА
ВАМ СЕ ШАН-
СА ДА ДОБИ-
ЈЕТЕ ПЕХАР?

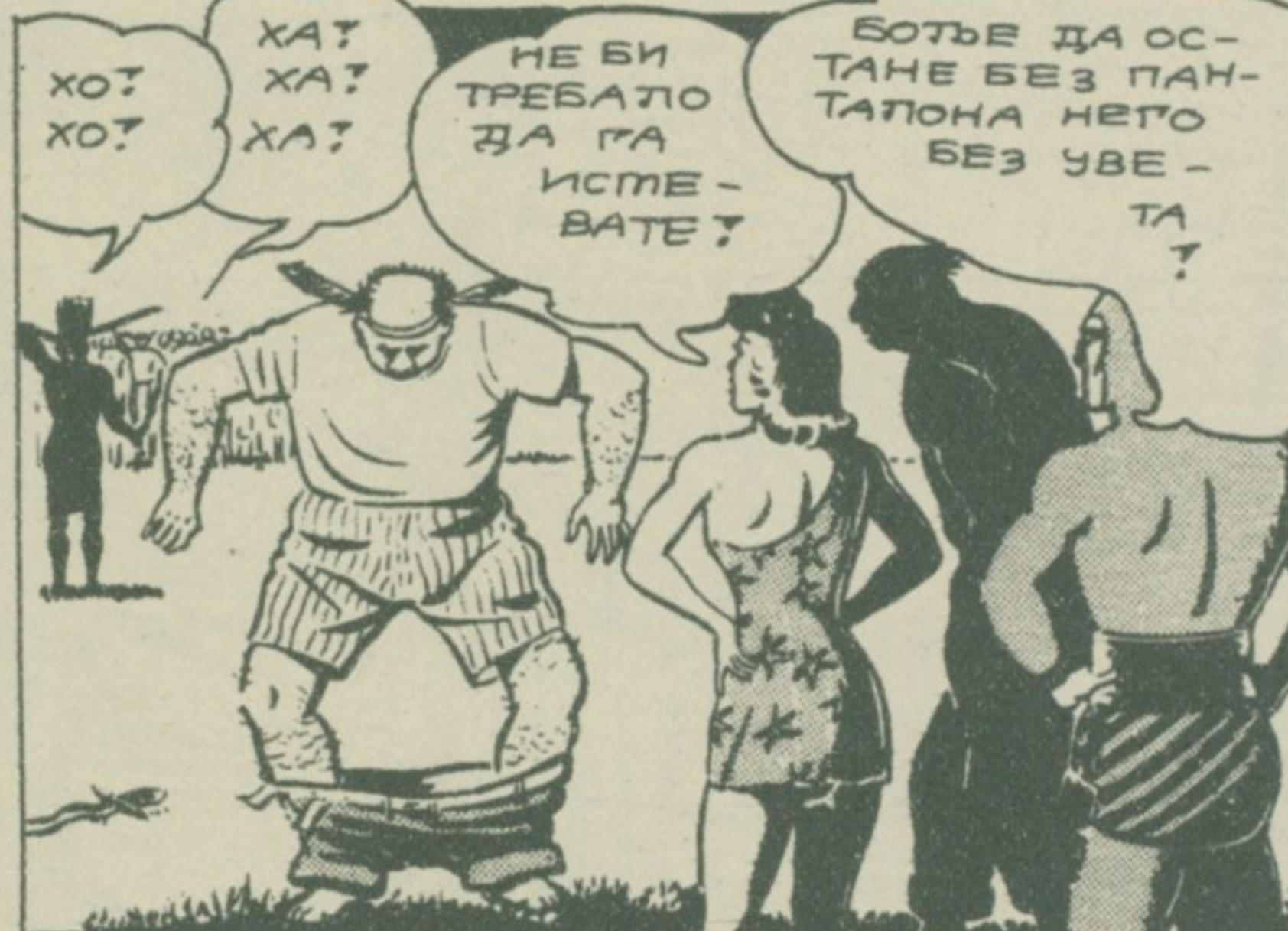
ПРЕМА ЗАКОНУ ЦУНГЛЕ,
НЕ СМЕТЕ ОДУСТА-
ТИ?

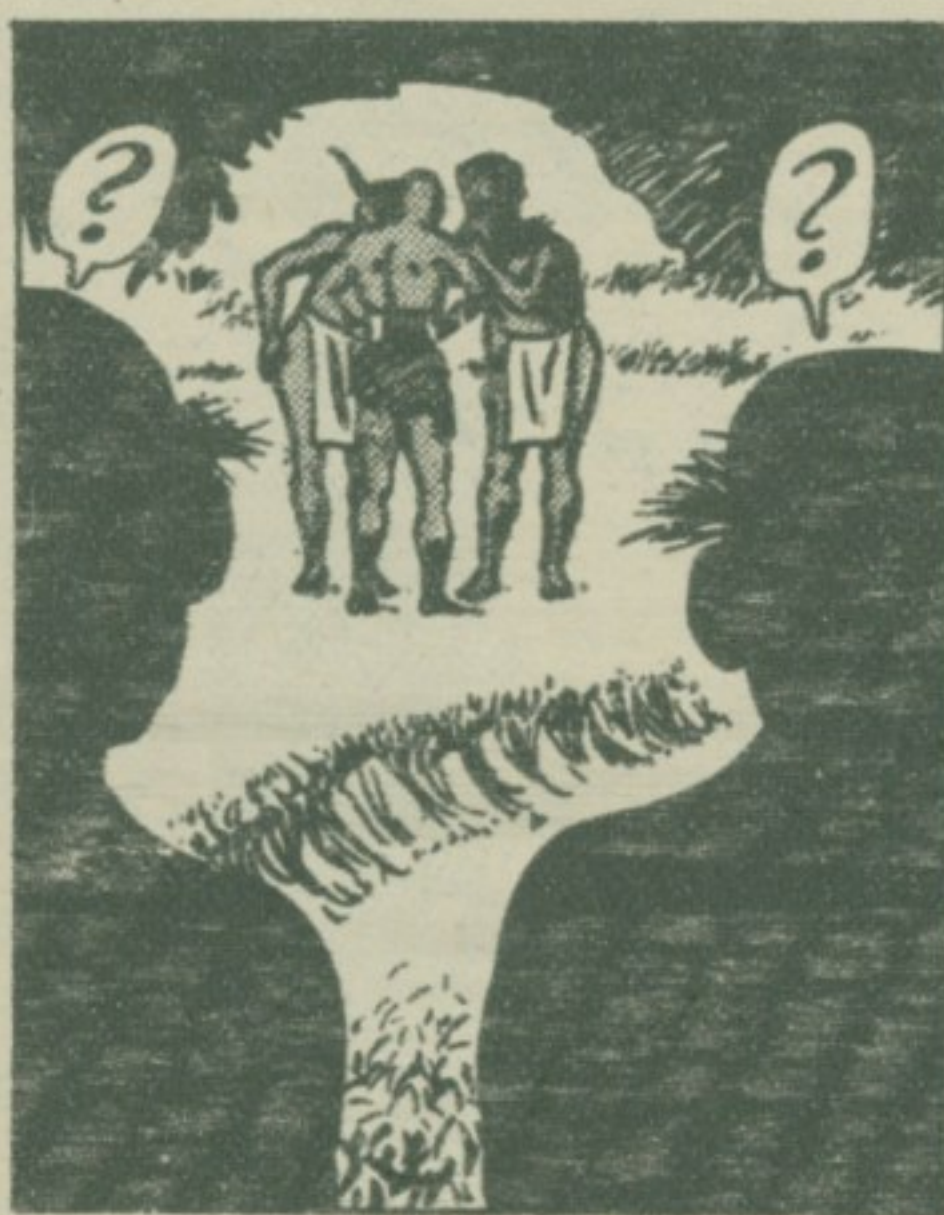

ЗЛОЧИН ОД-
РЕБУЈЕ КАЗ-
НУ... САД СХВА-
ТАМ...

© 1960 King Features Syndicate, Inc.
World rights reserved

WILSON
McCoy
10-15

ОВО СУ
ТРКАЧ-
КИ
КОЊИ?

ВАС ДВОЈИ-
НА РЕТЕ
БРИЊУТИ
О ЊИМА?

ДОМОРОЦИ СУ
НАСТАВИЛИ ДА
ПРЕСКАЧУ ПРЕПО-
НЕ ОД ТРЊА...

... ИЛИ ТРЧЕ КРОЗ
ЏУНГ-
ЛУ
ПУНУ
ЗВЕ-
РИ...

ОВО ЈЕ БО-
ЉЕ НЕРО ЛОВ
НА ТИГРО-
ВЕ?

ВАМБЕЗИ?

ОЛИМПИАДА ЈЕ ЗАВР-
ШЕНА. ПЕХАР ЈЕ ДОБИЛО
ПЛЕМЕ ВАМБЕЗИ...

СВИБА ЛИ ВАМ
СЕ ОВАЈ ПОСАО ИЛИ
ВИШЕ ВОЛИТЕ ДА
ЛОВИТЕ ЛЕПТИ-
РОВЕ?

ДА ЛОВИМО
ЛЕПТИРОВЕ?

МОЈ
ЈЕ?

НИЈЕ
НЕРО
МОЈ?

ИЗУЗЕТ-
НИ ПРИ-
МЕРЦИ?
ЧЕС-
ТИ-
ТАМ?

ХВАТА?

НА-
ПРАВИО
САМ
ДИВНУ
КО-
ЛЕКЦИ-
ЈУ? ВРЕ-
МЕ ЈЕ
ДА
ОДЕМ?

КАКО СУ СЕ
БЛИЗАЊЦИ
ПРОМЕНИЛИ?

ДА, ЗАХВА-
ЉУЈУКИ
ЏУНГ-
ЛИ?

И НЕ ПРАВИТЕ ВИ-
ШЕ ГЛУПОСТИ У
ГРАДУ? ЈАСНО?

ДА?
СВАКА-
КО?

ЈЕСТЕ ЛИ ИМАЛИ
МЧКЕ С БЛИЗА-
ЏИМА?

НЕ? БИЛИ СУ
ТИ ОД ВЕЛИ-
КЕ ПОМОЊИ?

ДРЖИ
ГА?

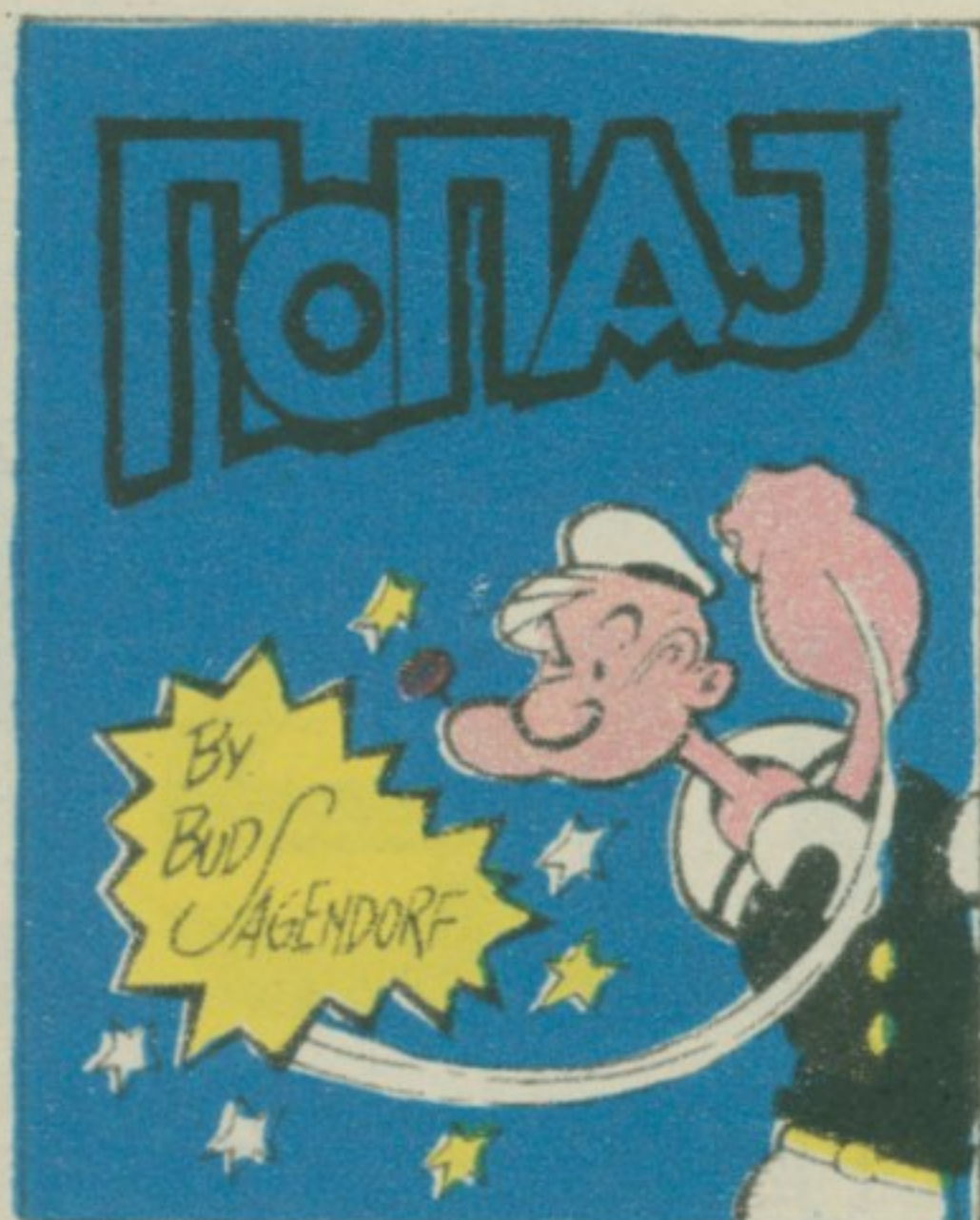
ШТА ИМ СЕ ДОРОДИ-
ЛО У ЏУНГЛИ?

НАУЧИЛИ
СУ ДА ДРУГАЧИЈИМ
ОЧИМА ПОСТАТРАЈУ
ЖИВОТ...

"... ЗАХВАЉУЈУКИ ФАН-
ТОМУ, НАРАВНО..."

КРАЈ

ЧУВАЈ СЕ ЋУТЉИЦЕ!

Подне је. Спарина притиска као тег. Полако корачам Светосавском улицом. Сетих се педесет треће. Био је сличан дан. У центру града готово ни живе душе. Тада реке нису биле загађене; Београђани су листом ишли на Саву и Дунав на купање. Браћа Вујисићи, Паја и Дуја, повозан су били на Ади Циганлији. Тог дана Паја, иначе студент права, а касније глумица, није отишао на плажу. На Теразијама је сусрео другара са факултета Слободана-Кићу Станковића. Стомак тражи, па се Паја сналазио, између осталог је писао хумористичке прилоге за „Јез“ и управо пошао у редакцију на договор.

Кића се придружио, тек да му прави друштво. У редакцији је упитао уреднике Ферија Павловића и Милорада Добрића да ли примају идеје за карикатуру. Имаш ли, имам, где су ти, па у глави — не служи мени глава за украс, кажи, ево... и изручио Станковић три. За сваку је добио по педесет динара. И сутра тако, и прекосутра тако...

Вујисић није постао хумориста, Станковић је ди-гао руке од правних наука.

УШАО ЧОВЕК У НЈИЖАРУ...

У улазу старе четвороспратнице чује се дечја граја. На другом спрату пред вратима једног стана — буљук деце. Група другог три оближње основне школе сакупља старе новине. Такмичење. У вратима Кића Станковић. Пита

их јесу ли жедни. Уводи их у стан и чисти швепсом. Затим је изнео чоколаду. Планула је у трену.

Слободан Станковић је везан за „Весело вече“ као сијамски близанац. У тој емисији је и почео. За први скеч добио је три хиљаде, трећину ондашње чиновничке плате: — ушао човек у књижару и жели да погледа „Идиота“ од Достојевског. Књижар тражи књигу, не може да је нађе па зове шефа: „Друже шефе, дођите, хоће муштерија да види идиота!“

— Хумор је озбиљна ствар. То је посао са сто, а не са седам кора — скупља веће Станковић. — Ово што неко каже кроз говор од десетак купаних страница, хумориста сажме у три минута глумачког казивања, понекад и краће. На пример, разговарају два грађанина на стадиону па ће један другом: „Зашто ови туку судију пре утакмице?“ „Знате“, одговори други, „то су навијачи из унутрашњости па после утакмице журе на воз!“ Кад се пре неколико година говорило о расипању девиза због увоза свега и свачега паде ми на памет да „што једна будала може да купи, сто паметних не могу да продају“. То је она стара народна изрека, само мало измењена. Понекад скеч од неколико минута смишљао по седам часова.

У време када се „Весело вече“ појавило, а појавило се 1949. као плод духа познатог радио-неимара Мире Митровића, представљало је изненађење. Марљиви хроничар забележио је да је била недеља, 6. март, и да су се у београдским би-

— Кад се за Перу курира каже да је неписмен, то је хумор — сви се смеју. Кад се за директора каже да је неписмен, сатира је — не смеју се сви.

оскопима приказивали филмови „На својој земљи“, „Кад ливаде цветају“, „Сеока учитељица“... у Југословенском драмском позоришту „Школа оговарања“, у „Атељеу 212 —

ништа... Атељеа није било, у Загребу су играли „Динамо“ и „Звезда“... Много је уредника и сарадника прошло кроз редакцију „Веселе вечери“, Кића Станковић задржао се најдуже. Уредник је па своје и текстове других сарадника дотерује и уобличава. Рок за предају је среда, емисија се снима следећег дана од два по подне до девет увече. Стална глумачка екипе је ту: Чкаља, Мија, Перица Славенски, Бранка Веселиновић... Снимају и уз пут изваљују вицове. Трепћи студио од смеха.

ИНТЕРВЈУ СА СОМОМ

Лако је њима да се смеју. — И њима и народу који слуша „Весело вече“ —

жустро прихвата. — Хумор је спонтаност. Ако на неку појаву или податак одмах не реагујем шалом, касније ништа од духовитости. Колико пута ми се догодило да шетам по соби као лав у кавезу: час предаје рукописа се приближава, а мени мозак „стао“. Дође ми да се убијем! Још ми на муку нагази жена сталним проласком кроз собу и добацивањем: „Пресушило, Станковићу, пресушило!“ Сећам се, правио сам замислиени интервју са сомом. Текст је кратак, а провео сам над њим часове. Идеја је била добра: пецарош је ухватио сома, риба се праћка на удици и назове човеку добро јутро. Сад пецарош треба да одговори, али све што ми је пало на памет није било оно право. Што нисам учинио: одложио писању машину, легао, устао, шетао, мислио на нешто друго... Тек после неколико часова синукло ми је и дијалог је потекао. Пецарош: „Нисам знао да сомови говоре?!“ Сом: „Само кад их извуку на површину!“

Не воли да се појављује на радију и телевизији. На радију је говорио само једном, пре двадесетак година. Тон-мајстор Душку Пауновићу дојавило је Станковићево врскање и шушкање у говору и чим се емисија завршила, улетео је у студио и почео да износи микрофон.

— Што ме тако гледаш! — окренуо се према Кићи. — Питаш се куда га носим. На хемијско чишћење, ето где!

Воли афоризме, један нарочито. Није његов.

— Чувај се човека који ћути јер никад не знаш о чему ћути! Дobar је и Вибов: „Данас је лакше имати човека на савести него на ручку!“ Уопште, сви Вибови су бриљантни. Насмејао ме и афоризам нашег сарадника Бранка Томића: „Шта ми вреди телевизор у боји кад ме претплата завила у црно.“

По сопственом казивању фамилија се није много обрадовала кад је дошао на свет. Више се смејала кад га је видела.

Миленко Тодоровић

ЗАКОН О САХРАНИ

Било је то пре десетак година. У Привредној комори одржан је састанак директора погребних предузећа. Окупили се људи да се договоре око предлога закона о сахрани, што ће рећи да се на „онај свет“ иде по пропису. Кића Станковић се одмах огласио у „Веселој вечери“ својим Законом о сахрани. Текст од две странице смишљао је читавих месец дана. У другом члану закона предвидео је:

„Сахрана прве класе обавља се луксузним колима како се не би реметиле животне навике покојника. Сахрана друге класе врши се службеним колима која вуку два црна службена коња. Сахрана треће класе: покојника носе на леђима жиранти — као и кроз живот.“

КАКО
ЈЕ НАСТАО

СПАСОНОСНИ СИГНАЛ

ТЕК ЈЕ КАТАСТРОФА „ТИТАНИКА“ ИЗМЕНИЛА ДО ТАДА УОБИЧАЈЕН ПОЗИВ ЗА ПОМОЋ. ДА ЈЕ ТЕЛЕГРАФИСТА ОВОГ БРОДА ПОСЛАО У ЕТАР НОВИ СИГНАЛ, НЕСРЕЋА БИ ВЕРОВАТНО БИЛА МАЊА.

Семјуел Морзе

Чак и они који никада нису видели море и нису пловили, а камоли доживели бродолом, сигурно су чули за познати радио-телеграфски сигнал С.О.С. Временом, овај позив у помоћ постао је готово синоним за ситуацију када је човек угрожен.

Мање је познато како је настао и како је прихваћен на свим бродовима света. Ни најстудиозније књиге о поморству не слажу се у подацима о историјату овог особеног позива у помоћ, захваљујући којем је до сада спасено небројено угрожених помораца. Укратко, савремено поморство незамисливо је без ова три слова послана у етар чувеном Морзевом азбуком.

ТРИ ТАЧКЕ, ТРИ ЦРТЕ, ТРИ ТАЧКЕ

Многи, чак и поморци, сматрају да је С.О.С. скраћеница реченице на енглеском »Save Our Souls« — »спасите наше душе«. Но, веродостојнији подаци о настанку овог сигнала

говоре да је реч о врло раширеној и не једној — заблуди. Најзад, легенда о С.О.С. није усамљена у мноштву својеврсних прича насталих на мору, у усамљености помораца на плавом бескрају који је увек тајанствен, опасан и непредвидив.

Када су почетком овог века на бродовима почели да се уграђују радио-телеграфски апарати, осетила се и потреба за сигналом који ће помоћу ових уређаја, брзо и кратко,

јављати лукама и другим бродовима да су један брод и његова посада у опасности. Због тога је међународна акционарска компанија „Маркони“, која је почетком 20. века имала монопол за опремање свих британских и италијанских бродова радио-телеграфским примопредајницима, одредила као сигнал позива за помоћ откуцавање Морзевом азбуком слова CQD. У ствари, то је сигнал општег позива CQ са додатком првог слова ен-

глеске речи »danger« што значи »опасност«.

На Међународној радио-телеграфској конференцији, која је одржана 1906. године у Берлину, представници 29 држава разговарали су о установљивању јединственог међународног сигнала за позив у помоћ. Предлог компаније „Маркони“ да се усвоји сигнал CQD био је одбачен због сличности с општим позивом за успостављање везе CQ.

Представник немачке фирме „Слаби—Арко“ предложио је сигнал SOE, односно „изражен Морзевом азбуком ... --- .“, коришћен на бродовима који су били опремљени радио-станицама њене производње. Међутим, одмах је уочен велики недостатак овог сигнала. Наиме, слово Е, емитовано Морзевом азбуком, само је једна тачка, што у условима слабог пријема и приликом снажних сметњи отежава примање сигнала.

Због тога је прихваћен предлог да се слово Е у овом по животу важном сигналу замени словом S, које се откуцава са три тачке. Тако је добијен врло практичан ритмичан сигнал S.O.S. (--- --- ---) који је прихваћен и озакоњен Међународном радио-телеграфском конвенцијом, потписаном у Берлину 3. новембра 1906. године као једини међународни сигнал позива у случају несреће на мору. Али, морнари многих земаља су на разне начине тумачили значење слова од којих је састављен овај позив за помоћ.

ШТА НАЈУ НАШИ

Најчешће је прибегавано енглеском језику који је у међународном поморству врло раширен. Тако постоје тумачења да та слова значе: Save Our Ship (спасите наш брод); Send Our Succour (пошаљите нам помоћ); Swim or Sink (пловити или потонути); Save Our Souls (спасите наше душе) и сл. Наши поморци објашњавали су овај сигнал као скраћеницу од реченице „Спасите од смрти“. На сличан начин знак S.O.S. тумаче и совјетски морепловци као почетна слова од „Спасите от смрти“.

Међутим, и после потписивања Међународне радио-телеграфске конвенције бродски радиисти су још неколико година настављали да користе и сигнал CQD иако је он званично био одбачен. Прави преокрет настао је тек после једне од највећих трагедија у историји поморства — трагедије брода „Титаник“.

У првим часовима 15. априла 1912. године брод је налетео на ледени брег и почео да тоне. Старији радио-телеграфиста Филипс

одмах је емитовао преко радија стари сигнал за помоћ CQD и позивне знакове „Титаника“ MGY. Неколико пута Филипс је откуцао SDQ... MGY...

Брајд, помоћник старијег телеграфисте, саветовао је Филипсу, учивши да одговора на ове позиве нема, да покуша са емитовањем других сигнала:

— Предај сада S.O.S, то је нови сигнал, а може бити да више никада нећеш имати прилике да га емитијеш.

И Филипс је почео да предаје S.O.S. Одмах су се одазвали многи бродови и похитали у помоћ.

После пропасти „Титаника“ сигнал S.O.S. је и у пракси прихваћен као јединствени сигнал у случају несреће на мору.

ЈЕДИНСТВЕНА ФРЕКВЕНЦИЈА

Додајало се да сигнал S.O.S. нико није могао да чује услед сметњи других, снажних радио-станица. Због тога је Међународна радио-телеграфска конференција одредила 1927. године јединствену међународну фреквенцију, односно таласну дужину за предају сигнала СОС. То је фреквенција од 500 килохерца, односно таласна дужина од 600 метара. Да би предаја и пријем сигнала на тој фреквенцији био несметан, одлучено је да се забране све емисије на фреквенцијама од 485 до 515 килохерца.

Иста фреквенција је одредила и специјални сигнал позива за помоћ за радио-фонске станице бродова и авиона. Тај сигнал изговара се „мејдеј“, а пише mayday. Многи тај сигнал тумаче енглеским речима које значе „мајски дан“. На енглеском би то дословно тако и значило, али реч је, у ствари, узета из француског језика и значи „помози ми!“ Бродске радио станице емитију, у случају несреће, позив мејдеј на фреквенцији од 2182 килохерца.

Међународна конференција установила је 1927. године и такозване минуте ћутања. То су минути када све станице на бродовима морају да престану са емитовањем и назива се време тишине. Постоје два пута по три минута ћутања сваког сата: од 15. до 18. минута и од 45. до 48. минута. Све предаје су тада забрањене, сем сигнала за помоћ, и сигнала у вези са безбедношћу бродова. Ти минути су одређени за ослушкивање на међународној фреквенцији позива за помоћ. Истовремено, сваког сата, радиисти на бродовима прекидају емитовање, пређу на фреквенцију позива за помоћ и ослушну да ли неко шаље сигнале S.O.S. или мејдеј.

И. Лончар

АЗБУКА ЗА ЦЕО СВЕТ

Мање је познато да је Семјуел Морзе, (1791—1872) широм света познат као изумитељ својеврсне телеграфске азбуке сачињене од тачака и цртица, био у ствари сликар и професор природних наука на чувеном Јелском универзитету у Њу Хевну, САД. Године 1811. отишао је у Лондон где је упознао енглеско сликарство. По повратку у Вашингтон слика портрете и романтичне пејзаже. Међутим, америчка средина га не схвата и 1836. Морзе напушта сликарство.

Године 1835. Морзе конструише електрични телеграфски апарат за отпрему знакова од тачака и цртица. Овај изузетни проналазак први пут је примењен 1844. године на линији Вашингтон — Балтимор.

ТАЈНА ПОШТЕ У КЛЕНКУ

УКАЗОМ
ЦАРА ФРАНЦА
ЈОЗЕФА
МИЛЕНИ НИРЧАНИН
И ЗОРКИ БАЈИЋ
ДОДЕЉЕНЕ СУ СРЕБРНЕ
МЕДАЉЕ ЗБОГ ХРАБРОГ
ДРЖАЊА ПРЕД НЕПРИЈАТЕЉЕМ.
БИЛЕ СУ ТО ПРВЕ ЖЕНЕ У
АУСТРО-УГАРСКОЈ
ОДЛИКОВАНЕ ЗА
»ПАТРИОТИЗМА«.

ну. Топом је нишанио резервни артиљерац Душан Марјановић. Међу Србима се прочуло да се у млину, наводно, налазио и омрзнути генерал Тершчански, командант Четвртог корпуса.

Кад је Гаврило Принцип 28. јуна 1914. у Сарајеву извршио атентат на аустро-угарског престолонаследника Франца Фердинанда, стари војвода Радомир Путник, врховни командант српске војске, затекао се на лечењу у аустријској бањи Глајхенберг. Аустријанци су одмах ухапсили војводу, поред кога је била и његова кћерка Радојка. Спровели су га у Будимпешту где га је генерал Тершчански затворио у официрски дом. Овај генерал је организовао и групу која је на железничкој станици вређала старог војсковођу. Путник је пуштен у Србију по наредби Конрада фон Хецендорфа, начелника аустријског Генералштаба који је рекао да је боље да Србима командује стари војвода него неки млади генерал.

Тершчански није био у млину него са својим штабом у земунци која је погођена сутрадан, али он је опет имао среће! Граната је разнела оплату, међутим, није пробила дебели слој земље.

— Међу нама су српски шпијуни! — беснео је Тершчански и почео да сумња у чланове свог штаба.

За две дивизије његовог корпуса односно педесет хиљада војника ситуација је постајала све тежа. Само једна, српска Шумадијска дивизија првог позива са петнаест хиљада војника, прикљештила је Аустријанце између Шапца и Саве. Српски топови претворили су Кленак у рушевине, једино је зграда поште остала читава!

— Важно је да нам центар везе није уништен — тешио се Тершчански. — Срби су, срећом, слепци! Не схватају важност те зградице.

— Оне две девојке треба обавезно одликовати — предложио је начелник његовог штаба, а она два војна чиновника које смо послали да их замене стрељати јер су побегли. Посебно истичем пример госпођице Зорке Бајић која је из рушевина једне куће изнела тешко рањеног поручника.

Тершчански није губио време и о томе је обавестио штаб Друге армије, овај

Врховну команду (која је била у истој згради), а Врховна команда предложила цару Францу Јозефу да се две поштанске службенице одликују. Одмах после тога у аустроугарском „Листу за персонална наређења“ изашао је царев указ којим се Милена Нирчанин и Зорка Бајић одликују Сребрном медаљом за цивилне заслуге због „храброг држања пред непријатељем“. То су биле прве жене у Аустро-Угарској одликоване за патриотизам.

ИЗГУБИО НАПУ И САБЉУ

Осим код Шапца, око Цера се водила тешка битка која је започела 17. августа. У дводневној бици стра-

ГАСИ СЕ ЕДИСОНОВА СИЈАЛИЦА

У време кад Едисонова сијалица у светлосну енергију претвара само пети део потребне електричне енергије, а осталих 80 посто „бежи“ у облику неискоришћеног топлотног зрачења, у Шведској се појавила много економичнија сијалица такозвана сијалица Осрама. Она заправо представља минијатурну копију неонске цеви, само је три пута ефикаснија.

Као и обична неонска цев, сијалица Осрама напуњена је смешом плина и живиних пара и под утицајем кретања елек-

Крајем јула 1914. Аустријанци су у Кленку, насупрот Шапца, успоставили телефонско-телеграфску станицу за потребе штаба своје Друге армије. Веза је одржавана са штабом аустроугарске Врховне команде која се сместила у Петроварадинској тврђави.

Спремајући се да заузме Србију непријатељ је напао са око осам стотина хиљада војника. Две аустроугарске армије, Пета и Шеста, надирале су из Босне, преко Дрине, а Друга армија нападала је из Срема и Баната настојећи да пређе Саву и Дунав. Аустријанци су код Шапца прешли Саву и испред града начинили мостобран повезан са другом обалом понтонским мостом.

Дешифровани телеграми или издиктиране заповести упућивани су до трупа на шабачком мостобрану преко тог места.

ВИ СТЕ ЈОШ ДЕТЕ!

Између Грабоваца и Кленка била је распоређена аустроугарска тешка и далекометна артиљерија која је тукла положаје српских трупа око Шапца. Погоци су често били погрешни иако су се заснивали на

подацима који су добијани од станице у Кленку.

— Каква је то свињарија? — беснео је генерал Тершчански командант Четвртог поштанског корпуса који је нападао код Шапца. — Наши артиљерици ништа не погађају, а српска артиљерија засипа ураганском, тачном ватром наше положаје и посебно нашу тешку артиљерију смештену на положају Турско гробље код Кленка.

— Идите и видите шта се тамо догађа! — наредио је генерал Бем-Ермоли, командант аустроугарске Друге армије, једном генералштабном потпуковнику.

Потпуковник је дошао у Кленак и зачудио се кад је у месној пошти, уз једног резервног официра, нашао и две девојке, поштанске чиновнице — приправницу Милену Нирчанин и шеснаестогодишњу поштанску ученицу Зорку Бајић. Резервиста је похвалио рад двеју девојака у опасној ситуацији. Док је изасланик команданта армије седео у пошти, телеграми су непрестано стизали.

— Ја их сам носим преко моста на мостобран — рекао је резервиста. — То ми одузима много времена.

— Допустите, господине потпуковниче, да ја то урадим — понудила се Зорка Бајић.

— Али, ви сте женско и још дете! — изненадио се потпуковник. — Срби не престано туку мост.

— Кад је у питању наша победа, ниједна жртва није велика — одговорила је двосмислено.

Најзад јој је допустио да то учини. Већ се спустила топла августовска ноћ и мрачно небо горело је од српске и аустроугарске артиљерије. Српске гранате падале су и око поште. Пре него што је дешифровани телеграм био залепљен, Зорка Бајић га је прочитала.

Уверен да телефонско-телеграфска станица у Кленку беспрекорно ради потпуковник се још исте ноћи вратио у Петоварадин.

Сутрадан је ватра српске артиљерије била још тачнија! У ваздух је чак одлетео један воз пун муниције у тренутку кад је локомотива дошла да га извуче према Руми.

МЕЂУ НАМА СУ ШПИЈУНИ

У међувремену је један српски топ у парампарчад разнео осматрачницу аустроугарске тешке артиљерије која је дејствовала са положаја Турско гробље и налазила се у кленовачком мли-

ховито су потучене две аустроугарске армије. Започело је безглаво бежање Аустријанаца преко Дрине. Први је бежао фелдмаршал Поћорек, главни командант аустроугарске војске и намесник за Босну и Херцеговину. Бежећи из свог штаба заборавио је на столу сабљу и капут.

Код Шапца је 21. августа снажно напала и Шумадијска дивизија првог позива. Аустријанци су безглаво скакали у Саву и многи су се подавили. Српски војници наилазили су на стравичне призоре које је непријатељ остављао за собом. Све су то снимили француски и енглески репортери и свет је сазнао за нечувена дивљаштва почињена у Србији и уједно за прву савезничку победу у првом светском рату.

Цело лето и јесен Аустријанци су провели у попуњавању губитака и у новембру, опет под командом Поћорек, навалили са још јачим снагама. Поћорек је ликовео, обавештавао свет да је сада са „Србијом капут“. Са собом је чак водио и једну америчку војну мисију (тада су САД још биле неутралне) да виде надирање његове војске.

Пошто јој савезници нису доставили топовску муницију, српска војска се повлачила у унутрашњост земље спремајући се за одлучујући удар. Кад је муниција стигла преко Солуна, војвода Путник је почетком децембра наредио општу офанзиву. Аустријанци су страховито потучени на Колубари, при чему се посебно истакла Прва армија под командом генера-

ла Живојина Мишића.

Овог пута то је за Аустријанце била права катастрофа: Поћорек се, бежећи, зауставио у једном селу код Граца и ту сакрио! Чак су и немачке новине биле пуне карикатура о његовом другом бекству.

— Нека сада Немци покушају кад ми се толико смеју — рекао је Поћорек јетко кад је цар затражио његову оставку.

Немци су на то изјавили да до краја идуће 1915. не могу да помогну Аустро-Угарској и морало се чекати.

УМРЛА ЈЕ НАЈХРАБРИЈЕ

Октобра идуће године Србију су напале удружене немачке, аустроугарске и

бугарске армије под командом немачког фелдмаршала Фон Макензена. Пружајући херојски отпор далеко слабије српске снаге повлачиле су се према југозападу. Овог пута је Дванаести корпус аустроугарске Треће армије заузео Шабац. Команданта тог корпуса занимало је шта је било са одликованим девојкама из поште у Кленку. Јер, на месту где се налазила пошта сада је зјапила јама коју је начинио погодак српског тешког мерзера калибра 205 милиметара.

Са командантом корпуса налазио се и онај генералштабни потпуковник који је из Петроварадина долазио у Кленак. Аустроугарски официр који је постао командант разрушеног места укратко је испричао судбину двеју девојака:

— Не знам шта се догодило са оном старијом, госпођицом Нирчанин, али Зорка Бајић је за нас била велико изненађење! Ви знате да је септембра прошле године, кад су Срби упали у Срем, наш Комбиновани корпус под командом генерала Алфреда Крауса код Шашинаца успео да потисне српску Тимочку дивизију. Кад смо поново започели борбу у Мачви, открили смо да су се Срби изванредно служили телефонским вестима које су долазиле са наше стране...

— Како то? — зачудио се командант Дванаестог корпуса.

— Постала нам је сумњива пошта у Кленку али, наравно, нисмо посумњали на девојке. Кад смо упали у подрум поште, нашли смо радио-станицу и Зорку Бајић са слушалицама на ушима. Мислили смо да је сада наша, заједно са радио-станицом. Могли смо да је натерамо да започне радио-игру са Србима, али она је неочекивано активирала бомбу, разнела апаратуру и искочила на друга врата. Била је жива, иако повређена. Ниједном речју није хтела да ода своје везе. Преки суд је осудио на смрт. Стрељана је неколико дана касније са још неколико шпијуна Срба и Хрвата. Она је умрла најхрабрије, чак са одушевљењем, младалачким заносом...

— Ми смо мислили да је она била наш војник, а она је била војник своје отаџбине, Србије — приметио је потпуковник замисљено. — Такве је зато и тешко победити.

М. Мирски

трона испушта ултравиолетне зраке. То изазива светљење металног слоја који је са унутрашње стране нанесен на зидове сијалице. За разлику од „хладне“ неонске светлости, нова сијалица шири око себе пријатну светлост захваљујући додатку боје у луминисцентном слоју који ултравиолетне зраке боји у плаву, зелену и црвену

светлост. Међутим, овај светлосни сноп човек прима као мирну белу светлост.

Значајна је и чињеница да интензитет светлости Осрамове сијалице од 20 вати одговара јачини обичне сијалице од 75 вати. То се постиже благодарем коришћењу трансформатора који повећава фреквенцију наизменичне струје са 50 трептаја у секунду до 50 хиљада.

КРАЉЕВСКИ РЕЧНИК

Више од педесет хиљада историјских докумената, од којих најстарији потиче из 12. века, нађени су пре две године у једном подруму у Француској где су, запаковани у вреће, лежали у једном трапу за кромпир. За време другог светског рата, када је фашистичка војска продрала у Француску, ти документи били су сакривени у подрум и потом — заборављени. Међу документима се налазе и писмо једног витеза из 1150. године у коме дами свога срца обећава верност, затим Наполеонове заповести војсци, писмо краља Филипа Лепог, који је владао од 1285. до 1314. године, једном од ратних другова његовог

оца у коме му јавља о поклону — било му је даровано стадо оваца. Из докумената се сазнало да је Луј XV у својим писмима називао своје пријатеље „свиње моје“. А у читавом низу писама жена Луја XIV жали се својој мајци како је несрећна у браку.

АЛГЕ УМЕСТО НАФТЕ

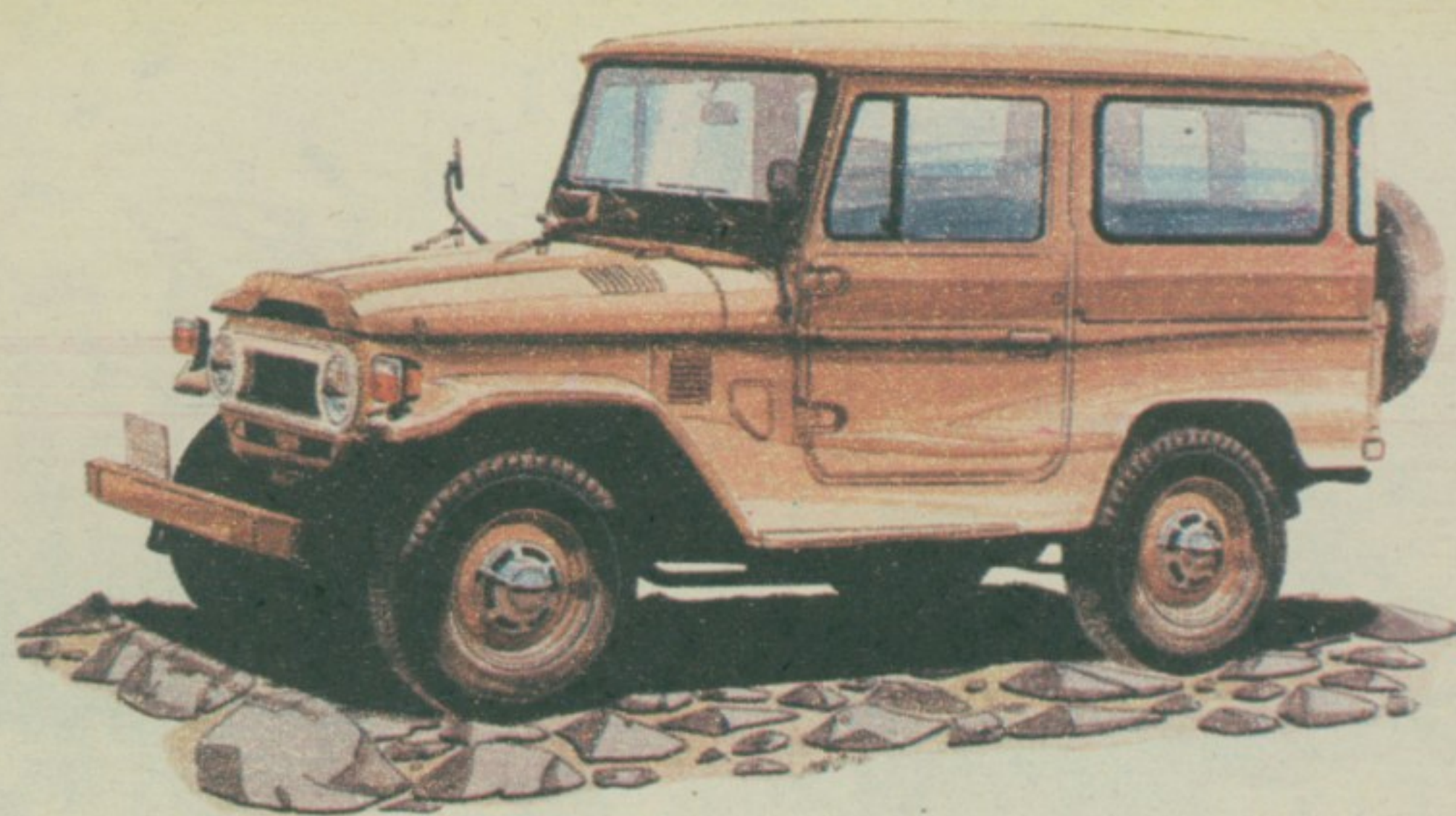
Енергетска криза коју свет последњих година све више, и болније, осећа налаже људима да крену у потрагу за новим изворима енергетских сировина. Тако су стручњаци „Централ електрика“ уложили знатна средства у испитивање плантажа алги у приобалним деловима Калифорније. Предност овог гигантског растиња је, поред осталог, у томе што за два дана нарасте пола метра. Иситњена биомаса, смештена у специјалну киселину, у процесу ферментације даје велике количине гаса који је по својим својствима близак метану.

2

ЗА ДРУМС

ЗАБРАЊЕН

ТЕРЕНСКИ АУТОМОБИЛИ

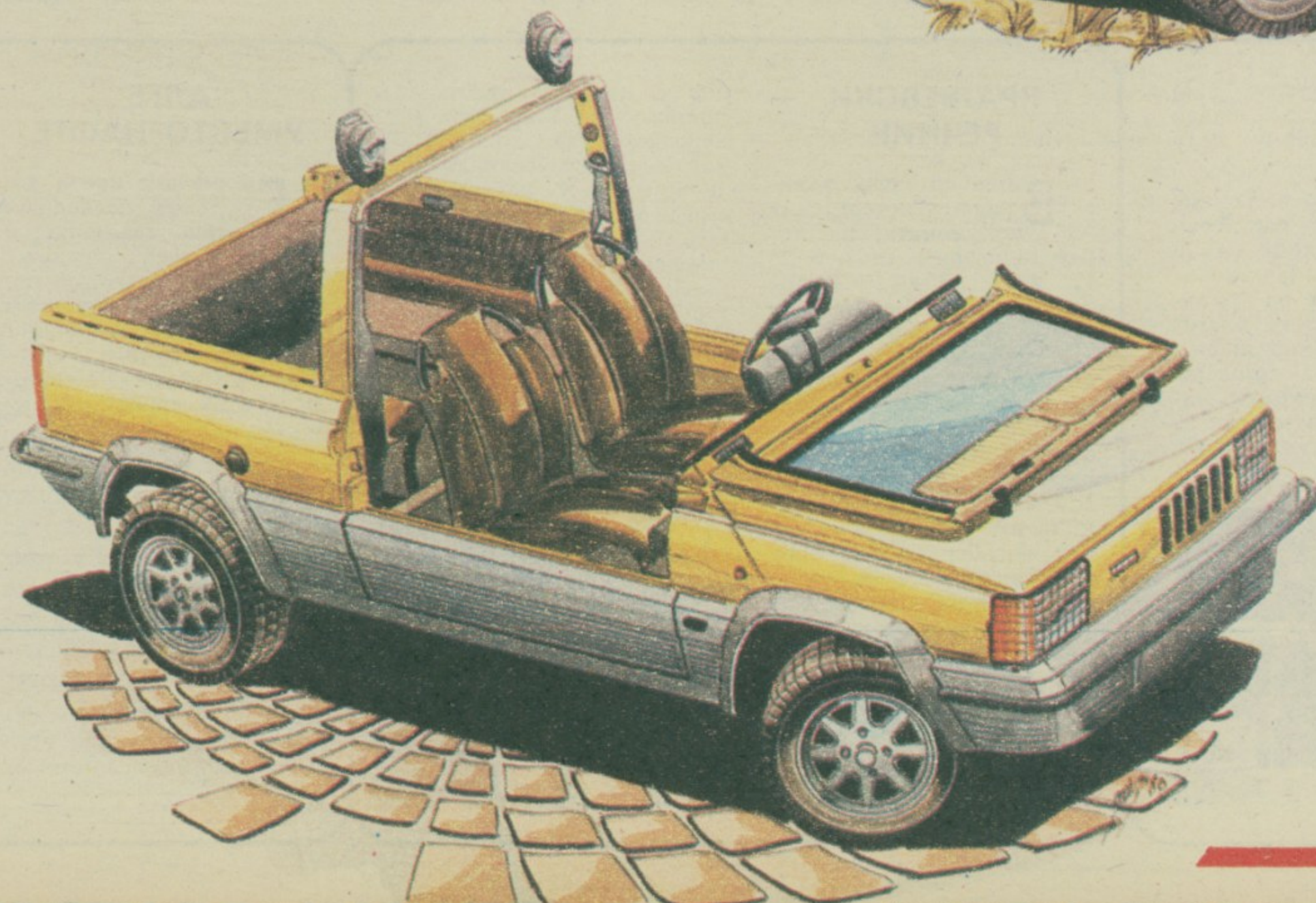
TOYOTA LA

Највећи јапански произвођач аутомобила — тренутно други у свету — поред путничких аутомобила производи и теренска возила која су врло цењена у целом свету. Мотор: дизел 4 цилиндра, запремина 2977 кубика, снага 59 kW (80 KS) при 3600 о/мин. Међутим, постоје још три врсте мотора — два

бензинска и један дизел — са различитим карактеристикама. Мењач је са 4 брзине мада постоји и модел са 3. Редуктор (међумењач) са две брзине и могућношћу искључења предњег погона. Димензије: међусовинско растојање 228 cm, слободна висина од терена 21 cm, дужина 391 cm, ширина 166 cm, висина 197 cm. Највећа брзина 125 km/h.

MITSUBISHI PAJERO 2

Недавно је позната јапанска фабрика аутомобила „Мицубиши“ представила пројект овог теренског аутомобила и за сада су израђена само два-три примерка који првенствено служе за испитивања. Серијска производња је планирана за средину 1981. године. Технички подаци још нису познати а тестирају се три различита мотора.

FIAT PANDA 4x4 STRIP

Користећи најновије Фиатово возило „панда“, познати италијански и светски дизајнер Ђорџо Ђуђаро (обликовао је и серијски модел „панде“) израдио је овај занимљив теренски аутомобил који је прошле године био приказан на Торинском салону аутомобила. Засад је овај модел само предлог за могућу серијску производњу. Мотор: 4 цилиндра, запремина 900 кубика, снага 33 kW (45 KS) при 5600 о/мин. Мењач са 4 брзине; редуктор (међумењач) са две брзине за теренску вожњу са сталним погоном на сва четири точка. Димензије: међусовинско растојање 216 cm, слободна висина од терена 18 cm, дужина 38 cm, ширина 146 cm, висина 140 cm. Највећа брзина 130 km/h.

ДВЕ

Четвороточнаши »задужени«
за беспућа настављају свој
пут стражницама нашег пи-
ста. Њихов »возач« је и
овог пута Георг Гедл.

FIAT JUNGLA

Познати италијански дизај-
нер каросерија Савио изра-
дио је на основу фиата 750
(код нас популарни фића) о-
вај теренски аутомобил. Ово
је један од многих примера
где се на основу серијских
модела израђују »на изглед«
теренски аутомобили. На
изглед зато што је са тех-
ничке стране остало све и-
сто као код серијског моде-

ла што значи да нема пого-
на на сва четири точка. Код
модела на слици погон је на
задњим точковима јер је
мотор уграђен позади и нема
редуктора (међумењача). На-
равно, овакви »једноставни«
теренци су јефтинији од о-
них правих, али зато нису
способни да савлађују све
препреке. JUNGLA је израђивана у
малој серији од 1969. до
1972. године.

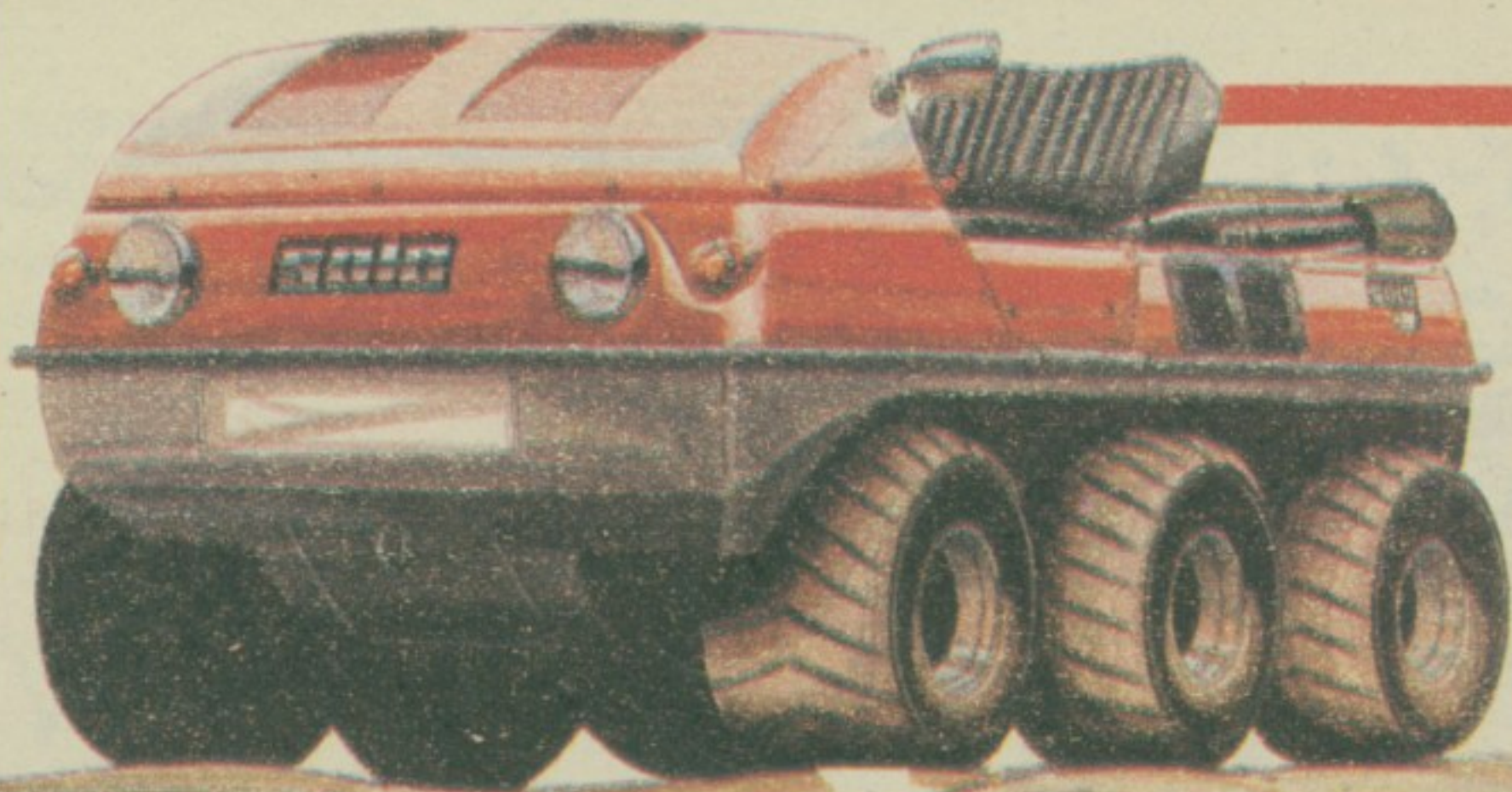

FORD FIESTA TUAREG

На основу Фордовог попу-
ларног модела »фиеста«
позната италијанска каро-
серија Џиа израдила је о-
вог теренца, користећи при
том готово целокупну каро-
серију серијског модела. Ве-
ће измене су извршене на
задњем делу крова, па су
додатни предњи спојлер
(стабилизатор) и проширени
блатобрани да би биле по-
кривене широке крампонске
гуме. И овај на изглед пра-
чи теренац нема карактери-
стике правог теренца. Тако
мотор који је смештен на-
пред преко серијског мења-
ча покреће само предње
точкове. Сада се у малој се-
рији производи у СР Нема-
чкој.

MINI МОКЕ

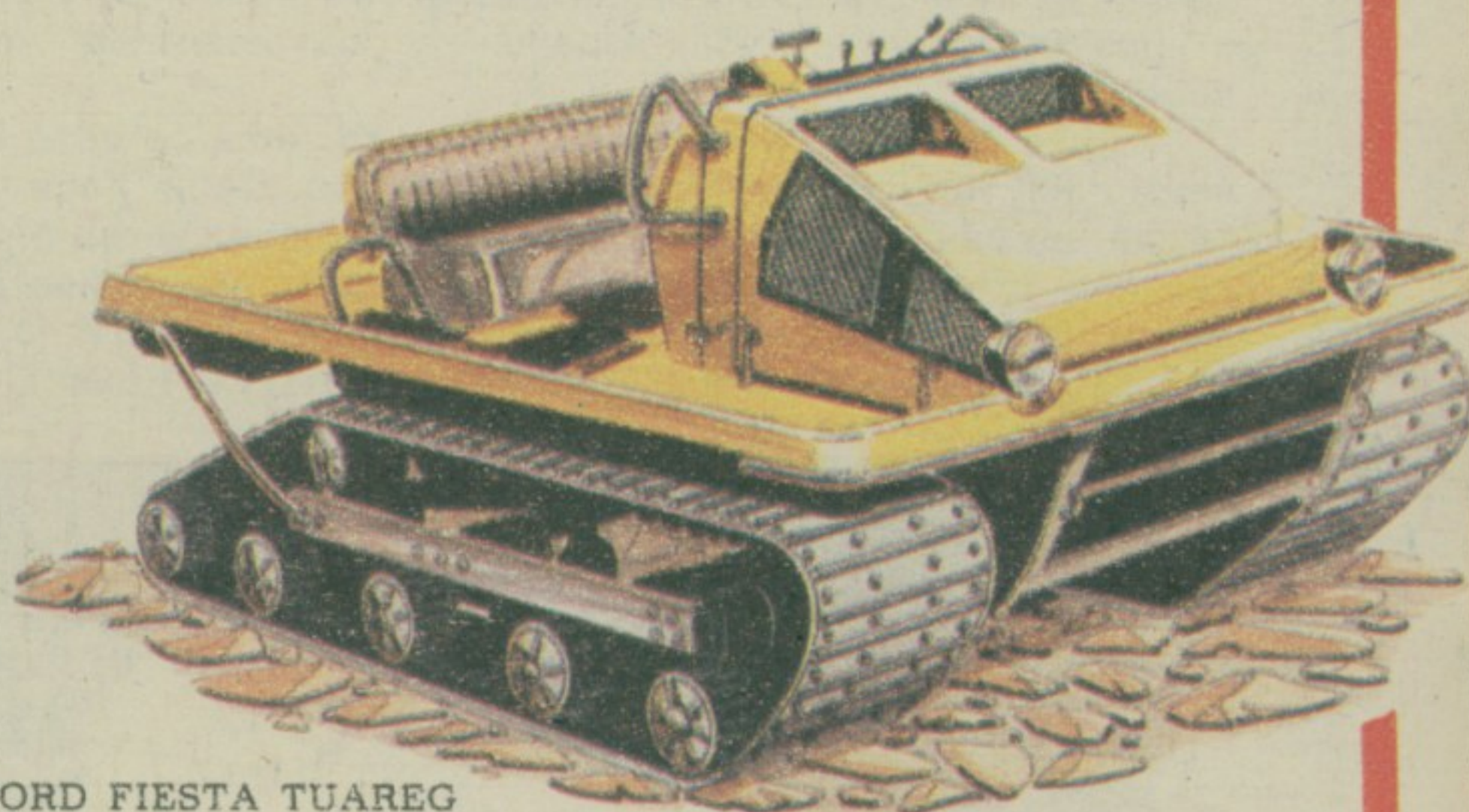
Позната енглеска фабрика ау-
томобила Остин почела је
1963. године са производњом
овог теренца, користећи при
том целокупну технику се-
ријског модела »минија«. Тако
и овај модел има чист
теренски изглед, без свој-
ства карактеристичних за
правог теренца. Од 1968. го-
дине производи се у Ау-
стралији. Мотор: 4 цилинд-
ра, запремина 850 кубика,
снага 29 kW (38 KS) при
5500 о/мин. са погоном само
на предње точкове. Највећа
брзина 112 km/h.

SOLO 750

Западнонемачка фабрика
машина СОЛО почела је пре
три године са производњом
овог мини теренца. Захваљу-
јући већем броју точкова —
шест — са специјалним ши-
роким гумама, добро савла-
ђује пешчане и мочварне
терене, успоне до 45 степени,
а одлично се сналази и у
води до 60 cm дубине. Мотор

је смештен у средини испод
седишта, а преко специјал-
ног мењача са две брзине
покреће свих шест точкова.
Мотор: 2 цилиндра двотак-
тни, запремина 430 кубика,
снага 14,7 kW (20 KS) при
5500 о/мин, са ваздушним
хлађењем. Димензије: дужи-
на 213 cm, ширина 140 cm,
висина 103 cm (без цираде).
Највећа брзина 48 km/h.

TRACKSTER

Позната фабрика ванброд-
ских мотора Евинрад изра-
ђивала је овај теренац који
је занимљив због погона на
гусеницама. Помоћу њега о-
вај »малишан« је способан
да савлађује и најтеже те-
рене, а нарочито оне пре-
кривене снегом. Но, због бр-
зине и због гусеница које
оштећују коловоз не сме да
се вози по јавним путевима.
Мотор: 2 цилиндра двотак-
тни, запремина 437 кубика,
снага 16,5 kW (25 KS) при
5000 о/мин, са ваздушним
хлађењем. Димензије: дужи-
на 234 cm, ширина 158 cm,
висина 105 cm. Највећа бр-
зина 25 km/h.

*СТРАНА

ПОЛИТИКНИ
ЗАБАВНИК

БЛОНДИ У ЗАНОСУ

Приликом свог боравка у Њујорку Деби Хари и Крис Стајн упознали су се са познатим црначним уметником и цртачем Фредерином Братвајтом, а то је имало за последицу да их је нови познаник увео у ексклузивне клубове у којима Црнци са заносом играју и слушају диско музику. Необична атмосфера препуног дисна, ознојена тела припијена једно уз друго, живахно кретање у ритму музике, агресивно наметање светлости и визуелних ефеката — све је то стварало утисак иреалног света. То је управо и садржај песме »Занос« коју је написала Деби, а музику компоновао Крис. Изгледало је да су црни поклоници музике дошли на свакодневно поклоњење неом новом богу ритма и кроз устаљени ритуал изранавају одушевљење новом вером.

Тано је настао нови сингл »Rapture« који се врло брзо нашао на топ листама широм света. Но Деби Хари није имала времена за предах. Одмах после овог сингла она се наша у студију где тренутно снима свој први самостални албум. Зваће се »Debbanese« а од групе БЛОНДИ једини музичар који ће свирати биће њен пријатељ Крис Стајн.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ RAPTURE (ЗАНОС)

Музика: Крис Стајн
Текст: Дебора Хари
Изводи: Група БЛОНДИ

*Toe to toe — dancing very close
Body breathing — almost comatose
Wall to wall, people hypnotised
And they're stepping lightly
in rapture*

*Back to back — sacralilial
Spineless movement, and a wild
attack*

*Face to face — sightless solitude
And it's finger popping
Twenty-four hour shopping
In rapture*

*Fab Five Fred oy told me
everybody's fly
DJ spinnin', I said my my
Francoir ce pa flashe no deau
And don't stop sure shot go
Out to the parking lot
And get in your car and drive
real far
And drive all night and then
you see a light
And it comes right down and it
lands on the
ground*

*And out comes the man from mars
And you try to run but he's
got a gun
And he shoots you dead and
he eats your head*

*And then you're in the an of mars
You eat Cadilacs, Lincolns too,
Mercuries and Subaru and you
don't stop
You keep on eating cars
Then when there's no more cars
You got out a night and eat up bars
Where the people meet —
face to face
Dance cheek to cheek, one to one,
man to man*

*Dance toe to toe, don't move
too slow
Cause the man from mars
is through with cars, he's eating bars
Yeah, wall to wall, door to door,
hall to hall
He's gonna eat'rm all
Rapture*

*Rapture — take a tour
through a sewer
Don't a train
You'll be singing in the rain
say don't stop
do punk rock*

*And now you see what you
wanna be
Just havey your party on TV
Cause the man from mars won't
eat up bars
Where the TV's on and now
he's gone*

*Back up to space
Where he won't have to hussle
with the human race
And you hip and you don't stop
Just blast off a sure shot
Cause the man from mars
stopped eatin' cars and eatin' bars
And now he only eats guitars
— get down*

Стивленд Морис је рођен 13. маја 1950. у САД (Мичиген), али је од рођења био слеп и можда је то утицало да већ у петој години почне да свира усну хармонику. Кажу да му је први инструмент поклонио један фризер и да је ланчићем везао усну хармонику уз Стивијев врат да је не би изгубио. Онда је Стиви имао обичај да седи крај радио-пријемника, пажљиво слуша музику и свира оно што би чуо. Кад је мало одрастао и пошао у школу, стекао је нове познанике. Његов сусед Џералд Вајт је имао клавир и дозвољавао му да с времена на време понешто одсвира. Добра страна овог познанства је била у томе што је Џералдов брат био члан познате групе »Мираклс« Смокија Робинсона и ето прилике да мали слепи Црнац покаже професионалцима шта уме на усној хармоници и клавиру. Аудиција успева ван сваког очекивања и Стиви се нашао у сигурним рукама компаније »Тамла Мотаун«. Почетком 1963. излази први сингл »Зовем то дивном музиком« а Стивија рекламирају као Реја Чарлса јуниора! Затим долазе друге сингл плоче и тако настаје чудо од детета — Стиви Вондер (Stevie Wonder)! Занимљиво је ипак да је његов први албум био чисто инструменталан. На њему је Стиви свирао усну хармонику, клавир, бонгосе, бубњеве и оргуље, а пратио га је велики оркестар. Албум се звао »Џезерска душа Стивија Вондера« и данас је то велика дискографска реткост. Већ на тој плочи се налази композиција »Отисци прстију« којом се касније (у живој верзији) Стиви прославио у Америци. Касније је изашао и други албум »Дванаестогодишњи геније«, а затим »Поштовање за чика-Реја« где наступа са својим вршњацима из школског оркестра. Између 1964. и 1966. излази низ плоча и свака од њих доживљава велики успех. Почину снимања уз пратњу виолина и великог гудачког оркестра, на репертоару се налазе и многе баладе како би се придобио што шири круг публике. Све изгледа врло лепо: 1971. године према америчким законима Стиви постаје пунолетан, а то значи да може директно да прима тантијеме за своје плоче као и да подигне сав новац који је на његово име био депонован док је био малолетан. Та законска самосталност има и последицу — одмах се жени и пошто му је истекао уговор са фирмом »Тамла Мотаун« самостално финансира свој следећи албум »Одакле долазим«. Показује се да га осим ритма и блуза веома привлачи и рок музика. Следећи подухват је нови албум (1972) »Музика у мојим мислима« где свира све инструменте, изузев једног сола на гитари, а све песме је заједнички компоновао са својом женом Сиретом. Свима је јасно; Стиви је одрастао не само физички већ и као музичар. Долази албум »Књига која говори« и велика турнеја од 50 концерата као уводни део за концерте Ролингстонса. Публика га прима с одушевљењем и то је вероватно допринело да му се албум продао у милион примерака као и два сингла која су узета са тог албума »Предрасуда« и »Ти си сунце мога живота«. Даље није било проблема: и следећи албум »Унутрашње визије« доживљава велики успех, али пре његовог званичног изласка Стиви доживљава тешку саобраћајну несрећу и целу годину мора да се опоравља од последица.

Стиви Вондер

У ЕВРОПИ

Следеће три године постаје велика звезда рок музике, али без обзира шта радио он је по начину свог певања остао веран црначком соулу. Црначка публика га зато обожава. Но, кад се човек попне до самог врха тешко му је даље.

ња. После тога је опет требало чекати три године док је изашао албум „Путовање кроз тајни живот биљака“, необична музика која се разликује од раније, али која је, изгледа, била само излет у неиспитано јер 1980. поново на-

Зато је и Стиви провео неко време ван текућих музичких догађаја, али да се није приметило јер је дискографска кућа редовно пуштала у промет раније снимљене песме. Изгледало је да Стиви и није направио неки прекид у стваралаштву. Једино кад је 1976. године изашао двоструки албум „Песме у кључу живота“ видело се да је то један нови музичар. Најмање половина од 22 песме спада у његова најбоља остваре-

лазимо „старог“ Стивија на албуму „Топлије од јула“. Штавише, то је права музика за игру и ниједна дискотека на свету не може без песме „Мастер Бластер“. Овога лета Стиви Вондер је поново у Европи. Његова турнеја почиње у Француској где има најразноврснију публику — од темпераментних тинејџера до префињених познавалаца музике. Стиви има за сваког понешто!

СА СВИХ СТРАНА

... Ано наиђете на назив „Буста Чери Џоунс“, знајте да се иза тог чудног имена крију „Тонинг Хедс“ који су поред осталог учествовали на концерту против расизма у Централном парку у Њујорку... У филму страве и ужаса „Не бој се зла“ наступа и група В-52... Једно индијанско племе оптужило је Адама Анта да на лицу носи боју

и озане ноје значе позив на рат... „Ајрон Батерфлај“ реорганизовали су се — по трећи пут... Јоно Оно снима у студију заједно са Филом Спентором... Број 13 није за све малерозан, тано је на пример Џони Мичел изабрала Јамај-

ну за снимање свог тринаестог албума... Овога лета ће се одржати традиционални концерт на отвореном простору близу Копенхагена где поред Данаца присуствују и млади из читаве Европе.

БЕРЗА ПЛОЧА

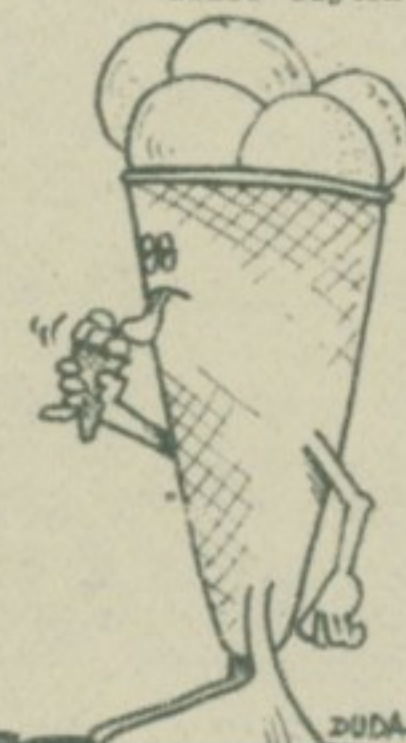
Купујем добро очуване плоче аустралијске групе АС/ДС осим ЛП „High way to hell“. Уз понуду назначити цену.

Зоран Трипић
Лењинова 30
22000 Сремска
Митровица

Продајем следеће ЛП плоче: „Кад мисли врлудају“ (АЕРОПРОМ), „Кост у грлу“ (РИБЉА ЧОРБА), „Ох, што те волим, јој“ (ВАТРЕНИ ПОЉУБАЦ), „Битанга и принцеза“ (БИЈЕЛО ДУГМЕ), „Национална класа“ (музика из филма), „У тетрапаку“ (МЕТАК) Милан Мугоша,

Вељка
Влаховић
2-Ц/13,
25230 Кула

Продајем ЛП плоче (90 динара) „Ако „прићеш ближе“ „Због тебе“ (ЗДРАВКО ЧОЛИЋ) синглове (по 20 динара) „Лош глас“ (ЗДРАВКО), „Волио сам тању“ (СРЕБРНА КРИЛА), „Су-тра имам празан стан“ (О МАНДИЋ), „Опусти ми, Катрин“, „Рачунајте на нас“ (РАНИ МРАЗ), „Остаје нам музика“ (ЉУПКА ДИМИТРОВСКА), „Појешу те“ (ЛОКИЦЕ) „Yes, sir, I can boogie“ (БАССАРА). Имам и изврстан број Здравкових по-стера које бих продала или мењала.

Весна Чумић,
Х. Бонцулића 75
31210 Ужичка
Пожега

Желео бих продати следеће плоче: „Fireball“ (DEEP PURPLE), „The Best of...“ (JOAN BEAZ), „Just testing“ (WISHBONE ASH), „Desires“, „Steel Legend“ (BOB DYLAN), „The Slider“ (T. REX), „Black and blue“, „The Best of...“ (ROLING STONES), „Dynasty“, „Double Platinum“ (KISS), „Live“ (QUEEN), „The Last Waltz“ (BAND). У обзир долази и замена за диско синглове а такође и за очуване плоче Ролингстона и Боба Дилана. Цена по договору.

Бранко
Чабрајца,
Иловића 15,
Д. Добрава,
41040 Загреб

МОЈ ИЗБОР

Моје име је Крешимир Перановић, ученик сам Основне школе „Иво Лола Рибар“ из

Загреб. У слободно вријеме најчешће слушам плоче. Избор од десет пјесама које најрадије слушам шаљем вама.

ДОМАЋЕ

1. МОДЕРНА ДЕВОЈКА — Филм
2. МАЉЧИКИ — Идоли
3. МОЈА ПРВА ЉУБАВ — Хаустор
4. СТАВИ ПРАВУ СТВАР — Аеродром
5. ДОЖИВЈЕТИ СТОТУ — Бијело дугме

СТРАНЕ

1. MAKING YOUR MIND UP — Bucks Fizz
2. MIDNIGHT DYNAMOUS — Matchbox
3. SHANGING OF THE GUARDS — Bob Dylan
4. SAILING — Rod Stewart
5. ANOTHER BRICK IN THE WALL — Pink Floyd

ЗАМКА ЗА НЕСМОТРЕНЕ

ГЉИВЕ УБИЦЕ

Људи који се баве микологијом, науком о гљивама, израчунали су да има преко сто хиљада различитих врста, мада су те разлике највећим делом микроскопски ситне.

На Земљи су се вероватно појавиле у прадавна времена, али због своје непостојаности нису подложне фосилизацији тако да је немогуће открити њихово порекло и пратити њихову еволуцију. Претпоставља се да су се развиле од алги изгубивши хлорофил и прилагодивши се на неки начин паразитском животу: да би могле да расту и развију се потребан им је угљеник, без обзира да ли потиче од живих или мртвих организама.

Гљиве се у исхрани користе већ хиљадама година. Ове чудне биљке, које преко ноћи израсту а затим исто тако брзо нестану, упркос бројним случајевима тровања кроз векове, и даље привлаче пажњу знатижељника и гурмана. Од њиховог отрова страдали су императори, црквени великодостојници, краљеви, цареви, кнежеви, људи из свих осталих слојева, а тако је мало учињено да би се тачно одредило које су гљиве опасне по живот и какве све мере предострожности морамо предузети да бисмо се заштитили од њихове, често неумитне, претње смрти.

СРЕБРО, ЛУН И ПЕРШУН

Јесен је одвајкада била сезона гљива. То, наравно, не значи да се не могу убирати у пролеће или у лето. А неке посебне врсте могу се наћи чак и усред зиме. Ипак, највише их има после првих јесењих киша; ако је време благо и

влажно, већина гљива расте све до новембарских мразева.

Највећи број оних који убиру гљиве не зна да разликује врсте и сакупља готово све на шта наиђе. Касније се, евентуално, консултују са пријатељима а онда, уплашени, све баце. Други знају за само једну врсту јестивих гљива и све остале сматрају отровним, што ни у ком случају не значи да су поштеђени опасности. Уз ове опрезне

заједно с њима стављају сребрни новчић, мало белог лука и першуна јер, наводно, ови додаци поцрне уколико је гљива отровна. Међутим, у неким деловима гљиве има фосфора и ако се он раствори, сребро поцрни без обзира да ли је гљива отровна или није.

Неки верују да отровне гљиве приликом сечења мењају боју као и да су све гљиве са прстеном око стабљике јестиве. Управо овакво уверење навешће

се укваре. Најзад, особе које имају осетљив стомак после обилног obroка с гљивама могу да осете сметње врло сличне тровању.

Такође треба знати да гљива нема отровне и не-отровне делове. Отровна гљива је таква „по читавом телу“. Отровне су чак и споре. Међутим, токсичне материје углавном су концентрисане у влакнастом или мрежастом ткиву испод шешира.

Astraeus hygrometricus личи на неки цвет колико и на морску звезду. Није јестива. Крајње десно је *Sacrospora eximia*, гљива која може да се једе само ако је добро скувана.

сакупљаче гљива стоје и они који себе сматрају стручњацима јер су можда научили неко површно правило за распознавање „отровница“. И, ето услова за неприлике које могу имати кобне последице.

Има и неких предрасуда које у себи крију опасност. Многи, на пример, сматрају да јестиве гљиве постају отровне ако расту у близини рупа у којима се скривају змије, на плесивом терену или на местима где има зарђалог гвозђа. Осим тога, неке површне провере отровности печурака могу да буду и фаталне: гљиве често проверавају на тај начин што у посуду

свакога да као најбољу и забере у ствари најотровнију гљиву која постоји — *Amanita phalloides*: приликом сечења или ломљења не мења боју, а има и прстен. Уз то, сасвим је укусна и од ње неће поцрнети ни сребро, ни лук, ни першун.

ПАЗИТЕ НА ХРАСТ!

Отровних гљива нема тако много и све оне нису увек толико отровне да изазивају смрт. С друге стране, мора се имати на уму да и неотровне гљиве такође могу постати отровне уколико дуже стоје па

Најотровнија гљива коју с правом можемо назвати убица је већ поменута *Amanita phalloides* за којом нимало не заостаје у нашим крајевима добро позната *Amanita muscaria* или мухара. У почетку раста обе личе на јаје беле боје. Затим шешир и стабљика пробијају омотач и развијају се у печурку. Омотач остаје у подножју стабљике где се претвара у танану врећицу која се назива волва. Одрасла гљива има шешир овалног облика чији пречник износи 5—12 центиметара. Ивица шешира увек је глатка и равна. Ако је време суво, влакнасто ткиво јој је свиле-

**ПРАВИЛА ГОТОВО И НЕ-
МА. НАПРОТИВ, ЈЕДНО
ПОГРЕШНО УВЕРЕЊЕ У-
ПРАВО НАС НАВОДИ
ДА КАО НАЈБОЉУ ИЗА-
БЕРЕМО У СТВАРИ НАЈ-
ОТРОВНИЈУ ГЉИВУ КО-
ЈА ПОСТОЈИ. О ЧЕМУ
СЕ РАДИ...?**

касто и светлуцаво, а по-мало лепљиво ако је време влажно. Није увек исте боје: креће се од беле и жу-те до сивозелене. Најчешће је сивомаслинаста. Ста-бљика је прилично танка и код млађих гљива месната, док је код старијих шу-пликава. Има беличаст прстен. Бело је и њено ме-со које нема неки посебан укус, мада временом поста-је сладуњаво и помало о-поро. Расте под листопад-ним дрвећем и највише воли близину храста.

Веома слична овој гљиви је, такође отровна, *Amanita verna* само што је потпуно беле боје. Ипак, најпрепознатљивија отровна гљива је мухара (погледајте сли-ку). Њихова заједничка карактеристика је прису-ство волве.

ПУЖЕВИ ВАРАЛИЦЕ

Гљиве играју веома ва-жну улогу у животу на нашој планети. Како више биљке садрже велики про-ценат целулозе биле би потпуно некорисне да нема гљива које, заједно са бак-теријама, разбијају целуло-зу и истовремено произво-де воду и угљен-диоксид. Нормално је да се ушитамо зашто онда гљиве садрже отровне материје. То је проблем који се не односи само на гљиве већ и на неке више биљке које про-изводе алкалоиде са слич-ним особинама.

Иако правог одговора још нема, занимљиво је видети како се ту живо-тиње сналазе. Оне као и људи воле да се хране гљивама. Познато је да краве и овце једу неке врсте печурака које су по њима чак и добиле име: свиње напросто обожавају **тартуфе** тако да их у не-ким земљама дресирају за проналажење ових уку-сних гљива од којих се праве веома цењени специ-

БОЈЕ И ОБЛИЦИ У СВЕТУ ГЉИВА: — То су особине које најчешће варају. Лево је необична *Clathrus cancellatus* која није јестива, али није ни отровна. До ње је *Tuber melanosporum*. Јестива је иако не изгледа нарочито привлачно.

КОРИСНО ПОРЕЂЕ-ЊЕ: — На фотографи-ји видите отровну и неотровну гљиву. Већа (и лепша!) је опасна *Amanita muscaria* или мухара, док је, у ма-њем оквиру, изврсна јестива гљива *Amanita caesarea*, у народу по-зната као **благва**.

јалитети. Веврице такође воле гљиве. Неки инсекти од њих потпуно зависе.

За разлику од човека, животиње добро распозна-ју отровне од неотровних гљива. Међутим, ако им се догоди да погреше, не страдају увек. Такав је случај са пужем: без и-каквих последица може да

поједе и најотровнију *Amanitu*. Зна се да и не проба неке гљиве које су за човека потпуно безопасне. Зато је пуж варљив.

Неки миколози верују да гљиве, попут неких других биљака, отровне материје користе као резерву хране, док други сматрају да су отрови узгредан производ

катаболизма — разлагања хранљивих састојака. Ту се још лута...

Ви не смете да лутате! Ако сакупљате гљиве, по-трудите се да што боље у-познате карактеристике по којима се оне међусобно разликују. Најситурније је: не јести гљиве које нису

довољно познате и купова-ти само оне које су обеле-жене као јестиве. Спрема-ти их на ватри и само тако их користити. У сваком случају, „кобну лепотицу“ мухару гледајте, али не дирајте!

Д. В.

КОД ИНВЕСТБАНКЕ, ИМАТЕ ВИШЕ, НЕГО ШТО ВАМ У ШТЕДНИМ КЊИЖИЦАМА ПИШЕ... УВЕК ВИШЕ, НЕГО ШТО ПИШЕ...!

Још једно пријатно изненађење за штедише Инвестбанке:

ПРИВРЕМЕНА КАРТОНСКА ШТЕДНА КАСИЦА У ЛИКУ РОБОТА

ИНВЕСТБАНКА
ИНВЕСТБАНКА

Кад стижу Роботи

„Инвазију“ Робота 3. генерације на наше шалтере очекујемо почетком септембра. Овако дуг рок за њихов долазак тражио је произвођач. И поред нашег захтева и жеље да Роботе имамо што пре, нажалост морали смо да прихватимо оправдане разлоге произвођача и да заједно са вама, овако дуго чекамо њихов долазак. Каже, производња је компликована, касице морају да буду лепе и функционалне, итд. итд. а да за то треба времена. И ето, шта смо могли? Да вас не бисмо разочарали, пало нам је напамет да за вашу привремену употребу произведемо картонску штедну касицу у лику Робота. То је наше пријатно изненађење за вас, а надамо се да верујете да смо учинили оно најбоље, што смо у оваквој ситуацији могли.

Привремена картонска штедна касица

Ова врло укусно урађена касица у боји и лику нашег Робота добија се у омоту, већ скројена и са обележеним местима где је треба још мало просећи, савити, како склопити и залепити, што је веома лако и што може да уради сваки наш штедиша. Практична, лепа, па и функционална, моћи ће корисно да послужи, додуше привремено и првенствено за прикупљање папирног новца, али засад, шта је — ту је. Уосталом, наше штедише ће практично добити две касице — прво картонску, а доцније и праву, што је више него што смо обећали.

Ко може да добије касицу

Природно, штедну касицу **бесплатно и искључиво на нашим шалтерима** моћи ће да добију само штедише наше Банке, што доказују својим штедним књижицама и својим штедним улогом. Зато позивамо све оне наше пријатеље који још нису почели да штеде, да се обрате најближем нашем шалтеру и траже да им отворе штедне књижице и дају штедне касице за даљу штедњу. Значи, немојте нам писати, већ се обраћајте нашим шалтерима јер вам једино они могу отворити штедне књижице и дати штедне касице. За све што ћете уштедети — честитамо.

ШАЛТЕРСКЕ ЈЕДИНИЦЕ ИНВЕСТБАНКЕ

БЕОГРАД, Теразије 7—9, Трг М. и Енгелса 10, 29. новембра 118—120.

Његошева 72, Сарајевска 22, Цара Душана 24, Војводе Степе 259, Војводе Степе 38, Пожешка 16, Џорџа Вашингтона број 28, Таковска 10, Македонска 29, Нови Београд, Народних Хероја 30, Нови Београд, Јурија Гагарина 94, Борча, Б. Радичевића 32, Глогонь, М. Тита 4, Н. Пазова, Лењина 4, Н. Бановци, М. Тита 83, Сремчица, Београдска 68, Овча, Б. Кидрича 52, Качарево, М. Тита 38, Обреновац, Боре Марковића 2, Кучево, зграда „Хомолски мотиви“, Раброви, Кучевски пут б.б.

АРАНЂЕЛОВАЦ,

М. Тита 200,

БАЈИНА БАШТА,

Миленка Топаловића 1

ВЕЛИКА ПЛАНА,

М. Тита 79, Жабари, Баточина, Лапово, Лозовик, Марковац

ВРАЊЕ,

М. Тита 20, Бујановац, Власе

ВРБАС,

Палих бораца 18/5, Куцура, Руски Крстур, Црвенка,

ГУЧА,

Републике 55, Лучани,

ЗАГРЕБ,

Јуришићева 24/II, Цвијете Зузорић 25,

ОСИЈЕК,

Бул. ЈНА 35/I, Биље

ПАРАТИН,

М. Тита 4 и М. Тита 200, Ражањ, Витошевац, Рашевац, Дреновац, Поповац, Бачина,

ПРИШТИНА,

ЈНА 2/I и Трг Републике 4, Пећ, Ђаковица, Ђиљане,

УЖИЦКА ПОЖЕГА,

Хероја Радовановића 2, Ариље, Косјерић,

САРАЈЕВО,

Вразова 9, Краља Томислава 13 и Загребачка 2, Добој, Илијаш, Вареш,

СВИЛАЈНАЦ,

27. марта 4 и Лењина 55, Петровац на Млави,

СКОПЈЕ,

Градски зид, блок 4, локал 13

СМ. ПАЛАНКА,

М. Тита 53, Француска 55, М. Тита 16 и М. Тита 1, Азања, Кусадак, Голобок,

ТИТОГРАД,

Лењинов Бул. 5, Бар, Улцињ, Голубовци, Вирпазар, Владимир,

ТУЗЛА,

Рударска 61, Скојевска 18, Титова 96, Слатина модна кућа „Центротекстил“, Грачаница, Зворник, Теслић, Градачац, Ошак, Котор Варош, Бановићи, Сребреница, Братунац, Лукавац, Теочак, Јелах, Забрђе, Врбањци, Трамошница, Прибинић, Пелагићево, Масловаре, Поточари, Сапна, Пилица, Растовица

ЧАЧАК,

М. Тита 14 и Кужељева 20,

НИШ,

С. Пауновића 39, Меровина, Тешица,

НОВИ САД,

Булевар М. Тита 4, М. Горког 2, Св. Марковића 14 и „Путник“ Н. Хероја Хоргош 8, Кањижа, Сента, Ада, Бечеј, Жабаљ, Инђија, Бешка, Мол, Војка, Голубинци, Нови Сланкамен, Турија, Белегиш, Темерин, Бачко Петрово Село, Чуруг, Надаљ, Србобран.

ЉУБЉАНА,

Градишче 12,

КРУШЕВАЦ,

Чолак Антина 55, Брус, Коњух,

КРАЉЕВО,

Трг. М. Тита 2, Трстеник, Сјеница, К. Митровића, Витановац, Љиљци, Лађевци, Подунавци.

Цицики кутлак

ИГРАЈТЕ СЕ!

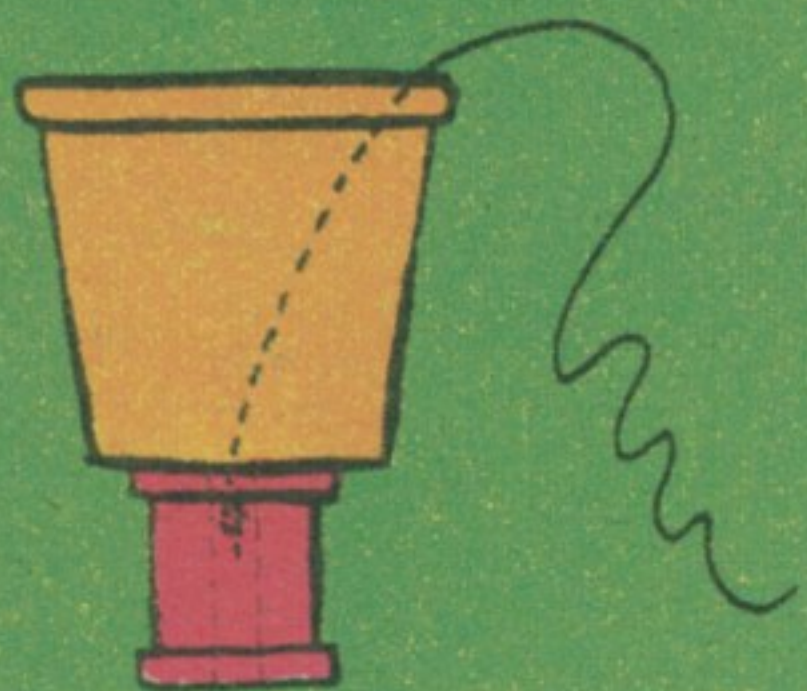

Пластичне чаше од киселог млека или јогурта могу да се искористе за две једноставне игре.

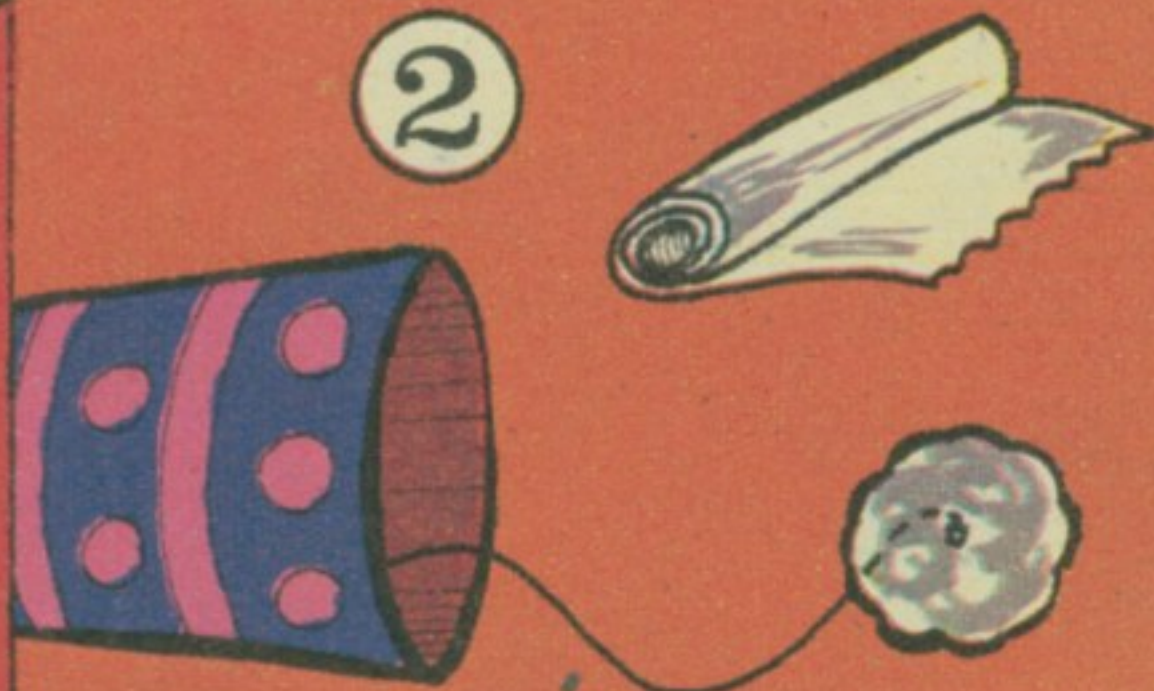
За прву вам је потребна једна пластична чаша, калем, конопца и алуминијумска фолија. Чаша и калем се залепе па кроз калем и чашу провучете конопца као на цртежу 1. За други крај конопца закачи се лопта од алуминијумске фолије (црт. 2). Игра се састоји у томе да се лоптица убаца у чашу (црт. 3).

За другу игру потребне су вам четири пластичне чаше, конац, поклопац од кутије за ципеле и четири кликера. На чашама се исеку „капије“ (црт. 4), затим се чаше ушију за поклопац (црт. 2). Игра се састоји у убацивању кликера у „кућице“. Пробајте! Видећете да је за то потребно доста вештине.

1

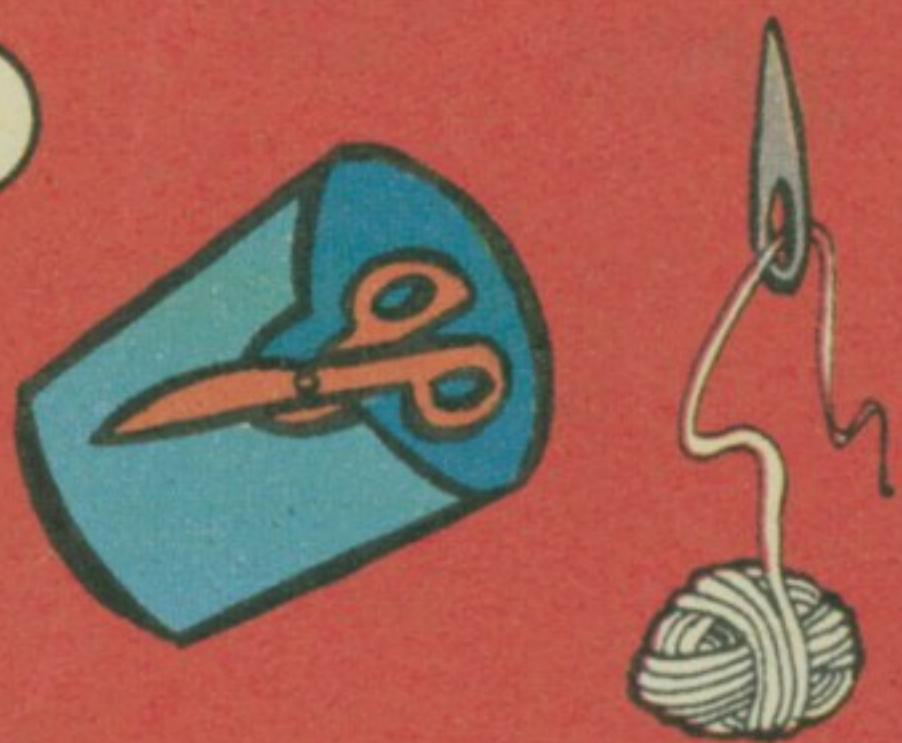
2

3

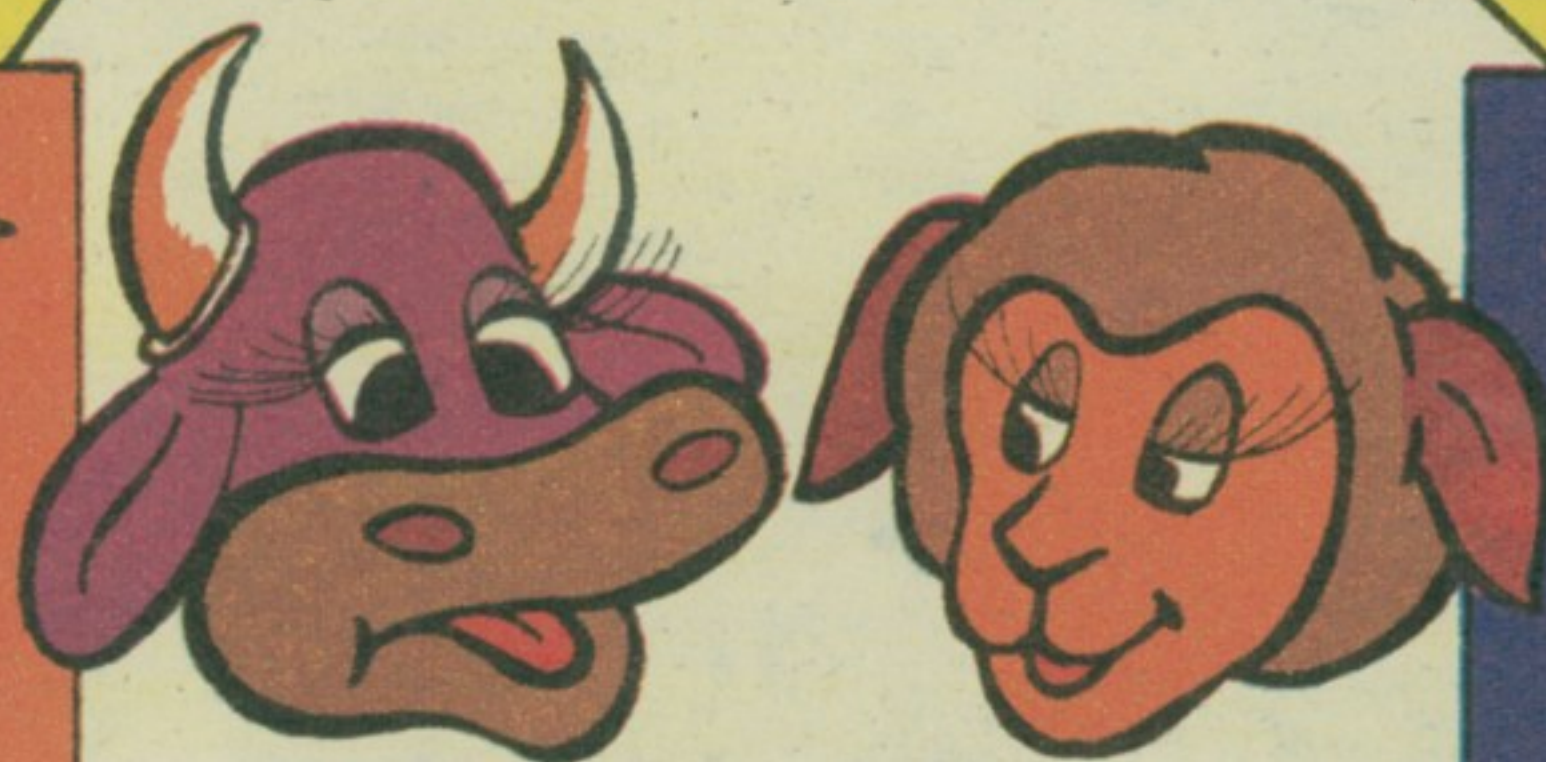
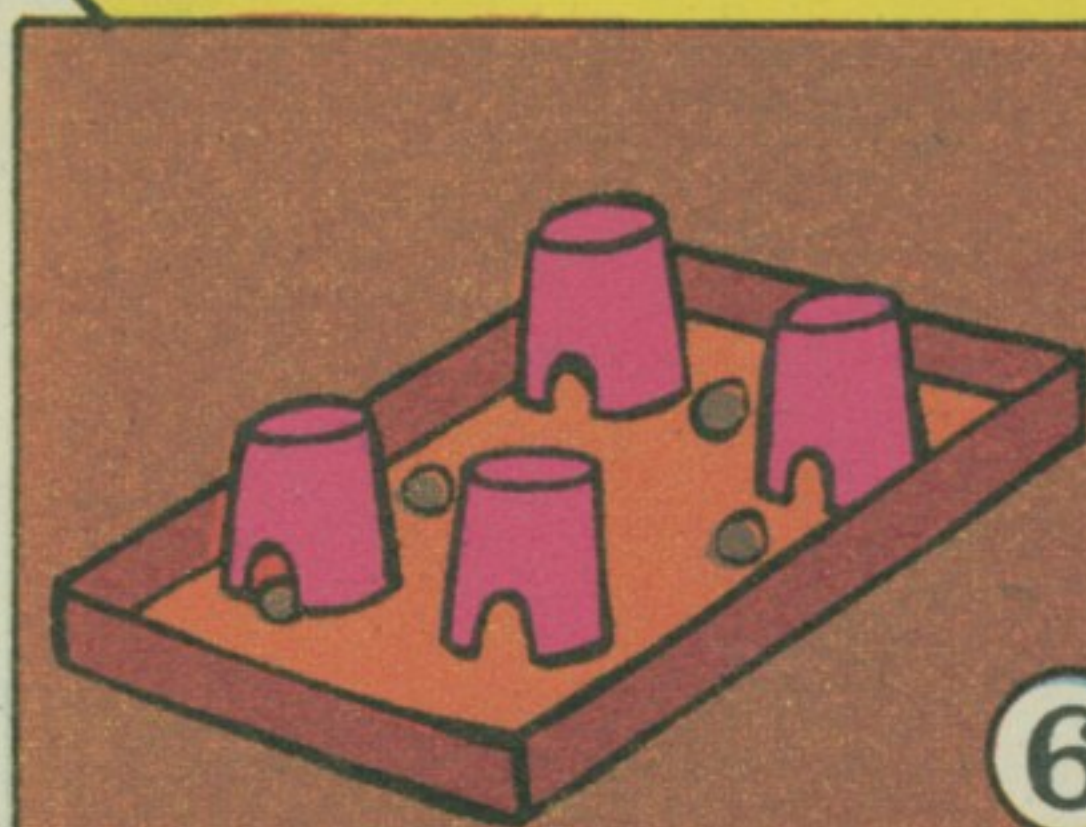
4

5

6

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ЏЕК ЛУИС

КО КРАДЕ

Никада
нисам
преписао
ништа
од Тода
Тромбе-
рија.
Све
доскора
нисам знао
да он
постоји.

дана прашина" и добио одговор да је прича сувише "тромберијевска". Ко је, до ђавола, Тод Тромбери? Не сећам се да сам прочитао било шта што је он написао за десет година колико се бавим научно-фантастиком.

Искрено,
Џек Луис

Џек Луис
90-26 219, Сент Квинс Вилиџ

11. април 1952.

Драги господине Луис,
Како издавачи магазина немају обичај да отворено оптужују, а свесни су да ће у писању увек бити прихватања готових идеја, врло ми је тешко да поверујемо да Вам нису блиски радови Тода Тромберија.

Како Тод Тромбери више није са нама, његови радови, као и радови толиких других писаца, постали су широко познати после његове смрти, 1941. године. Можда су његови радови на пољу електронике изазвали безброј идеја, толико издјеливих у свим његовим радовима. Поред тога, на овом степену развјетла научне фантастике очигледно је да његов стил многи од догађаја савремених писаца до данас копирају. Под "копирањем" не мислим на преписивање реч по реч једног или више његових дела, као што сте ви учинили. За сада, Ви тврдите да је то случајност. Наравно, морате схватити да је вероватноћа да се то чудо стварно догоди милион пута мања од догађаја четири флеша у једном дељењу у партији покера.

Жао ми је, али, толико нисмо наивни.

Ваш одани,
Даил П. Гејтс, издавач
Д. С. Магазин

Даил П. Гејтс
Издавач, Д. С. Магазин
Њујорк

14. април 1952.

Господине,
Ваше оптужбе су исте као и беда од новина које издајете. Молим Вас, обуставите одмах моју претплату.

Џек Луис

Удружење писаца научне фантастике
144 улица
Чикаго, III

14. април 1952.

Господине,
Занимају ме, читања ради, неки каснији радови Тода Тромберија. Желео бих да добијем неке публикације са његовим причама.

С поштовањем,
Џек Луис

Џек Луис
90-26219, Сент Квинс Вилиџ.

Драги господине Луис,
И ми бисмо исто желели. Могу једино да Вам предложим да ступите у везу са издавачима, ако се тиме још бавите, или потражите у антикварницама.

Ако успете да набавите неки од часописа, молим Вас, јавите нам. Добро ћемо платити.

Ваш,
Реј Алберт, председник
Удружења писаца научне фантастике

Сампсон И. Грос, издавач
Магазин "Чудесни светови"
Сент Луис, МО

11. мај 1952.

Драги господине Грос,
Шаљем Вам рукопис приче коју сам управо довршио. Као што се види на првој страни, зове се "Несрећници са десет милиона галаксија". Због огромног истраживања које је уложено у њу, морам да захтевам најмање два цента за реч. У нади да ћете је објавити у вашем часопису.

Ваш
Џек Луис

Џек Луис
90-26 219
Сент Квинс Вилиџ

Драги господине Луис,

Жао ми је, али за сада нам нису потребни "Несрећници са десет милиона галаксија". То је, одиста, велика прича. Ако, у будућности, и одлучимо да је објавимо, директно ћемо користити дело Тода Тромберија.

Тај момак је знао да пише.

Срдечно,
Сампсон И. Грос, издавач
Магазин "Чудесни светови"

Даил П. Гејтс, издавач
Д. С. Магазин
Њујорк

23. мај 1952.

Драги господине Гејтс,
Иако сам рекао да нећу имати посла са Вама или вашим Магазином, ситуација је постала збуњујућа.

Изгледа да ми се све приче враћају због тога што су, изузев у поднаслову, потпуни дупликати радова Тога Тома Тромберија.

У Вашем последњем писму Ви вешто описујете овај феномен у случају једне приче. А шта мислите о приближним могућностима за не мање него пола тучета мојих списа?

Слажем се са вама — астрономске су!

Ипак, шта мислите, како то да је свака идеја коју сам Вам послао и свака реч моја? Никада нисам ништа преписао од Тога Тромберија, нити сам икада видео његове радове. У ствари, као што сам Вам казао у једном од својих писама, све доскора ја апсолутно нисам знао да он постоји.

Једна идеја ми је, ипак, пала на ум. То је, одиста, чудесна теорија. Вероватно је не бих никога изнео осим издавачку научне фантастике. Претпоставите, само претпоставите, да је тај Тромбери (са свим његовим експериментима из електронике и осталим) одлучио да на неки начин пробије временско-просторну баријеру коју толико спомињете у свом часопису. И, претпоставите да он истиче мој рад као врху фантастике какву је одувек желео да пише.

Почињете ли да ме пратите? Или је идеја о особи из различитог временског циклуса, која гледа преко мог рамена док пишем, сувише фантастична за Вас да бисте је прихватили?

Молим Вас, пишите ми шта мислите о мојој теорији.

С поштовањем,
Џек Луис

Сем Маинс
Издавач научне фантастике
Стандард магазин, Њујорк 3. јун 1952.

Драги господине Маинс,
Ово што вам прилажем и није рукопис. Сакупио сам серију писама, фотокопија и преписку, у нади да ћете придати неки значај овим, на први поглед, невероватним стварима.
Писма су поређана по реду и не треба их објашњавати. Можда ће неко од ваших читалаца, ако их објавите, имати објашњење за овај феномен.
Све заједно, назвао сам „Ко краде?“
Џек Луис
с поштовањем,

Џек Луис
90-26 219, Сент Квинс Вилиџ

Драги господине Луис,
Ваша идеја о серији писама која нуде научно-фантастички заплет је занимљива, али, бојим се, не може да прође.
Било је то у августу 1940. у спису „Макбер“, када је господин Тромбери први пут искористио ту идеју. Иронијом судбине његова прича се звала: „Ко краде?“
Слободно нам се обратите као будете имали нешто оригиналније.
Ваш
Самјуел Маинс, издавач
Стандард магазин

Џек Луис
90-26 219, Сент Квинс Вилиџ 25. мај 1952.

Драги господине Луис,
Мислимо да би требало да се обратите психијатру.
Одано,
Данил П. Геитс
Издавач научне фантастике
Д. С. Магазин

укрштене речи

НЕСВРСТАНИ: САУДИЈСКА АРАБИЈА

Саудијска Арабија је највећа држава у Арабији и заузима преко 80 процената Арабијског полуострва, али је, као и многе земље тог региона, слабо насељена, свега 4 становника на квадратни километар. Главни град је... (уписати испод броја 1) а остали важнији су... (бројеви 4, 9 и 11). Највеће богатство ове земље са суптропско-пустинском климом је... (испод броја 5) чији се главни центар налази у... (испод броја 10) одакле води нафтовод дуг 1720 км. Мада данас постоје модерне саобраћајнице, важно превозно средство становника је и даље... (испод броја 6). Селаци углавном гаје... (испод бројева 2 и 8) које, нормално, продају за своју новчану јединицу... (поред броја 3). Путовање Саудијском Арабијом завршавамо називом једне пустинске области (испод броја 7).

АУТОР ВЕ- ТАК	1	ЖЕНС- КО ИМЕ	ЈЕЛО, (МЕСО У БЕ- ЛОМ СОСУ)	ЗАТВО- РИТИ БРА- ВОМ	ЗНАК ЗА ИТИ- НИЗУМ	ВОЛТ	НЕМАЧ- КИ ФИЗИ- ЧАР ЕРНСТ	ОБЕ- ЛЕЖЕ, ЗНА- МЕН		
ДВО- СТИС- ТЕН, НЕОДРЕ- БЕН	е	в	а	з	м	в	а	н	2	
3	т	и	ј	а	л	ВРСТА ГОВЕДА, БИК М.Д.	б	а	к	
ГЕОМЕТ- РИЈСКИ ЛИК	р	о	м	б	4	м	е	к	а	
МЕТАР	н	и	л	о	р	а	г	5	ФЛУОР	
ГЛУШКО ИМЕ	б	к	а	и	ИМЕ ГЛУТИ- НЕ РИНЕ	ВРСТА ГРОЖ- БА	н	о	а	
ЕХО, ОДЈЕК	а	т	а	л	и	з	а	м	ПРИТО- КА УРАТА У СССР	
СПИЧ- НОСТ СА ПРЕ- ЧИ- ТА	г	а	к	и	и	ГРАДИН УНОРВЕГ КОЗ ПРИПАД- НИК ЈЕД- НАРОДА	ф	л	о	
ВУЛКАН- СКА СТЕ- НА	г	а	к	и	и	ГРАДИН УНОРВЕГ КОЗ ПРИПАД- НИК ЈЕД- НАРОДА	ф	л	о	
* 6	ж	и	в	о	т	а	н	и	р	
ФРАНЦ. ПИСАЦ, АЛБЕР	к	а	м	м	ОПУКА- НИ СУ- КОБ	8	р	а	к	
ИМЕ ГЛУТИ- НЕ КАРИК	а	н	а	МЕСТО У СР- БИЈИ	у	б	28. СЛОВО КИРИ- ЛИЦЕ	ДИНАР САБЛАСТ (МН.)	г	
КОМАРАЦ КОДИ ПРЕНОСИ ПАТВАР ДУ	м	а	л	а	р	и	л	г	б	
РАСТАВ- НИ ВЕЗ- НИК	м	л	и	МАНГАН ДРЕНОВ ПЛОД	и	н	ВОЛТ	9	в	10
ИМЕ ГЛУТИ- НЕ ЏЕК- СОН	а	и	н	г	а	ПРОИЗ- ВОД ПЕ- ТА ТАЊА ВОДА	м	е	г	
"ЕАСТ"	р	ЕВРОПУМ ОБЛАСТ У ГРЧ- КОЈ	е	р	ДЕО СТО- ПА- ТА	б	е	т	а	
НАСУ- ТИ НАТИ- ТИ	а	УДАРАЧ У ОУДЕА ПРАДИК У ЕРИП- ТУ	е	ф	е	ПРЕ- ДАН, ОДНОР (РУС.)	о	г	м	х
11	г	м	г	а	ТАДА НУТА	о	т	а	г	
100m ²	а	р	ВРСТА НАРКО- ТИ- КА	к	о	к	а	м	н	

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОНАВНО: А, Васја Пири, РУМУНИЈА, бисаге, Аст, строј, ПА, Арас, крос, ски, Лоран, Јоаким, ч, балван, не, У, тип, мах, Гвајана, о, наврат, лус, р, и, Аел, СССР, грло, коло, усов, баласт, КВА, Али, ранч, аноса, ок, НЕМАЧКА, а.

© 1954 METRO-GOLDWYN-MAYER, INC.

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавниче,

МАТИЦА
СРПСКА

Као редован читалац „Политичког забавника“ знам да одговарате на многа питања, па сам зато и ја решио да вам поставим једно питање: да ли је код нас неко издавачко предузеће објавило српскохрватско-чехословачки рјечник. Интересовала би ме и цијена и гдје бих могао да га набавим? Уколико таквог рјечника нема, молио бих вас да ми дате адресу издавачке куће у којој бих могао да набавим само српскохрватски рјечник.

Емир Сломић,
В. П. 5552/6
Куманово

Српскохрватско - чехословачки речник не постоји. Што се тиче Речника српскохрватског књижевног језика њега је издала „Матица српска“ из Новог Сада. Адреса ове издавачке куће је Трг Светозара Марковића 2. 21000 Нови Сад.

СКИ-РОЛ

Помогао си многим, па се надам да ћеш и мени. Већ три године возим „ски-рол“, па те молим да ми одговориш да ли у Загребу постоји неки „Ски-рол“ клуб и гдје се налази?

Читалац из Загреба

У СОФК Загреба обавестили су нас да у овом граду за сада није регистрован ниједан „Ски-рол“ клуб.

ТЕЖИ СЛУЧАЈ

Желео бих да знам да ли се слонове плаше миша?

Драган,
Сврљиг

Све приче о томе да су мишеви страх и трепет за слонове — пре-геране су. Истина је да грдосија од неколико тсна може да се у-

плаши миша, али само у случају да му се овај тражећи склониште завуче, рецимо, у сурлу! То се, наравно, ретко догађа. Слон је, иначе, потпуно равнодушан на животињицу која је уз то толико мања од њега.

ЖИВОТ У ДИВЉИНИ

Најозбиљније те молим да ми кажеш у којој земљи је сниман филм „Живот у дивљини“?

Саша Гавриловић,
Крагујевац

„Живот у дивљини“ сниман је у Канади.

И РИБАМА ТРЕБА КИСЕОНИК

Мама ми је недавно купила акваријум са неколико рибица. Редовно их храним и бринем се о њима јер их веома волим. Човек од кога смо купили акваријум рекао ми је да воду мењам сваких 7 дана. Међутим, рибице стално иду на површину, па се бојим да можда песак, вода и шкољке не миришу непријатно па им то смета. Шта да радим?

Владисла Милојековић,
Титово Ужице

Оно што тврдим рибицама смета није, као што мислиш, непријатан мирис већ — недостатак кисеоника. Наиме, водоводска вода заси-

ћена је, ради дезинфекције, хлором и другим хемикалијама. Због оваквог њеног састава неопходно је убацивати кисеоник у акваријум, па ти зато саветујемо да што пре купиш малу пумпу за ваздух. Узгред, воду у акваријуму у коме се налази пумпа, не треба уопште мењати.

ЧИМЕ ИХ ПРИМАМИТИ

Да ли би хтео да ми одговориш зашто неко цвеће мирише а неко не?

Маја Николовски,
Никшићка 6
Београд

Да ли ће неки цвет мирисати или не, зависи од његовог хемијског састава. А овај је, опет, у-словљен — размножавањем, односно оплођењем. Познато је да се

већина биљака оплођује уз помоћ инсеката а њих треба привући, примамити. Зато је природа неким биљкама подарила цветове јаким боја а другим замамни мирис. Међутим, има и биљака као што су неке врсте кактуса које не могу да се похвале ни лепим цветовима а још мање пријатним мирисима: оне светlucaју у мраку и на тај начин привлаче инсекте.

ШКОЛОВАН ГЛАС

Пишем ти већ трећи пут и надам се да ћеш ми бар сада одговорити. Желела бих да школујем глас, па ме интересује да ли таква школа постоји у Новом Саду и какви су услови за упис?

Мима,
Нови Сад

После осмогодишње можеш да упишеш музичку школу (пријемни испити ће се одржати у августу) и упоредо са њом одсек соло певања. Све детаље око уписа добићеш у музичкој школи „Иван Бајић“ која се налази у Његошевој 9 у твом граду. Телефон школе је 29-078. Уколико желиш само да школујеш глас, соло певање можеш да упишеш без обзира на то за које ћеш занимање да се определиш после завршеног другог разреда заједничких основа усмереног образовања.

СКУПОЦЕНА ГРЕШКА

Пошто већ дуго читам „Забавник“ и пратим сваки број одлучио сам да ти се јавим. Имам 14 година и скупљам марке. Недавно сам сасвим случајно наишао на марку за коју сте у броју 1532 писали да вриједи 10 милиона старих динара. То је марка Крагујевца број 8 са грешком у сјечењу. Посједујем двије такве сасвим исправне. Молио бих да ми кажеш коме могу, овдје у Сплиту, да се обратим за информације и да ли би тко ку-

пио ове марке пошто желим да их продам много јефтиније него што сте написали да оне вриједе.

Давор Лаура,
Пут ударника 244
Сплит

За информације у вези са маркама које имаш можеш да се обратиш Филателистичком друштву „Сплит“ које се састаје понедељком од 17 до 19 и петком од 16 до 18 часова у Дому „Партизана“ Омладинске 3.

ОД 7 ДО 77!

Веома волим фолклор и желела бих да се упишем у неко културно-уметничко друштво. Можеш ли да објавиш адресу неког од њих и да се распиташ да ли би ме примили на аудицију иако имам 14 година?

Ирена из Београда

Културно-уметничко друштво „Абрашевић“ (Генерала Жданова 70, телефон 641-746) одржава аудиције, почетком септембра а на њима могу да учествују сви они који имају више од 7 година. Тачан датум аудиције биће објављен у „Политици“ и на „Студију Б“.

Културно-уметничко друштво „Бранко Крсмановић“ налази се у Балканској 4. Његов телефон је 325-595. Аудиције сдржава почетком октобра, објављује их у „Политици“, и на њих могу да се пријаве само ученици завршних разреда средњих школа и студен-ти.

БУСОЛА КОД »ЛОВЦА«

Пишем ти први пут и не знам да ли ћу то учинити још некада. Идем у VII разред осмогодишње школе и активан сам извиђач. Јављам ти се због тога што бих те молио да ми одговориш гдје могу набавити бусолу „М-53“ и колика јој је цијена?

Менсур Хамидовић,
Бука Караџића 1
Брчко

Бусоле „М-53“, како су нам рекли у „Телеоптику“, коштају 883 динара (то је стара цена) и могу да се нађу у продајној мрежи „Ловца“, „Просвете“ и „Веселина Маслеше“. Уколико ових продавница нема у твом граду, покушај у Сарајеву или Београду.

РАЗВОЈ ТЕЛА

„Мр. Југославије“, првак Југославије у Body buildingu, Ненад Бркић (на слици) вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да добијете атлетску фигуру, обратите се на-

ма. Све потребне реквизите и брошуру „Атлета“ у којој су исне-сене све тајне тренинга и исхране шампиона — цена 80 динара. Пишите на адресу: BODY BUILDING KLUB п. п. 118 54000 ОСИЈЕК

У продавници „Просвете“ у Призренској 6 у Београду, рекли су нам да већ дуже немају бусолу „М-53“ али да је очекују сваког часа. Уместо ње, ако ти се жури, можеш да наручиш бусолу „Ф-73“ источнонемачке производње која се продаје по цени од 336 динара.

НАРУЧИ ПОУЗЕЋЕМ!

Пишем ти већ други пут и надам се да ово писмо неће, као претходно, бити бачено у кош: желео бих да ми кажеш где и по којој цени могу да набавим моделе једрилица типа „Лахор“, „Првак“, „Вилин коњиц“ и „Цирус“?

Предраг Нешић,
Сремска Митровица

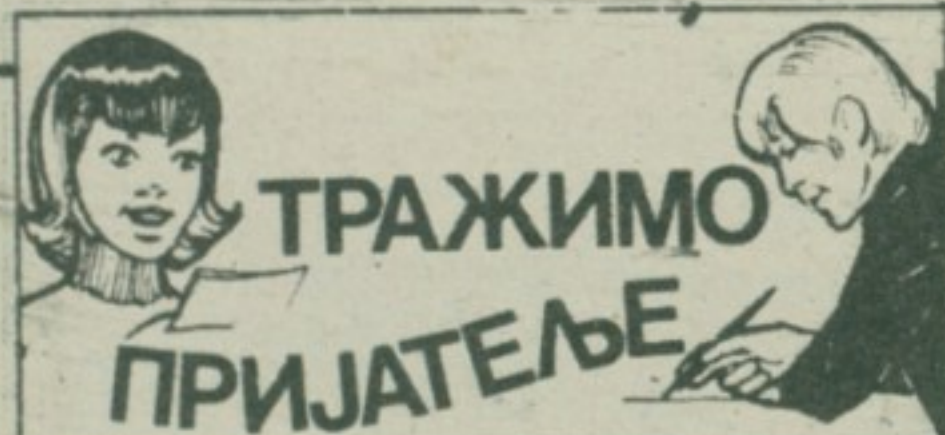
Моделе једрилица које желиш да купиш можеш наручити поузећем од Центра за ваздухопловно моделарство, Тимочка 18, 11000 Београд. „Лахор“ се продаје по цени од 214 динара и 20 пара, „Првак“ кошта 730,40 „Вилин коњиц“ 100,90 и „Цирус“ 341,70 динара.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Мијењам или купујем очуване стрипове Лунов магнус стрип од броја 1 до 155 и Златну серију од броја 1 до 200. У замјену дајем стране маркце, слике и постере група и пјевача. Давор Хоић, 41000 Загреб, Алеја Виктора Бубња 107/69

Продајем 43 југословенске и 30 страних поштанских марака: цијена домаћих је 1,5 динара комад, а страних 3 динара. Све марке су одлично очуване. Игор Кобасић, 41060 Маркушевац, Штефановец 92

Страствен сам сакупљач разгледница југословенских градова па стога молим читаоце да ми пошаљу разгледницу свога града. Заузврат, шаљем поштанске марке. Душан Крачунов, 26000 Панчево, Граничарска 7

Леонид Канинин, СССР, Кримскаја област 334809 г. Феодосија, до востребованија — 23 године, много му се допада Југославија, њена култура, песме, обичаји, воли Црвену звезду

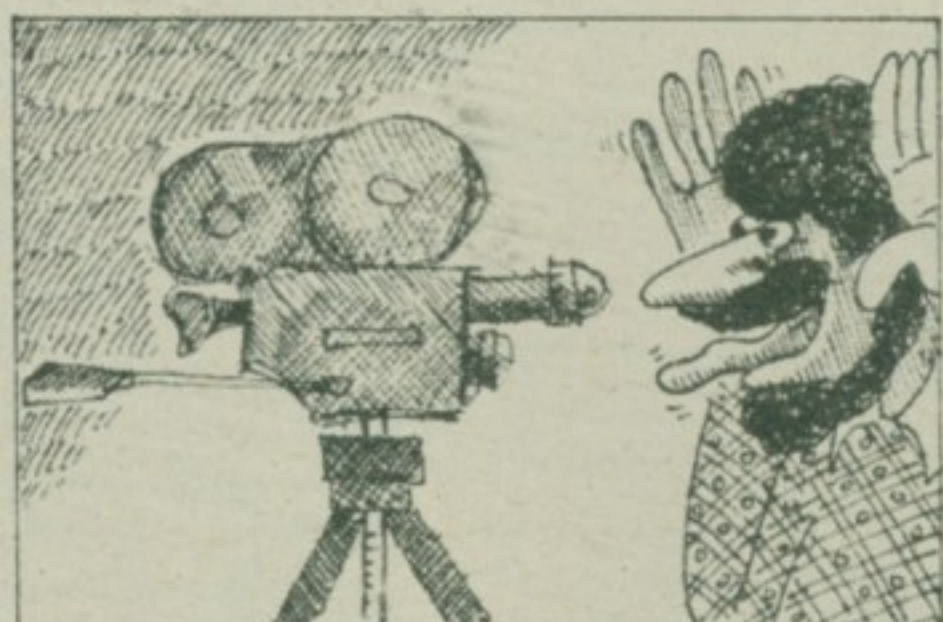
Zlatinka Gojković, Lic, Filologie-Istorie, B-dve 6 martie nr 26, Jud. Timis cod 1900, Timisoara, Romania — 16 година

СУПЕР 8 ЈЕ ПРОБЛЕМ

Желио бих да знам тко развија кино филмове касете „Супер 8“? Снимио сам пар црно-бијелих филмова а не знам тко их развија, па бих те замолио ако посјеђујеш адресу да је објавиш.

Ивица Кавалко,
Пролетерска 145
Вуковар

У Сервису за пријем филмова »Cinaphoto« у Београду рекли су нам да развијају само обичну „осмицу“ и да се, колико је њима

познато, филмови које ти имаш развијају само у иностранству. Зато ти препоручујемо да филмове које си снимио пошаљеш на адресу њиховог произвођача да би их они развили у својим лабораторијама.

ИМАТЕ ЛИ МАЧЕ?

Купила бих за себе и своју кћерку ангорског мачка старог два месеца. Молим вас да објавите ово моје писмо како би заинтересовани могли да ми се јаве. Моја адреса је: Љиљана Таталовић-Ранковић, Пастерова 19/2, 14000 Ваљево.

НИШТА ОД АМЕНА

Молим те да ми што пре одговориш да ли и где постоји држава Амен?

Љ. Н.
Крагујевац

Државу по имену Амен узалуд смо тражили у великим и малим атласима света. Нисмо је нашли. Али, зато постоји Оман на Саудијском полуострву.

САЋЕ ИЛИ КОРАЛИ?

Недавно сам била са татом у подножју планине Рудник. У селу Ивановцима, у дворишту деда Ранка, пронашли смо нагомиле тек дотераног камења за зидање ограда окамењено пчелиње саће. Моји другови, којима сам причала о томе, и ја се питамо да ли је могуће да се восак окамени и то заједно са ларвама пчела. Иначе камен који смо нашли је сиве боје, тврђ је и тежак као и сваки други. Можете ли нешто да ми кажете како је дошло до тога да се саће окамени?

Недељка Вајдић,
Народног фронта 35/1
Београд

Да бисмо могли нешто више да ти кажемо о камену који сте пронашли, било би неопходно да га — видимо. Наиме,

само на основу твог прилично кратког описа не можемо да закључимо да ли је можда реч о фосилу. Ако је у питању фосил, а он се доста често среће, онда то што сте ти и твој тата пронашли није окамењено саће, већ — корали. Међутим, постоји могућност да је заиста реч о саћу али је онда камен који имаш производ такозване брзе фосилизације која траје само неколико месеци. Брза фосилизација могућа је само тамо где има воде јако засићене угљен-диоксидом и кречом. Ова појава је код нас прилично ретка.

Да би поуздано утврдила какав камен имаш, предлагемо ти да га однесеш другу Александру Сигунову, стручном сараднику Шумарско-ловачког музеја који се налази на Калемегдану.

ПОЛИТИКА Мозаик

ЈЕ НАШАО РЕШЕЊЕ
ЗА ВАШЕ СЛОБОДНО
ВРЕМЕ

РЕШИТЕ И ВИ
ПОЛИТИКА
Мозаик

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзад Худаверди.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстовић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Skr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

WALT
Disney

МИКИ

ОПЕТ
СУ МЕ
ПРЕ-
ШЛИ!

МИКИ, ОВИ ТРГОВА-
ЧКИ ПУТНИЦИ ТЕ УВЕК
НАМАГАЈУСЕ! МЕНИ
СЕ ТО НЕ ДОГАЂА!

НЕ, НЕКУ НИШТА? ДО
ВИЂЕЊА!

ДОБАР
ДАН! КАКО
СТЕ?

ЈА... ОВАЈ...

ДА СЕ УПОЗНАМО...

ОВО ЈЕ ПОСЛЕДЊИ
КРИК... ЛУТКА
-ХИПНО-
ТИЗЕР!

ГЛБ...

РАЗУМЕМ... ПРАВО У ОЧИ...

ГЛЕДАЈТЕ
ГА ПРАВО У
ОЧИ...

ЗАР НИСТЕ ПОЖЕЛЕ-
ЛИ НЕКОЛИКО ОВАКВИХ
ЛУТАКА?

МОЛИМ ТЕ ДА СЕ УЗ-
ДРЖИШ ОД СВАКОГ КО-
МЕНТАРА!